

Nté ō dé tsiñu pustru Xúva kō

Dā ntántétu pustrú san Espíritū Sántū

1 Xu'ú é Lucá u ne, táxnūú u tutú nta'a nto, Teófilu. Tutú é dé va'á di'ná u ne, ntaa ú ni nto un ntí'í é edé Jesuu, ni un ntí'í é nakuā'a ña ña'a nté ntūvi dá eni ntu'u ña ²da nté ntūvi é kūntáa ña e dukún kán. Di'na dá kūntáa ña e dukún kán né, dē kú'vē ñá uxuvi ñá'a, ña é víi pustru íña ña ne, nāñē'e ñá ña nté koo víi ña. Tsí xe'e Espíritū Sántū é kūtuni ña nté koo ka'an ñá ni ñā. ³Kidāā ne, xí'i ñā ntiká krusi. Ntá tsi da rkontūvi é xí'i ñá ne, mii ñā ntii díto ña mí ntoo pustru ña. Dōó ki'in itō ntii díto ká ña da nté xee tá'an uvi díko ntuvi. Dōó kue'e edé ña vata koo é kuínti'xe pustru ña tsí ntoto ntí'xe ña ne, kaka'an ñá ni ñā íña mí kadē kú'vé Xuva kō.

⁴Dā intōo dadíi ká ña nī pustru ñá ne, kaka'an ñá ni ñā é ña ku ntaka ña ñuú Jerusaleen.

—Kuntétu ntó i'a da nté ni'i nto é káka'an Úvā kó, vata ō ka'án u ni nto kídaā. ⁵É ini nto tsí Juaán ne, ntute nakutsi ntúte ña kō; ntá tsi ña kukufí ka dá nainu míi Espíritū Sántū san é kunūu ñá nima nto — ka'an Jēsuu ni ña.

Dá kūntáa Jesuu é dukún kán

⁶Ña náataká nuu ni Jēsuú ne, tsixe'e ña ñā:
—¿Vevíi ntu é nakāku ntó ñuú ña Israeé san? —ka'an ña.

⁷Kidāā né, kaka'an Jēsuu ni ña:
—Ñá te ntō'o é kāduku ntée nto é kūtuni nto nee ntūvi víi Uvā kó nuu i é víi ña. Tsí kuenta íña mii ña é kade ña. ⁸Ntá tsi te inuu Espíritū Sántū san é kunuu ña nima ntó ne, divi ña xntii ña ntó é ká'an ntó xoo ñá'a ú ni ña ntoo ñuú Jerusaleén san. Da kidāā né, kue'én ntó ñuú Judea ni ñuú Samaria ne, kuē'én ka nto dá kanií ñuxivi. Kue'én ntó, kuka'an ntódo nto ni ñā'a xoo ñá'a ú —ka'an ña.

⁹Dā kúvi ka'an Jēsuú ne, kūntáa ña e dukún kán. Mē'ñú viko nu'u kuntáa ña ne, ñá ni iní ka pustru ñá ña.

¹⁰Kuan tsí o ntāñí ña, ntaíto díto ña e dukún kán mí kūntáa ña ne, dā nēní ñá xee uvi ánje Xuva kō, ñu'u ña doo kui'xin. ¹¹Ntáka'an ánje sán ni ñā:

—Ō ñá ñuú Galilea, ¿nté kuān nté ntaíto díto ntu nto e dukún kán? Tsí divi tsi Jēsuu, ña é naki'i Xuva kō né, vata tsí ó kūntáa ña e dukún ne, kuan tsí koo nainu xtúku ña ñuxiví a —ka'an ña.

**Dā de kú've nā Matia é
nākunúu nā naa Júda**

¹²Kidāā ne, ntáka nā xuku é nani Ōlivú san. Ntíko koō nā, kunú'u nā nūú Jerusaleen é nā tuvi nté uun kilumetru. ¹³Dā náxee xtúku nā ne, kúxee nā má vi'i nínu kán. Divi nā ntoo sán ne: Pedru, ní Juaan, ni Sántiau, ni Ándree, ni Félipe, ni Túmaa, ni Bártulu, ni Máteu, ni túku Santiau, i'xá Alfeu, ni Símuun Zélote, ni Júda, ení Santiau. ¹⁴Nguentúvi ntánataká nuu un ntíí ntíí nā, ni ēnī Jesuu, ni dí'i nā María, ni tuku ñadī'í dī, é ntáka'an ntā'ví nā ni Xuva kō.

¹⁵Uun ntuvi ne, náataká nuu vata te uun sientu oko nā'a, nā kuínti'xe i Jesuu. Kidāā ne, nākuntí'si Pedru é ká'an nā ni nā ne, kaka'an nā:

¹⁶—Eni, é ini nto tsí da mií é kuvi nee iñā é kākā'an Espíritū Sántū sán ne, nté ntūvi di'na xe'é nā tú'ūn é xntée na'a Davii fñā Jūdā san. Tsi Jūdā sán ne, divi nā é intéka nā nā'a é tñiñ nā Jesuu. ¹⁷Divi nā ne, dadíi tsi pustru ntí ni nā. ¹⁸Ntá tsi é ini ntó nté ō kúvi nā. Tsi kí'i nā diu'un é diko nā Jēsuú ne, ñiñ nā uun itsi nū'u. Kidāā ne, kantei nā, ko'xó nā. Ntáta i'xí nā ne, uun ito tsi kí ntí'i ití nā ne, xí'i nā.

¹⁹Tēku ntíí ntíí nā'a, nā ntoo nūú Jerusaleen, nté ō kúvi nā. Dukuān né, intántēē nū'u san Aceldama, é kāni tú'un Nū'u Niñi. ²⁰Kuān ó uve na'a libru é nani Salmu, kaka'an:

Na kuíñi i'xu vi'i nā ve;
xōxó kuntōo ká i ikān,
ka'an líbrú san. Xío ūve na'a túku,
kaka'an:

É tūku nā'a nakunúu nā naa nā,

é vii nā tsiñu é edé nā,
ka'an líbrú san.

²¹I'a ntoo nā'a é dadíi tsi íka ntí ni nā nguentúvi dá kātúvi Tó'lo ko Jēsuu ní nti, ²²nté ntūvi dá itsi ntute nā nta'a Juaan un tsi da nté ntūvi é kūntāa nā vi'i antívi. É kántio ne, uun nā'a kuntee tá'an nā ntí é ntuvi ñiñ ntí uxuvi nā'a ntí é ntāda ntaá nti nee é ini ntí, é ká'an nti ni nā'a tsí nuu é ntaā i e ntóto Jesuu dá xi'i nā —ka'an Pedru.

²³Kidāā ne, nakaxnúu nā úvi nā'a: uun nā'a, nā nani Jōseé Barsabaa (Justo nāni nā dī), ni ūun nā'a, nā nani Mātia. ²⁴Ntáka'an ntā'ví nā kídāā:

—Xuva, divi ntō é ini nto nimá nti xe un xé un ntí ne, tā'xi ntó na kūtuní nti xōo nā'a é ntio nto ²⁵é vii nā pustru nto, é nakunúu nā naa Júda. Tsí Jūdā ne, nākunāā nā tsiñu nā dá kuan ō dé nā é kīni kaa, dá kuē'en nā mí kadūku ntée nā —ka'an nā.

²⁶Dā kúvi ka'an ntā'ví nā ne, nadíki nā te kīi xoo nā'a é víi pustrú san. Dā kí ne, dúku ntēē Matia san. Ura tsí i intee tá'an nā ni ū'xi fñ pustru, nā nguii san.

Dā ínūu Espíritū Sántū

2 Dā xee tá'an ntuvi é kúvi viko iñā nā Israee, viko é nani Pentecōsteé ne, dadíi ntoo ntíí ntíí nā kuínti'xe i san. ²Dā nēní nā uun káñu'ū tsí nte e dukún kan, vatā ó te tātšin dóo ntii kainu ne, koó da kake'xen nī kava má vi'i mí ntoo nā. ³Kidāā ne, ntii díto nū'u kai'xi. Kaxi'í nuu nū'u san diki nā xe un xé un nā. ⁴Kidāā ne, ínūu Espíritū Sántū san nima nā ne, eni ntu'u nā

ntáka'an ña é tūku e túku tú'un, tsí xe'e Espíritū Sántū san é kūvi ka'an ña.

⁵Ntūvi sāl'a ne, xee ntíí ntíí tatá vī'i ña Israee, ña e dóo ntaínuu iní i Xuva kō. Dā mí'i ká ñuu vé'xi ña, xée ña ñuú Jerusaleen é vīi ñá nchu'un Xuva kō. ⁶Dā tékū ntíí ntíí ña'a san tsi dóo ntii kaka'an ñu'ú ne, ikan tsí nátaská nuu ntíí ntíí ña. Ña é da ve xée sán ne, é tūku e túku tú'un ntáka'an ña. Koó dā kúdu'va ña da téku ña tú'un ña e ntáka'an ña kuínti'xe i san. ⁷Koó dā kúdana iní ña ne, ntánatíin ña ni tā'an ña, ntáka'an ña:

—¿Vá ña ntu te ña ñuú Galilea, ña kuān ó ntáka'an san? ⁸¿Nté kuí ntátekú ntu ko tú'un é ntáka'an ña, vata tsi tē dadíi tú'un ko ni ñā? ⁹Tsí xo'o ne, é xīo xío ñuu ko: ñuú Partia, ni ñuú Media, ni ñuú Elan, ni ñuú Mesopotamia, ni ñuú Judea, ni ñuú Capadocia, ni ñuú Puntu, ni ñuú Asia, ¹⁰ni ñuú Frigia, ni ñuú Panfilia, ni ñuú Egipto né, iō ñá ne, vé'xi ña un tsi nte ñuu África, é díi ka ikā é ñuú Cirene. I'a ntoo ña ñuú Romá dī; iō ñá ne, ña Israee ña; iō ñá ne, dadíi tsi ntántikin ñá Xuva ko nī ña Israee. ¹¹I'a ntoo ña ñuú Cretá dī, nī ña ñuú Arabia. Ntá tsi un ntíí ntíí o ntáteku ko é ntántaa ña ni kō nté o de Xuva kō e dóo kaxntíi ña kō né, divi tsi tú'un mii kō ntáka'an ña —ka'an ña.

¹²Koó dā kúdu'va ña nee iña é kākuví ne, ntátsixe'e tā'an ña:

—¿Mí'i ntu vē'xi é kuan ō ntáde ña'a san? —ka'an ña.

¹³Ntá tsi iō ñá ne, da ntáxkuntée ña, ntáka'an ña:

—Tē dóo ñu'u tsitū nima ña vīnu xee —ka'an ña.

Nté ō ka'án Pedru ni ña'á san

¹⁴Kidáa ne, nákontāñí dadíi Pedru ni pustru ñá u'xi ín san é ká'an ñá ni ñā'a sán ne, un ntii tsi kéne ña, kaka'an ñá ni ñā:

—Un ntí'i kuē'en dú'va ntō, ña ñuú Judea ni ñá ñuú Jerusaleén ne, vī'a ve ne, kini vá'a nto é ka'án ntí ni ntō. ¹⁵Ñā'a sāl'a ne, ña te k'í'vī ñā. Ini nto tsí dā ve kaeku iin tevāa. ¹⁶Ñā'á ni san, tsi sá'a ne, kakuví vata ō ka'an Jóee dá ka'an ñá naa Xuva ko é ūve na'a nté ntūvi dī'na, kaka'an ña:

¹⁷Te xēe tá'an ntuví é ntí'i ñuxiví ne,

táxnūu u Espíritū Sántū ko é kunūu ña nima ñā'a, ña ntoo dá kaníi ñūxivi.

Kidáa ne, ká'an i'xā ntó, te tīi, te ñadī'i, naá ko.

Na kuetsí sán ne, vata koo kuví é nākueni na, kiní na é nāñe'é u na.

Ñatā sán ne, ñuu ení kán nañe'é u ña nté koo kuví rkontuví.

¹⁸Ntuví tsikán ne, taxnūu u Espíritū Sántū ko é kunūu ña nima ñá ntáde tsiñu kuenta iñá ko, te tīi, te ñadī'i ñá ne, da kidáa ká'an ñá naá ko.

¹⁹Ta'xi ú kuenta é dukún kán ne, ñuxiví a kii niñí ne, koko ñu'ú ne, dōo kene u'me vata kaa viko nu'u.

²⁰Kuneé ngantií ne, koko kuē'e kue'é xoo, vata ito niñí, dī'na tē xee tá'an ntuví é nañu Tó'o kō.

Kidáa ntūvi e dóo ka'nu, e dóo vá'a ō.

²¹ Dā xoó ka ña'a, ña é kaku ni'i i Tó'o kō ne, nakáku ña, ka'an Jóeé san kídaā.

²² Un ntí'i ku'ē'en dú'va nto, ñatíi Israee, kini vá'a nto é kā'án ntí ni ntō: Tsí Jesuu, ñá ñuú Nazareé ne, ña e dóo vá'a ña ni Xuva kō. É ñi ntó tsí xe'é Xuva kō é kūvi vií ña nuu i e dóo na'nu mé'ñu ntō né, dōo kue'e ku'ēnta tá'xi ña vata koo é na kūtuni nto tsí mii Xuva kō táxnūu ña ña. ²³ Ntá tsi dā ntúvi ña kuenta ntá'a nto, vata tsi ō dé kú'vé Xuva ko ntē ntúvi di'na ne, ña ntō tñin nto ña ne, ē'ni nto ña dā xe'é nto itsi é naxntēē ñá kini ntáa san ña ntíkā krusi. ²⁴ Ntá tsi Xuva kō ne, nantóto ña ña dá xi'i ña. Ña ni kúvi vií doxi'lí san ni ña. ²⁵ Tsí kuān ó uve na'a nte ntúvi di'na, kaka'án rei Davii ku'ēnta iña ña:

Íni u tsí ngu'ntúvi katuví u ni Xuva kō.

Ñá kau'vī kue'én ko, tsí ña kunuu mé'ñu künuu dava ña ko.

²⁶ Dukuān é nakūnuu dñí nimá ko ne,

dōo dñí ko, kaka'án u.

Nakutúvi vá'a kue'én kúnū ko,

²⁷ tsi ñá xtuví mii ntó nimá ko doxi'lí kñ;

ntē ña ta'xi nto é tē'u kúnū ko, tsí xu'u é i'xā nto e dóo vá'a u.

²⁸ Ña ntō nañé'ē ntó ko nté koo ni'lí ko ntuví vá'a iñá ko. Xu'ú ne, nakunúu dñi kue'én nimá ko

é kutúví dadíi ú ni ntō.

Kuan ō ka'an Dávií san kídaā.

²⁹ Ēni, é ñi nto tsí xi'i úva ata ko Dávií ne, dā intú'xi ña. Tsí i'a tuvi dukuan ñáña ña mí intú'xi ña. ³⁰ Ntá tsi Davii ne, kaka'án ña naa Xuva ko é kuān ó kaka'án ña. Ini ña tsí Xuva kō xe'é ña xu'u ña tsí uun i'xá ika ña kunūu naa ña é vii ñá rei iñá ko, xo'ō e ñá Israee o. ³¹ Dukuān né, vata tsí ó te nte dí'na ñi Davii nté koo kuvi ne, ka'an ña kuenta iña é ntoto Cristu dá xi'i ña, tsí ña kunuu mii nima ña mí ñu'u nima ñá xi'i; ntē ña té'u kúnū ña di. ³² Ne, kuan ō kúvi ntí'xe, tsí Xuva kō ne, nantóto ña Jesuu. Un ntíi ntíi ntí é uxuvi ñá'a ntí, ntáde ntaá ntí tsí iní ntí tsí nuu é ntaā i é ntóto ña dá xi'i ña. ³³ Kidáa ne, kúntāa ña é kutuví ñá nta'a kua'a Xuva kō é kada kú'vé ñá, tsi dóo iō ñá é vii ña. Kidáa ne, táxnūu Xuva kō Espiritū Sántū sán, vatá ó kaka'án ña nte dí'na ne, ña ña kade ña é un ntí'i é ntaíni nto nī é ntátekú nto é kākúvi vevii. ³⁴ Tsí ña te rei Dávií san ña é kúntāa vi'i antívi, tsí mii Dávii kaká'án ña:

Kaka'án Xúva ko nī Tó'ō kō:

“Kutúvín diñi kua'a kō,

³⁵ dā nté kúvi vii ntí'i ú nī ña ntaínchu'vi o”,

ka'an Xúva kō.

Kuan ō ka'an Dávií kídaā.

³⁶ Na kūtuni ntíi ntíi ña Israee san tsí nuu é ntaā i tsí ña Jēsuu, ña é naxntēē nto ntíkā krusi ne, ña ña é nakaxnúu Xuva ko ña é vii ñá Tó'o kō, é vii ñá Cristu, ña é nakākú kō —ka'án Pedru ni ña.

³⁷ Dā téku ña'a san é kaka'án ña ni ña né, dōo u'vi kúvi ña. Tsixe'e ña Pedru ní pustru ña nguii san: —Ēni, ¿nté ntu koo vií ntí é ntúvá'a ntí ni Xuva ko vē? —ka'an ña.

³⁸Kidāā ne, kaka'án Pedru ni ñā:
—Natu'vi nto kuétsi nto nta'a
Xuva kō ne, kutsi ntute nto xé un xé
un nto kuēnta iña Jesús, vata koo
é kāda ka'nu iní Xuva ko kuétsi nto
ne, ta'xi ña Espíritū Sántū é kunūu
ña nima nto. ³⁹Tsi tá'xi Xuva ko
xū'u ña é kuān koo vií ña ni ko ni
i'xā kó, ni ūn ntíí ntíí ña'a, kuān te
dóo ikā ntoo ña, da xóo ka ña'a e
kána Xuva kō é kūvi ña iña ña —
ka'an ña.

⁴⁰Dōo na'a kaka'án Pedru ni ñā
ne, dōo kue'e é kaka'an ñā ni ñā.
Kaxé'e ña ña itsi, kaka'an ña:
—Kii nteé xio nto ña kini ntāa san
ve —ka'an ña.

⁴¹Dōo titín ña'a kuínti'xe ña é
kaka'an ñā ne, itsi ntute ñā. Iō ñā
te ūni míl ñā'a, ña é nakuvé ta'an
ntuvi tsikan nī ña kuínti'xe i san.
⁴²Ña sāl'a ne, dōo dé ntaa ña un
ntí'í é nañé'e pustrú san ña ne, dōo
dé ntaa ña nataká nuu ña é kátsin
dava ña tañú'u nī é kā'an ntā'ví ña
ni Xuva kō di.

**Ntuvia iña ña kuínti'xe i san dá
iñi ntuvu é nataká nuu ña**

⁴³Xuva kō né, dōo xntíi ña pustrú
san é vii ñā nuu i e dóo na'nu, e
dóo titín kuenta xé'e ña. Ña'a sán
ne, koó dā kúdu'va ña ne, dōo u'ví
ña. ⁴⁴Ña kuínti'xe i sán ne, dadíi
tsi ika ña ne, uun tsi nima ña.
Kaxntíi tā'an ñā ni da nēé ka é iō
iña ña. ⁴⁵Díko ña iña míi ña ne, dā
náke'nté dava ña diu'un i, tsí'i ña
nta'a ta'an ña xé un xé un ña vata
kaa é kátaan núu ña. ⁴⁶Utén utén
nataká nuu ña ini ukún ka'nu kán
ne, dadíi é'xi ña nú vi'i ña kán,
katsín dava ña tañú'ū. Dōo diní

ñu'u nima ñā ne, ntē ña ni de ná'nu
ña ni tā'an ña. ⁴⁷Da mii kuē'en tsi
é nānu'u ñā iní ña Xuva kō ne, dōo
vā'a ka'an ñā'a san iña ña. Utén
utén ne, dukuān ntákutitín ña'a, ña
nakáku Xuva kō.

Dā ntúva'a ña xné'e

3 Uun ntuvi ne, kué'en Pedru
ní Juaan, kuntāa ña má ūkún
ka'nu kán dá kaeku uni kuāa, ura
i é ntáka'an ntā'vi ñā'a. ²Dā xee ña
xi'i ūkun kán ne, iní ña é vēxní'i
ña'a san uun nātíi, ña é natíin dī'in
i nté dā káku. Utén utén kaxee nī'i
ña ña ne, kaxtúvi nteé ñā ña xi'i
ūkún kán, xi'i é naní E Dóo Va'a.
Ikān xkutúvi ñā, kaikan ñā doméni
nta'a ña ntáxee má ūkún kán. ³Dā
íni ña tsí vé'xi Pedru ní Juaan é
kí'vi ña má ūkún kán ne, íkan ña
diu'ún doméni nta'a ña. ⁴Pedru
ní Juaán ne, ito ña ña ne, kaka'án
Pedrú san ni ñā:

—Koton nuú nti —ka'an ña.

⁵Kidāā né, ito ñā nuu ña tē nee
kué'e ña ña, kuiní ña. ⁶Ntá tsi
Pedrú ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Ña túvi kuē'en tsí diu'ún ko. Ntá
tsi iō iñā ko é tā'xi ú o: kuenta iña
Jesúcristu, ña ñuú Nazaree, ká'an ú
ni ō: Nakuntítsin, kakan ve —ka'án
Pedru.

⁷Kidāā ne, írkāa Pedru ntá'a ña é
xntíi ña ñā nakuiñi ñā ne, ura tsí i
ntuvá'a dí'in ñā. ⁸Koó dā kaentíta
ntaa ña nakuntítsi ña ne, dā éni
ntu'u ñā kaika ña. Kúkí'ví dadíi ña
nī Pedru ní Juaan má ūkún kán
ne, koó dā kaentíta eninú ña kaika
ña, kaka'an ñā e dóo ka'nu Xuva
kō. ⁹Iní ntíí ntíí ña'a san é kaika
ña, kananu'u ñā ini ña Xuva kō ne,

¹⁰koó dā kúdu'va ña'a san dá ini ña é ntüvá'a ña, tsí ini ña é divi ña é kaitúvi nteē ña xi'i é nani E Dóo Va'á san é kaikān ñá doméni.

**Dā ka'an ntódo Pedru
Corídoos Salámuun kan**

¹¹Ñatií san ne, kuan tsí ó karkaa ña Pedru ní Juaan, é ña ni ntío ña é nangāva ña ña. Un ntíí ntíí ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña ne, ntaínu ñā, vé'xi ña mí ntoō ñā, uun itsi ini ukun kan mí é nani Corídoos Salámuun. ¹²Dā ini Pedru é vé'xi ña'a sán ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Ō ñā Israee, ¿nté kui koo da ntákudu'va ntu nto é kuan ō kúvi? ¿Nté kui kuān nte ntaínté'a ntu nto ntí? ¿Vá divi ntū ntí kuvi idé ntí é ntüvá'a ña sā'a? ¿Va dóo ntu ió ntí é ntavá'a ntí ña xnēle? Kuān te dóo ntaínuu ini ntí Xuva kō ne, ¿vá kūvi ntu víí ntí ntavá'a ntí ña sā'a?

¹³Ñā'á ni san, tsí Xuva kō, ña inúu ini uva ata ko Ābraan ni Ísaa ni Jácoó ne, divi ñā de kúlvē ñā é mii i'xā ñā Jesuu kodó nuū ña. Divi ñā é ntáda nto ña kuenta ntá'a ña tsíñu i. Dā ntío Pilatu é nangāva ña ña ne, divi ntō ne, ña ni ntío ntō. ¹⁴Jesú ne, dōo vá'a ña. Ña túvi nee kuetsí ña. Ntá tsi ña ni ntío nto é nangāva ña ña. Divi ntō ne, íkan ntō é nantii ña uun ña'a ñatíi, ña é'ni ña'a.

¹⁵Dukuan ō é'ni nto ña kata'xi ntuvi iña ko. Ntá tsi Xuva kō ne, nantóto ña ña. Ntí'í ne, iní ntí tsí nuu é ntaā i é kuan ō kúvi. ¹⁶Vevíí ne, divi Jēsuu kúvi idé ña é ntüvá'a ña sā'á, ña é kainí nto, tsí dá kaku ni'i ña Jēsuú ne, nakunúu ntíi ña. Tsí dá kuínti'xe ña Jesú ne, kutíi ña ntuvá'a vá'a ña, vata tsi ō kaini ntó un ntí'i ntō ve.

¹⁷É iní u, ení, tsí divi nto ni ña odo nuū iña nto ne, ña ni iní ntó xoo ñá'a é Jesuu da é'ni nto ña.

¹⁸Ntá tsi dukuan ō dé ntaa Xuva kō é kaka'an ña nté ntüvi di'na dá ntáka'an ñā ka'an naa ña é da mii é ntō'o Cristu, ña nakaxnúu ña. ¹⁹Dukuān ne, nadama nto nima kíni kaa nto ne, nakuní'i nto nima vá'a nto. Xnúu nto nima nto é kaka'an Xúva kō, vata koo é nākate ña kuétsi ntō. Kidāa ne, ta'xi ña é nakunuu díní nima ntó ne, ²⁰taxnuu ña Jesucristu, ña é nakaxnúu ña nte ntüvi di'na é kodo nuū ñā kuenta iña ko. ²¹Vevíí ne, da mii é kutuvi ñā vi'i antívi, kantétu ña dā nté xee tá'an ntuvi é ntāva'a xee xtuku Xuva ko ñūxivi, vatā ó ntáka'an ñā ka'an naa Xuva ko, ña intóo nte e ná'a, dá xe'é Xuva kō é kūtuni ña nté koo kuvi. ²²Tsí Muiseé ne, kaka'an ñā ni ñata kō, ña intóo kídaa: “Xuva kō né, taxnúu ña uun ña'a é divi tsi tātá ko, é ka'an ña naa ña, vata tsí o táxnúu ña ko. Kini va'a vá'a nto nee ntí'i ntí'i é ká'an ñā ni ntō, ²³tsí te xoo ñá'a ña ntío ña kuínti'xe ña é kaka'an ñā ne, kunaá ña. Kii nteé xio ta'an ña ña Israee”, ka'an Muísee nte kídaa.

²⁴Kuan ō ka'an ntíí ntíí ña ka'an naa Xuva ko. Di'na Samuee, ni ún ntíí ntíí ña ka'an naa Xuva ko, ña é vē'xí ata ña, ntáka'an ntódo ña nté koo kuvi vevii. ²⁵Xuva kō ne, xé'e ña xu'u ñā uva ata ntō, ña intóo di'na. Kuvi iña ntó di, tsí ntoo nto naa ña vevii. Tsí Xuva kō ne, kaka'an ñā ni Ābraan: “Kuenta iña i'xá nto ntuviko un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo dá kanií ñūxivi”, ka'an

ña. ²⁶Dukuān né, dā táxnuu Xuva ko l'xā ñá ne, dí'na kuenta iña ntó táxnuu ña, vata koo é ntāviko ña nto, vata koo é nātu'vi nto kuétsi ntó —ka'án Pedru ni ña.

**Dā ntāñí Pedru ní Juaan
núu ña tsíñu i**

4 Pedru ní Juaán ne, ntáka'an dúkuan ña ni ñā'a san dá xee dutu iña ñá Israee, ni tó'ō sntadun iña úkūn ka'nu, ni ña saduceu. ²Dōó dutsi kuiní ña ni Pedru ní Juaan, tsí ntánakuā'a ña ña'a san tsí nuu é ntaā i é ntoto xtuku o tē xi'i o, tsí ntóto Jesuu dá xi'i ña. ³Kidāā né, tñin ña ña, tsú'un kutu ña ña vi'i utun. Uun nūū nū'u kutu ñā, tsí e kuāa da tñin ña ñā. ⁴Ntá tsi dóo titín ña'a kuínti'xe ña da téku ña tú'un é kākā'an ña. Kidāā ne, xée tā'an te u'un mīl ña'a kuínti'xe ña Jesuu, é da mii kuē'en tsí ñatí san ne, kaxio ñadí'í san di. ⁵Utén sān ne, un ntíí ntíí ña odo nūū iña ñá Israee san, ni ñata, ni mastru lei iña úkūn sán ne, nātaká nuu ña nūú Jerusaleen, ⁶ni dūtu, ñá odo nūu, ña nani Ānaá, ni ūn ntíí ntíí ñavi'i ña, ni Caífaa, ní Juaan, ni Aléjandrú di. ⁷Kidāā né, kāná ña Pedru ní Juaan é xntāñí me'nū ñá ña, da tsíxe'e ña ñā:

—¿Xoó ntu tá'xi i itsi é kuān koo vií nto? —ka'an ña.

⁸Pedru ne, dōó nuu Espiritū Sántū nima ñá, kaka'an ña:

—Un ntíí ntíí ntó, ñata, ña odo nūū iña ñá Israee: ⁹te ntio nto tsixe'e ntó ntí nté ō xntí ntí ña xne'é ne, nté ō kúvi ntuvá'a dí'in ñā ne, ¹⁰kiní vá'a nto ve é kākā'án nti ni ntó, tsí ntio ntí é kūtuni ntó ni

ūn ntíí ntíí ña Israee tsí Jesucristu, ñá nūú Nazaree, ña naxntéē ntó ntiká krusi, ña nantóto Xuva kō né, divi ña kúvi idé ña é ntuvá'a ña sá'a. I'a ntísi ña nuu ntōo. Ini nto tsí ña vādā ká ña ntuvi. ¹¹Jesúu ne, vata kaa xuu núu i kaa ña. Divi ntó ne, vata ntāa ña ntáxntāñí vi'i ntāa nto, é nākuíta nto xuu e díí ka va'á, xuu e kúvi xuu núu i. ¹²Tsí xōxō xtuku ka é kuvi nakākú i kō, tsí mii tsi Jēsuu é kúvi vií ña. Kuan ō dé kú've Xuva kō —ka'án Pedru ni ña.

¹³Ña tsiñu i sán ne, koó dā kúdu'va ña dá ini ña tsí ña te kau'vi kué'en tsi Pedru ní Juaan é ka'an ña, kuān té ñá te tu've ña, ñá te na'nu ñā'a ña. Da kidāā kūtuni ña é dadíi íka ña ni Jēsuu. ¹⁴Ikān ntísi ña ntuvá'a sán di. Dukuān ne, ñá ni kūtuni ñá nté koo ka'an ntée ña ña. ¹⁵Kidāā ne, nantíi ña ña mé'nū juntá san ne, da ntánatíin mii ñā, ¹⁶ntáka'an ña:

—¿Nté ntu koo vii o ni ñā? É iní ntíí ntíí ña'a, ña ntōo nūú Jerusaleen, tsí idé ña uun nuu i é dóo ka'nu. Ña kúvi ká'an o té ña nuu é ntaā i. ¹⁷Ntá tsi ña ntío ko é kúkue'e núu i. Dukuān ne, kué'e o ña itsi e nté uun ito ka ña ka'an xtúku ña kuenta iña Jēsuu —ka'an ña.

¹⁸Kidāā né, kāna xtuku ña ña, kaka'an ñá ni ñā:

—Nté uun ito ka ñá ku ká'án ka nto ni ñā'a kuenta iña Jēsuu — ka'an ña.

¹⁹Ntá tsi Pedru ní Juaán ne, nantíko koó ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—Mii nto kadā kuení nto ve. ¿Nee iña é díí ka va'a é vií nti, te kuiní nto: é kuinti'xe nti é ntáka'an ntó

ne, ō é kuinti'xe nti é kākā'an Xúva kō? ²⁰Ntí'í ne, da mī é kā'an nti ni ña'a un ntí'í é iní nti é edé Jesuu, un ntí'í e téku nti é nakuā'a ñá nti —ka'an ña.

²¹Ña tsiñu i sán ne, da mii tsi de tñi ña ni ñá né, dā nakaka ña ña. Ña ni kúvi kué'é ña ña é ntō'o ña, tsi ú'vī ñá tē dóo ka'an ñá'a san. Tsi un ntí'í ntí'í ña'a sán ne, da mii kué'en tsi ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō é kuan ō kúvi. ²²Tsi ña xne'e, ña é kuan ō ntuvá'a dñ'in i sán ne, e itā nti'xin uvi díko kuia ña.

Nté ō ka'an ntá'vī ña kuinti'xe i san

²³Dā ntíi Pedru ní Juaan ví'i utun kán ne, kué'en ñá mí ntōo ta'an ña, ña kuinti'xe i, kuntáa ña ni ñá nee ntí'í nti'í nuu i é kākā'an dutu ñá odo nūú san ni ñatā san ni ña. ²⁴Dā téku ta'an ña ne, uun tsi nima ñá ka'an ntá'vī ntí'í ntí'í ñá ni Xuva kō:

—Xuvā, ñá nti'í é Xuva nti'xe ntí nti; ñá nti'í e dóo ka'nu nti. Mii ntō dé kú'vē ntō e dukún kan ni ñūxiví a, ni ntute ñu'u kán, ni un ntí'í é iō. ²⁵Mii nti ni Ēspírítu Sántu ntō ne, xé'e nti tú'ūn é kā'an ña kade tsiñu iña nti, rei Daví san, dá kakā'an ñá naá nti nté ntūvi di'na, kaka'an ña:

¿Nté kui dóo ntákudiin ñá tuku ñuú san?

¿Nté kui doto tsi ó ntántukū nuu iní ña'a san?

²⁶Kuntañi nté ntí'í ntí'í rei iña ñūxivi,

nātaká nuu ntí'í ntí'í predente ñuú san

dá ntāa ña ata Xuva ko

ní Cristu, ña nakaxnú Xuva kō, ka'an Dávi san kidaa.

²⁷Kuan ō kúvi nti'xe tsi rei Heróde ni Pōncio Pilatú ne, nātaká nuu ña má ñuú a nti ña Israee ni ña é ña te ña Israee, nátee ta'an ña xu'u ñá, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña l'xá nti Jesuu, ña e dóo va'á, ña nakaxnú nti. ²⁸Dukuan ō dé ntaa ña un ntí'í nuu i vata tsi ō dé kú'vē ntō nte ntūvi di'na é kuān koo kuvi. ²⁹Vi'a ve ne, koto nti, Xuvā, nté o ntáde ña e ntaínchu'vi ñá nti. Xntii ntō ntí é ña ku u'vī nti é kā'an ntódo ntí ni ñá'a san tú'un nti, tsi iña nti kade tsiñu nti. ³⁰Nátāntee nti nta'a nti ña nchokuvi, ntavá'a nti ña. Xntii ntō ntí é kúvi víi nti nuu i e dóo na'nu, e kue'e kuenta kue'e u ña kuenta iña l'xá nti Jesuu e dóo va'á ña —ka'an ña.

³¹Dā kúvi ka'an ntá'vī ña ne, tē'xén nuu ví'i mí ntōo ña. Íñu Espírítu Sántu nima ñá, un ntí'í ntí'í ñá ne, eni ntu'u ña ntáka'an ntódo ña tú'un Xuva kō, tsi ña te ntaú'vi kue'en tsi ña.

**Da nēé ka é iō iña ñá
ne, iña ntí'í ntí'í ña**

³²Un ntí'í ntí'í ña kuinti'xe i sán ne, uun tsi nima ña, uun tsi é ntáde kuení ña. Nté uun ña ña ni de vñi ña é ntio ta'an ña. Tē nee iña é iō iña ñá ne, ñá ni kā'an ñá te iña mii ña, tsi iña ntí'í ntí'í ñá, ka'an ña.

³³Pustrú san ne, dóo iō ñá ña é kākā'an ñá ni ñá'a tsi ntóto Jēsuu dá xi'í ña. Dōo vá'a ō intóo ña, tsi Xuva ko inuu mé'ñu ña ña. ³⁴Nté uun ña ña ni taan núu ña, tsi tē xoó ña'a é iō ñu'u í ne, ō ví'i i ne, nadiko ña ne, dá xēe ni'í ñá diu'un i ³⁵é ntáda ña kuenta ntá'a pustrú san. Kidáa ne,

nake'nté dava ña, na kuïdo ta'an ña, xoo ñá'a é kátaan núu i. ³⁶Kuān o dé uun i'xá ña Levii, ñá nani Jōsee, ñá vē'xí ñuú Chipre. Pustrú san ne, xntánteē ñá ña Bernabee, é káni tú'un Ña Kanaxnuu Ka'nu Nima Ko. ³⁷Divi ñá né, nadiko ña ñū'u ña ne, da xee ni'i ñá diu'un i, ntāda ña kuenta ntá'a pustrú san.

Nté ō kúvi Anania ni Sáfira

5 É tuku ñatii, ña é nani Anānia, ni ñádi'í ña, ña é nani Sáfirá ne, nádiko ña uun itsi ñū'u ña di. ²Ntá tsi ña sá'a ne, kī'i ña diu'un í ne, xnūu vá'a ña dava é kūvi iña mii ña. É ntōó ka kúdii ne, ntada ña kuenta ntá'a pustrú san.

—Kuān sá kaa diu'un i —ka'an ña.

Ñadi'í ñá ne, uun tsi xu'u ntáde ña é kuān koo ka'an ña. ³Kidāa ne, kaka'án Pedru ni ña:

—Anania, ¿nté kui xnūu ntu nto nima nto é kākā'an Tó'ō é ña vá'a san? ¿Nté kui kaka'an ntú nto dovete nī Espiritū Sántū dá kī'i nto dava diu'un ñu'u san é kuvi iña mii nto? ⁴¿Ñá ntu te iña mii nto ñu'u sán di'na dá nadiko ntō? ¿Ñá ntu te iña mii ntó diu'un í di? ¿Nté kui kene iní ntu nto é kuan ō dé nto? Tsí ña te ñá'a san é kaeni nta'ví nto ña, tsí mii Xuva kō —ka'án Pedru ni ña.

⁵Ananiá ne, dā téku ña é kākā'an ñá ni ñá ne, nantúve ña ne, xí'i ñá. Dōo u'ví ntíí ntíí ña'a san da kútuni ña nte o kúvi ña. ⁶Kidāa ne, xée na kuetsi ne, dá'vi nuu na kúñu ña dōo ne, dā kue'en ní'i na ña, kúku'xí na ña.

⁷Dā ita ntí'xin uni úra ne, xée ñadi'í ña. Váta kutūni ñá nte o kúvi xii ña. ⁸Pedru ne, tsixe'e ña ñá:

—Ká'an vē: ¿Dū'va ntu kaa inuu á'vi ñū'u é nádiko ntō? —ka'an ña.

—Kuan tsí kaa inuu á'vi —ka'an ña.

⁹Kidāa ne, kaka'án Pedru ni ña:

—¿Nté kuí kene iní ntu o ni xii o é kuan ō dé vete nto nī Espiritū Sántū? I'a kuntí'xi na kuetsi, na ixkú'xi xii o. Vi'a ve ne, kiku'xí na o di —ka'an ña.

¹⁰Ura tsí i nantúve ña nuú Pedrú ne, xí'i ñá. Kidāa ne, xée na kuetsi sán ne, iní na tsi é xí'i ña. Tāvá na ña é kíkū'xí na ña diñi xii ña. ¹¹Un ntíí ntíí ña kuínti'xe i sán nī ña ñuu i sán ne, dōo u'ví ña da kútuni ña nte o kúvi.

Dā ntuvá'a ña nchokuvi

¹²Pustrú san ne, dōo kue'e kuénta xē'é ña; dōo ki'in itō idé ña nuu i e dōo na'nu mé'ñū ña'a san. Un ntíí ntíí ña kuínti'xe i sán ne, dadíi náta'ká nuu ña ini ukún ka'nu kán mí nani Coridoo Salámuun. ¹³Ñá nguii sán ne, dōo u'ví ña é kuve ta'an ña ña, kuān te dōo vá'a ka'an ñá'a san iña ña. ¹⁴Ntá tsi dā díí díí ka kuínti'xe ña'a san Tó'o ko Jesūcristú ne, dōo titín ña nákuve ta'an ña ña kuínti'xe i san, te tii te ñadi'í ña. ¹⁵Xee ní'i ña ña nchokuví di, tsōo ña ña nú ito, tsōo ña ña nú xūvi ítsi kán vata koo te āma kuita ntí'xin Pedrú ne, kuān té ntati kúdii ña duku ntée ña ne, ntuvá'a ña, kuini ña. ¹⁶Xée ñá'a san, ña ntōo etsin ñuú Jerusaleén di. Nā te da dii ñá xee ña, odo ñá ña nchokuví, ni ña ñu'ū é ña vá'a nima í ne, un ntíí ntíí ñá ntuvá'a ña.

Dā nú'u kutū pustrú san vi'i utun kán

¹⁷Kidāa ne, dutu ñá odo núu ni ūn ntíí ntíí ña saduceu, ñá ntíi ni'i ña né,

kūne'u iní ña nī pustrú san. ¹⁸Tiñ ña ña, tsú'un kutu ña ña vi'i utun. ¹⁹Ntá tsi ñi tsi ñiñú san xee uun ánje Xuva kō, nákaán ña xi'i vi'i utun, da nantii ña pustrú san, kaka'an ña:

²⁰—Kue'en ntó, kuntañi ntó ini ukún ka'nu kán ne, ká'an nto ni ña'a san nté koo ni'i ña ntuvi xéé iña ña —ka'an ña nī pustrú san.

²¹Kué'en ña. Dā tuvi ne, kúnti'vi ña ini ukún ka'nu kán ne, dā éni ntu'u ña nakuā'a ña ña'a san.

Dā xee dútu ña odo nūu san ni ña ntii ni'i ña né, tāvá ña junta ká'nu ni ūn ntii ntii ñata, ña odo nūu iña ña Israeé ne, dā teé tsiñu ña maú san é kinakueká ña pustrú san vi'i utun kán. ²²Dā xee ña vi'i utun kán ne, ¿mí'i ntu ki'xi ká pustrú san? Xoxó ka ña. Kuan tsi ō ntíko kōo maú san. Ntántaa ña nī ña ñe'e júnta san, kaka'an ña:

²³—Dā xee ntí vi'i utun kán ne, é kantí'u xi'i i ne, ikán ntáñi nté sntadún san atá xi'i i kan, ntáde ña kuenta; ntá tsi dā nákaán nti xi'i i ne, xoxó ñu'u ká i —ka'an ña.

²⁴Dutu ña odo nūu san nī tó'ō sntadun úkūn ka'nu sán ne, dā téku ña é ntáka'an maú san ne, dōo ítsu'un ña nté koo nainú kava ña nuu i sá'a. ²⁵Ura tsí i xee úun ñatii, kaka'an ña nī ña:

—Un ntáa ña é tsu'un kutu ntó vi'i utun. Ikán ntáñi ña ini ukún kán, ntánakuā'a ña ña'a san —ka'an ña.

²⁶Kidāa ne, ñé'ē tó'ō sntadún san ni māu san, ixnatñin ña ña. Ntá tsi diin diin tsi nátiñ ña ña, tsi ú'vi ña te kué'ē xuu ña'a san ña. ²⁷Dā náxee ni'i ña ña ne, kue'en ní'i ña ña mé'ñu junta ká'nú san ne, dá kakā'an dútu ña odo nūu san ni ña:

²⁸—Nti'í ne, un ntii tsi ka'án nti ni ntó é ña ku nakua'á ka nto ña'a san kuenta iña Jesús. Divi ntó né, dā dií dií ka ntáde nto. É ini ntii ntii ña ñuú Jerusaleen tú'un é ntánakuā'a nto ña ne, ntadá'vi ntó ntí kuétsi i é xi'i Jesús —ka'an ña.

²⁹Kidāa ne, Pedru ní pustru ña nguii sán ne, nantíko koō ña, ntáka'an ña:

—Dií dií ka nuu á'vi é kuinti'xe ntí Xuva kō é ña'a san. ³⁰Divi tsi Xuva kō, ña é inuu ini uva ata kō, ña é intóo nte ntúvi di'na ne, ña ña nantoto ña Jesuu, ña é'ní nto dá náxnteē ntó ña ntiká krusi kan.

³¹Xuva kō ntáa ni'i ña ña, kuntáa ña é kutuvi ña diñi kua'a ña, é kodo nuu ña, é nakakū ña kō. Dukuān né, te nātu'vi o kuétsi ko, xo'ō é ña Israeé ō ne, ni'i ko é káda ka'nu iní Xuva ko ni ko kuétsi kō. ³²Sá'a é ntaxé'e ntí kuenta, ni Espiritū Sántū san, tsí ta'xi Xuva kō Espiritū Sántū é kunūu ña nima ko te kuinti'xe ko ña —ka'án pustrú san.

³³Dā téku ña tsiñu i san é ntáka'an ña ne, dōo dutsi kuiní ña. Ncho ka'ni ña pustrú san. ³⁴Ntá tsi uun ña'a, ña fariseu, ña nani Gamalíeé ne, mastrú lei iña ña Israeé ña, ne, dōo íko ñu'u ña'a san ña. Divi ña ne, nákuñtsi ña, kaka'an ña te nantii ña pustrú san ki'i kan uun da'na. ³⁵Kidāa ne, kaka'an ña nī ña tsiñu i san:

—Ña Israeé, kadā kuení va'ā ntó nté koo vií nto ni ña sá'a. ³⁶Tsí emá tsi ne, xío uun ñatii, ña nani Teudá ne, dōo ka'nu ncho vií ña. Xío te kímí sientu ñatíi, ña ntikin ña. Ntá tsi dā kúvi ne, ña'a é'ní ña ña ne, kidāa nákuite xáa ntii ntii

ña ntii ni'i ñā. Kidāā ne, xīō da'na. ³⁷Rkontūví, ntuvi dá naka'vi ñā ñā'a sán ne, ñā nanī Júdā, ñā ñuú Galileá ne, dōō ka'nu ncho víi ñā ne, ñā te da dii ñā'a intíkin ñā ñā di. Ntá tsi xi'i ñā di ne, dā nákuite xáa ntíí ntíí ñā intíkin ñā. ³⁸Dukuān é kākā'án u ni ntō é na tsoo mii nto ñā sāl'a. Nā ku kini ntēē ka ntō ñā. Tsí te kuēnta iña ñā'a é ntánakuā'a ñā ne, koó da'na mii. ³⁹Ntá tsi te kuēnta iña Xuva ko é ntánakuā'a ñā ne, ñā kúvi vii nto é kini nteē ntō ñā. Kuenta tsí vii nto ve vata koo é ñā ka'an ntēe nto Xuva kō —ka'an Gámalieé san.

⁴⁰Xīō ntaa iní ñā tsiñu i san é kākā'an ñā. Kidāā ne, nákana ñā pustrú san é ntí'xi xtuku ñā. Dā náxee ñā ne, nátii nuu ñā ñā xo'ó ne, dá kakā'an ñā ni ñā é ñā ku ka'án ka ñā iña Jéssu. Kidāā ne, nakáka ñā ñā. ⁴¹Dā ntíi pustrú san mé'ñū juntá san ne, dōo diní ñā, tsí xe'é Xuva kō é ntō'o ñā kuenta iña Jéssu. ⁴²Ñā ni tee dā'na kue'en tsí ñā é nakuā'a ñā ñā'a san. Nguentúvi ntáka'an ntódo ñā ni ñā'a san kuenta iña Jéssu ini ukún ka'nu kan nī nú vi'i ñā'a sán di.

Ñā u'xe ñā'a, ñā é xntii

6 Ntuvi tsikán ne, kütítín ñā kuínti'xe i Cristu. Kidāā ne, xío ñā'a e ntáka'an tú'un griegu éni ntu'u ñā tsi'i kuétsi ñā ñā ntáka'an tú'un hēbreú san, ntáka'an ñā tsí ñādī'i kii, ñā ntáka'an tú'un griegú san ne, ñā kuē'e tsi ntáni'i ñā mí kāxi'i é kā'xi ñā utén utén, tsi díí ka kue'e ntáni'i ñādī'i kii, ñā ntáka'an tú'un hēbreú san. ²Dukuān ne, uxúvi ñā'a pustrú san kāna ñā un

ntíí ntíí ñā kuínti'xe i san é nataká nuu ñā. Kidāā ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Tē ntí'í víi ntí tsiñu é kuēnta víi ntí ñā'a sán ne, ñā kúvi víi ntí é nakuā'a ntí nto tú'un Xuva kō. ³Díí ka vāl'á ó, ení, divi ntō nakaxnúu nto u'xe ñā'a ñā'a nto é koto ñā tsiñu sāl'a. Nakaxnúu nto ñatíi, ñā e dōo ini nté koo vii i, ñā e dōo nuu Espíritū Sántū nima i, ñā ntaíko ñu'u ñā'a sán ne, divi ñā é vii ñā tsiñu é kuēnta vii ñā ñā ñā'a san, é tsí'i ñā é kāl'xí ñādī'i kíí san. ⁴Divi ntí ne, da mii tsí é kāl'an ntā'ví ntí nī é nakuā'a ntí ñā'a tú'un Xuva kō —ka'an ñā.

⁵Ñā nguii sán ne, xkúntee iní ñā é ntáka'an pustrú san. Kidāā né, nākaxnúu ñā u'xe ñā'a, vatá ó ka'an ñā: di'na Esteba, ñā e dōo kainuu iní i Xuva kō, e dōo nuu Espíritū Sántū nima ñā; kidāā ne, Felipe, ni Prócuru, ni Nicānoo, ni Tímuún, ni Pārmena, ni Cúlaa. Culaá san ne, ñuú Antioquia vél'xi ñā, ntá tsi kantíkin ñā Xuva ko vatá o dé ñā Israee dá éni ntu'u ñā kuínti'xe ñā Cristu. ⁶Ntēka ñā u'xe ñā'a ñatíí san, kue'en ni'i ñā ñā mí ntōo pustrú san. Pustrú san ne, xntekū ñā nta'a ñā diki ñā u'xe ñā'a sán ne, ka'an ntá'vi ñā iña ñā da xnuú nta'a ñā ñā tsiñu san.

⁷Kidāā né, dōo ite xáa tú'un Xuva kō né, kütítín ñā kuínti'xe i Tó'o ko Jéssu, ñā ntōo ñuú Jerusaleen. Ikān ne, titín dutu ñā Israee kuínti'xe ñā di.

Dā tīin ñā Esteba

⁸Estebá san ne, dōo ki'in itō idé ñā nuu i e dōo ka'nu, tsí Xuva kō dōo xntíí ñā ñā ne, nāxnuu viko

ña ña. Koó dā kúdu'va ña'a san da íni ña. ⁹Ntá tsi ió ña vé'xi úkūn é nani Ña Nakáku, nī ña vé'xi ñuú Cirene, ñuú Alejandria, ñuú Ciliciá, nī ñuu Ásiā ne, ñā nī xkúntee iní ña é kākā'an Ēsteba. Tuku ō dé kuení ña ne, eni ntu'u ñā ntánāa núu ña ni ñā. ¹⁰Ntá tsi ña ni kuvi vií ña ni ñā, tsi dóo vá'ā ó kākā'an ña, tsí xe'e Espiritū Sántū san é kūtuni ña nté koo ka'an ña. ¹¹Kidāā ne, ntá'vi ña ña'a san é dā'ví ña Esteba dóvete. Tsí'í ña diki ña é kākā'an ña tsí kākā'an kīni Esteba iña Muísee ni iña Xuva kó di. ¹²Dukuan ō nateñu núu ña ña'a sán, nī ñata, nī mastrú lei Xúva kō. Kidāā né, dā nēni tsi Esteba, tñin ña ña, kue'en nī'í ña ña mí ntoo ñā odo nūu, ntáde ña junta. ¹³Xee nī'í ña ña é kākā'an dóveté san ne, ntáka'an ña:

—Ñā sāl'á ne, dōó kākā'an ntée ña vi'í Xuva kō né, dōó kinī ó kākā'an ñā iña leí san di. ¹⁴Tēkú ntí é kākā'an ña tsí Jesuu, ñā ñuú Nazareé ne, nakatsin ña vi'í Xuva kō ne, nadama ña é vatā xkoó ini ō e xtúví Muisee —ka'an ñā ka'an dóveté san. ¹⁵Kidāā ne, un ntíí ntíí ña odo nūú san nī ña ntoo sán ne, ito ña Estebá ne, iní ña nuu ña e xi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu nuu ánje.

Nté ō nantíko kōó Esteba

7 Kidāā ne, kākā'an tó'ō dutu iña ñā Israeé san, katsixe'le ña Ēsteba:

—¿Ntāa ntu é ntáka'an ñā sāl'a? —ka'an ña.

²Kidāā né, eni ntu'u Ēsteba kaká'an ñā ni ñā:

—Un ntí'í kué'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu nto, kini nto é

kākā'an u ni ntō: Ini nto tsí Xuva kō, ña dóo ka'nu, ntii díto ñā nuu uva áta ko Ābraan nte ntúvi di'na, dá tūvi dukuan ña ñuú Mesopotamia, di'na dá kī'in ña é kikutúvi ña ñuú Haraan. ³Ne, kākā'an Xúva ko ni Ābraan: “Xtuvīn miin ñuú o ni ūn ntíí ntíí ñavi'í o, kué'en xio ñuu mí nañē'le u o ve”, ka'an ña. ⁴Kidāā ntáka Abraan ñuú Caldea, kué'en ña, kukutuví ñā ñuú Haraan. Rkontúví ne, xí'í uva ñā né, Xuva kō kíxnteká ña ña, xee ña ñuu sál'a mí ntoo ó vevii. ⁵Ntá tsi Xuva kō ñā ni xē'le ña ñu'u é kúvi iña mii ña, nté un siin. Ntá tsi xe'le ña xu'u ña é dā nte rkontúvi kué'le ña ña ñu'ú san. Tē xi'í ñā ne, kuvi iña i'xá ña ni i'xá ika ñā dí, kuān te ntuvi tsíkan ne, váta kōo i'xá ña. ⁶Sál'a kākā'an Xúva ko ni Ābraan: “I'xá o ne, xio ñuú kuntōo ña; ñā te ñuú mii o kuntoo ña. Kidāā né, dōo kini koo vií ña'a san ni ñā. Kí'í ña ña é kuétsi é káda tsiñu ña iña ña. Kími sientu kuia é kuan koo nantō'o ña ña. ⁷Ntá tsi kué'e u é ntō'o ña ñuu tsíkan e kuán koo nantō'o ña i'xá o. Kidāā ntii i'xá o ñuu tsíkan, naxee ñā ñuu sál'a ne, i'a tsi kuntoo ña, kunuu iní ñā ko”, ka'an Xúva ko ni ñā. ⁸Kidāā ne, xé'e Xuva ko xu'u ña ni Ābraán ne, dē kú'vē ña é tē'nte un siin kúnū é ixi un ntíí ntíí i'xa tíí san vata koo é díto e ntáduku ntée ña Xuva kō. Dukuān né, dā káku i'xá ña é nani Īsaá ne, dē ntaa Ābraan, é'nté ña kúnū é ixi i da kúvi ūna ntúvi káku ne, kuan tsí o dé Isaa ni i'xá ña é nani Jācoó ne, kuan tsí o dé xtuku Jacoo ni ún ntíí ntíí i'xá ña, divi ñā é uva ūxuvi tátá ña Israee.

⁹I'xá Jacoó san ne, kūne'u iní ña ni ení ña, ñá nani Jōseé ne, díko ña Jōseé san. Ña ñuú Egítō ñí ña ña é kāda tsiñu ñá ña ña. Ntá tsi ñnuu mé'ñu Xuva ko Jōseé san ne, ¹⁰nákākú ña ña é kanto'o ña. Xé'e ñá e dóo ki'in iní Josee nté koo víi ña ne, xé'e ñá e dóo kuinima reí ñuú Egítō sán ña, divi rei, ñá nani Farāuun. Reí san ne, nākaxnúu ña Josee é kodo nuū ñá ñuú Egító nī nú vi'i ña kán di.

¹¹Kidāā ne, kútama ñuú Egító ni ñnuú Canaan. Ñá ni nī'i ñáta kō é ká'xi ña. Dōo ntó'o ña dókō. ¹²Ntá tsi xee tú'ūn nta'a Jacoo tsí ió trigu ñuú Egító sán ne, táxnūu ña i'xá ña, divi uva ata ika kō. ¹³Dā kúvi uvi íto ñe'e ñá ne, da kidāā xe'é Josee kútuni ña é ēni mii ña ña ne, kidāā kútuni Fārauun é ñavi'i Josee san ne, tatá Israee ña. ¹⁴Kidāā ne, táxnūu Josee tú'ūn é k'īn úva ña Jācoo, ni ún ntíi ntíi ñavi'i ña, kikuntóo ña ñuú Egító. Úni díko xe'un ñá'a ña ¹⁵xée ña é kuntōo ña ñuú Egító. Ikān xi'í Jacoó ni ñata kō, ña intóo di'na. ¹⁶Dā rkontūvi dá xi'i ñá ne, kue'en ní'i ña ña ñuú Siqueén ne, ikan intú'xi ña ñaña e ñíi Abraan ntá'a i'xá Hamoo.

¹⁷E dóo káxa ñá Israee san ñuú Egító da xee étsin ntuvi é ntūntaa é kaka'an Xúva ko dā xe'é ña xu'u ña ni Ābraan. ¹⁸Kidāā ne, xée tūku ña'a é vii ñá rei ñuú Egító ne, rei tsikán ne, ña ni iní ñá xoo e Jōsee. ¹⁹Rei sa'á ne, ēni nta'ví ña ñata kō né, dōo nantó'o ña ña. Dē kú'vē ña é nakuitā ñá un ntí'i i'xa tíi san é dā ve kakaku vata koo é na kūvi, tsí ntio ña é nantí'i ña tatá kō. ²⁰Ntuvi tsikán ne, káku Muisee. Uni xóo

xtúvi xu'u ña i má vi'i ña kán é nakuē'nu ña i, tsí dóo ntio Xuva ko i. ²¹Dā ña ni kuvi víi ka ña ni i né, da mii é xtuví xaa ña i. Kidāā né, divi tsí dióko reí san kí'i ña i ne, nakuē'nu ña i vata tsi te i'xá mii ñá. ²²Dukuān ne, kutú've Muisee san é un ntí'i é iní ña Egító ne, dōo iní ña nté koo ka'an ñá ne, dōo iō ña é vii ñá nee ntí'i ntí'i.

²³Dā ntí'i ña uvi díko kuiá ña ne, dē kuení ña é k'īn ña, kikoto ní'ni ña ña'a ña, ña Israee san. ²⁴Ikān iní ña tsí uun ña'a ña Egító kanantó'o ña uun ña'a ña Israee. Muisee ne, nadá'an ña ñá'a ña, ña Israee san ne, ē'ní ña ña Egító san. ²⁵Kuiní ña té kūtuni ña'a ña é Xuva kō táxnūu ña ña é nakákū ñá ña. Ntá tsi ñá te kuan ō ni ñe'e díki ña Israee san. ²⁶Tuku ntuvi ne, ta'an túku Muisee úvi ña'a ñá Israee, ntánaā ñá ne, ntio ña é naka'nté nuu ña, kaka'an ña: “¿Nté kui kuān ó de ntu nto? Tsí ñá vā'á ō é naa o ni ta'an kō”, ka'an ña. ²⁷Kidāā ne, uun ña'a ña, ña é kadē xení ni tā'an i ne, tí'vi nūu ña Muisee, kaká'an ña: “¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kú'vē nto iñá ntí, é xntēkú ku'vē ntó ntí? ²⁸¿Vá ka'nī ntú nto ko vata ō é'ni nto ña Egító san iku?”, ka'an ña. ²⁹Dā téku Muisee é kaka'an ñá ne, inu ña ñuú Egító, kué'en ña, kukutúvi ñá ñuú Madiiaan. Ikān éni vi'i ña ne, xío ūvi i'xá ña.

³⁰Itā ntí'xin uvi díko kuiá ne, uun ntuvi kaika Muisee má kū'u kan etsin xuku é nani Sināii. Ikān iní ñá é kaí'xi ntá'a utun sán ne, ntii díto uun ánje Xuva kō mé'ñu ñu'u é kaí'xí san. ³¹Koó dā kúdu'va Muisee da iní ña ne, xée étsin ña é

koto díto ña. Tēkú ña tatsin Xúva kō é kākā'an ñá ni ñā: ³²“Xu'ú ne, Xuva ñáta o Ābraan, Ísaa, ni Jácoo”, ka'an ña. Koó dā kan'i'i Muisee e dóo ū'ví ña ne, ū'ví ñá é kōto ña ñu'u san. ³³Ne, kaka'an Xúva ko ni ñā: “Nantiin nti'xen o, tsí ñu'u mí ntitsín san ne, ñu'u kuíko. ³⁴Xu'ú ne, é iní u é kuān nte ntántó'o ña'a ko ñuú Egító. É tēkú ko e dóo nta'ví o ntátaan nuu ña. Dukuān é vē'xi ú é nakākú u ña. Ní'ín ve, tsí nataxnūu ú o ñuú Egító”, ka'an ña.

³⁵Kuān te nántii ni'ni ñata kō san Muisee dá ntáka'an ña: “¿Xoó ntu kaka'an i é kadā kú'vē nto iñá nti, é xntēkú ku'vē ntó iñá nti?”, ne, divi ñā é taxnuu Xuva kō é kadā kú'vē ntí'xe ña, é nakakū ñá ña Israeé san, tsí kuān ó kaka'an Xúva ko ni ñā da ntii díto ánĵe san mé'ñu ūtun é kai'xí san. ³⁶Divi Muiseé san é nátava ña ñata kō san da ntáka ña ñuú Egító. Divi ñā e dé ña nuu i e dóo na'nu. Dōo kue'e kuénta xe'é ña dā intóo ña ñuú Egító, dā ita ntí'xin ñata ko Ntute Ñu'u Kuē'é ne, da ñī íka ña uvi díko kuia má kū'u kán di. ³⁷Divi tsi Muisee é kākā'an ñá nī ña Israeé san: “Xuva ko ne, taxnūu ña uun ña'a, ña é ka'án naa ña vata tsí ó de ú xu'u, uun ña'a, ña é divi tsi tāta ko”, ka'an Muisee. ³⁸Muisee xtúku tsi san é itúvi ña ni ñata kō da náataká nuu ña má kū'u kán ne, divi ña kākā'an ñá nī ánĵe rki uku Sínaii da xe'é Xuva kō tú'un ñā é kātā'xi ntuvi iña ko é káda ntaa o.

³⁹Ntá tsi ñata kō sán ne, ña ni ntío ña kuinti'xe ña Muiseé ne, nántii ni'ni ña ña. Tīvi ínī ña e ntáka ña ñuú Egító ne, ntío ña é ntiko kōo xtúku ña. ⁴⁰Kidāá né,

kaka'an ñá'a sán ni Āroon: “É ntío ntí ne, kāda vá'a nto é kūvi xuva ko, é kodo nūú nuu ko, tsí ñá ini o nté ō kūvi ni Muisee, ñá natavā ko ñuú Egító”, ka'an ña. ⁴¹Kidāá natavá'a naā ñá uun i'xá duntiki e kūvi ti xuva ñā né, ē'ní ña kiti kantító nti'xe é kā'mi ña ti nuu kítí ntuvá'a nāá san vata kaa doméni é kuē'é ña ti. Tāvā ña dodíni iña xuva ñā e ntavá'a nāa mīi ña. ⁴²Xuva kō né, tsoo mii ña ñā kídaa, ku ika ña ñā ne, xé'e ñā é dotō tsí kunuu ini ña ngántii ni xoo ni ūn ntíi ntíi xntívi é ió e dukún kan, vatá ó uve na'a iní tutu é de vá'a ña é kākā'án naa Xuva ko kídaa:

¿Amá ntu tá'xi nto kó doméni
kiti é'ni nto
da íka nto má ku'u kan da ñī é
ūvi díko kuia san?

⁴³Da mii kuē'en tsi é ido nto vi'i
doo iña xuva nto Moloó ne,
ido nto xntívi iña xuva nto
Refaan.

Ñá te divi ú ntánuu iní nto ko,
tsí kudii e ntáva'a nāa mīi nto
ntánuu iní nto.

Dukuān né, natāvā u nto ñuú
nto ne,
natsoo ú nto díi ka ikā é ñuú
Babilonia,

ka'an Xúva ko nī ña Israeé san.

⁴⁴Dā íka ñata kō má kū'u kán
ne, ínī'i ñá vi'i doo e kūvi xúkūn,
mí ñu'u vá'a lei iña Xuva ko, divi
é ntáva'a nāá ña'a san vata tsi ō
nañé'e Xuva kō Muisee. ⁴⁵Xúkūn
vi'i doó san ne, kuvi iña ñáta kō
kídaa ne, kuan tsí ó ntaído ñā dá
xee ñá ni Jōsuee dá idé ña du'xen
nī ña xio ñuu, é kí'i ña ñu'u ña, tsí
Xuva kō nantii ña ña é ña te ña

Israeé san vata koo é kŭvi kuntoó ñata ko ñúú sa'a. Ne, i'a katúvi xúkŭn vi'i doó san nté ntŭvi dá itúvi rei Davii. ⁴⁶Rei Davií san ne, dóo ntio Xuva ko ñā. Ncho xntitsi ñā xúkŭn kā'nu iña Xuva ko, é divi tsi Xuva ñata ko Jācoo; ⁴⁷ntá tsi rei Salamuun kúvi idé ñā xntitsi ñā xúkŭn san. ⁴⁸Ntá tsi Xuva kō, ñā e dóo ka'nu sán ne, ñā te ini ukun e xntitsi ñā'a san kutuví ñā. Tsi vatā ó kaka'an ñā é kākā'án naa Xuva kó ne:

⁴⁹Vi'i antivi ā tuví u, kadē kŭ'vé u. Ñuxiví san ne, vata kaa teu é nteku nti'i dī'in ko kaa.

¿Nté ntu kaa vi'i é xntitsi ntō iñā ko?

¿Ō mí'i ntu kŭtuví da'na u?

⁵⁰¿Ñā ntu te xú'u e dé kŭ'vé u neé nti'i nti'i é iō?

ka'an Xúva kō.

⁵¹Un nti'i ku'len dú'va nto ne, ¿nté kuān nte ló'o ntu nto? ¿Ñā ntátekú kue'en xnto? Vata tsi tē ñā ini nto xoo é Xuva kō. Ñā ntákuinti'xe kue'en xnto é kākā'an Espiritū Sántū san. Dadii xnto ni ñata ntō. ⁵²Dōo nantó'o ñā da xōó ka ñā'a, ñā é ka'án naa Xuva kó ne, ē'ní ñā ñā'a, ñā é kākā'an é ki'xi uun ñatí, ñā e dóo va'a é taxnuu Xuva kō. Vevií ne, é ki'xi ñā ne, divi ntō díko nto ñā né, ē'ní nto ñā dí.

⁵³Divi ntō ni'i ntó lei iña Xuva ko e kíxni'i ánĵē san kídaa ne, ntē ñā ni kuintí'xe nto leí san. —Kuan ō ka'an Ésteba ni ñā odo nūu iña ñā Israeé san.

Dā xi'i Ésteba

⁵⁴Dā téku ñā'a san é kākā'an Éstebá ne, kŭdiin ku'len ñā. Vevií

tsi ka'xí kue'en ñā ñā, kuiní ñā. ⁵⁵Ntá tsi Estebá ne, dōo nuu Espiritū Sántū nima ñā. Ntāa ni'i ñā nuu ñā e dukún kan, iní ñā Xuva kō e dóo kaxi'í nuu ka'nu ñā ne, ntitsí Jesuu díñi kua'a ñā. ⁵⁶Kidáā ne, kaka'an ñā:

—iUn kaa é kainí u! Nākaán vi'i antívi ne, kainí u Ñā Vexkúvi Ñatíi, ntitsí ñā diñi kua'a Xuva kō —ka'an ñā.

⁵⁷Ntá tsi dutú san ne, kŭdiin ku'len ñā é kuān ó kaka'an ñā. Ēdí ñā lo'xo ñā ne, koó da vāntiñi ñā tīn ñā Esteba, ⁵⁸kue'en ní'i ñā ñā diñi ñuú kán né, ikán xe'é xuu ñā ñā. Ñā ntátsi'i kuétsi ñā sán ne, tsoo vá'a ñā doo ñā nta'a uun ná kuetsí, ná naní Saúlŭ.

⁵⁹Ntá tsi, da niñ ntáxe'é xuu ñā ñā ne, kaka'an ntá'ví Esteba, kaka'an ñā:

—Tō'ó ko Jesuu, naki'i nto nimá ko —ka'an ñā. ⁶⁰Kidáā ne, nakunchíti ñā ne, un ntii tsi kākā'an ñā:

—iXuvā, ka'nu vií nto nima ntó ni ñā sā'a tsí kuān ó ntáde ñā nī ko! —ka'an ñā.

Dā kúvi ka'an ñā sá'a ne, xí'i ñā.

Nté ō nantó'o Saúlŭ ñā ntákuinti'xe i

8 Saúlŭ ne, iō ná dodíni é kā'ní ñā'a san Esteba.

Divi tsi ntŭvi tsikan iñi ntu'u é dóo ntánantó'o ñā'a san ñā ntákuinti'xe i Jesuu, ñā ntōo ñuú Jerusaleen. Ne, inu ntíi ntíi ñā, dotó tsí kue'en ñā, kukuntóo ñā ñuú Judea ni ñuú Samaria. Mii sá pustrú san kantóo ñā ñuú Jerusaleen.

²Ntá tsi iō ñā'a, ñā é dóo ntánuu iní i Xuva kō né, divi ñā i'xí ñā

Estebá ne, dōo éku nteé ña ña.

³Da ñi Saúlú né, kuan tsi ó de ña, kanantō'o ña ña ntákuinti'xe i san. Kata'vi ña xi'i ña'a sán ne, katavá ña ña, te tíi te ñadĩ'i, é tsu'un kutu ña ña vi'i utun kán.

**Dá kakā'an ntódo ña tú'ün
va'á san ñuú Samaria**

⁴Ntá tsi ña kuínti'xe i, ña e éka ñuú Jerusaleén ne, ta'án ñuu ta'án ñuú kue'en ña, ntáka'an ntódo ña tú'ün va'á iña Jesús. ⁵Uun ña'a, ñá nani Félipé ne, kué'en ña uun ñuu é káduku ntée ñuú Samariá ne, ikan káka'an ñá ni ñá'a iñá Cristu. ⁶Nātaká nuu ña'a san é kīni ña é káka'an ñá ne, uun ito tsi kuínti'xe ntíi ntíi ñá é káka'an Félipé. Ntaíni va'a vá'a sa un ntíi ntíi ña'a san é káka'an ñá ni ñá ne, ntaíni ña tsí kade ña nuu i e dóo na'nu. ⁷Xíō ña'a, ña é ñu'u é ña vá'a nima í ne, koó dā ntákachu'u ntáa é ña vá'a san da ntántii nima ñá'a san. Ne, dōo titín ña natín nī ña xne'é di ne, ntuvá'a ña. ⁸Uun ito tsi náku'un dini kue'en nima ñá'a san, ña ntoo ñuu tsíkan.

⁹Ntá tsi uun ñatíi, ñá nani Simuún ne, tatán ña. Ēmá tsi kade tatan ña, kaeni nta'ví ña ña ntoo ñuú Samaria, kaka'an ñá tsi dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁰Un ntíi ntíi ña'a san, te kuetsi te na'nu ña ne, dōo ntaíni ña é káka'an ñá ni ñá ne, kuínti'xe ña ña, ntáka'an ña: —Ña sá'a ne, dōo iō ñá é vii ñá. Vatā ó kade Xuva kō kade ña — ka'an ñá'a san.

¹¹Dōo kuínti'xe ña'a san ña, tsí koó dā ntákudú'va ña nuu i é kákuvi kade ña. Tsi éma tsi kuān

ó de ña, kaeni nta'ví ña ña'a san.

¹²Ntá tsi dá xee Félipé ne, eni ntu'u ña kaka'an ntódo ña iña i mí kadē kú'vé Xuva kō, kaka'an ñá kuenta iña Jesúcristu. Kuínti'xe ña'a sán ne, titín ña ítsi ntute ña, te tíi te ñadĩ'i. ¹³Uun tsi nte Simuun kuínti'xe ña, ítsi ntute ña dí ne, dā éni ntu'u ña intíkin ñá Felipe. Koó dā kúdu'va ña é kaíni ña nuu i é dóo na'nu san ni e dóo kue'e nuu i é edé ña.

¹⁴Kidáa ne, xée tū'un nta'a pustru, ñá ntoo ñuú Jerusaleen, tsí e kuínti'xe ña ñuú Samaria tú'un Xuva kō né, ikān táxnuu ña Pedru ní Juaan, kué'en ña. ¹⁵Dā xee ña ñuú Samariá ne, ka'an ntá'ví ñá iña ñá ntoo ikān vata koo é ni'i ña Espiritū Sántū. ¹⁶Tsí nté uun ña vata kunūu Espiritū Sántū nima ña; mii tsi kuēnta iña Tó'o ko Jēsuu ítsi ntute ña. ¹⁷Kidáa ne, Pedru ní Juaan xntéku ña nta'a ña diki ñá'a san ne, inūu Espiritū Sántū nima ña.

¹⁸Dā íni Simuun tsí ni'i ña'a san Espiritū Sántū san dá xntéku pustrū san nta'a ña diki ñá ne, kaxe'le kuétsi ña ña diu'un, ¹⁹kaka'an ña: —Ta'xi nto é kūvi víi u vatā ó de nto, vata koo é tē xntekú u nta'a ko diki ñá'a san ne, ní'i ña Espiritū Sántū sán di —ka'an ña.

²⁰Kidáa kakā'án Pedru ni ña: —iÑá tē diu'un o é ntio ko! iNa kūnaán miin ní diu'un o, tsí kuān ó kadē kuení o é kuiin diu'un o é kata'xi Xuva kō doméni! ²¹Ñá te sá'a é káduku ntéen, tsí ña te vá'a nima o nuu Xuva ko. ²²Natu'vin kuetsi o, kákan nta'a Xuva kō é káda ka'nu iní ña ni ō é kuān ó kadē kuení o. ²³Tsí divin ne, dōo kúvé nima o, dōo kúkaven ni kuétsi o —ka'án Pedru ni ña.

²⁴Kidāā ne, kaka'an Símuun:
—Mii nto kākan ntó nta'a Xuva
kō é ña kuan koo kúvi ko vatā ó
kaka'an ntó san —ka'an ña.

²⁵Pustrú san ne, dā kúvi ka'an
ntódo ña tú'un Xuva ko, ni dā kúvi
ntaa ña ni ñā'a é un ntí'í e íni ña
ne, kúnū'u ña ñuú Jerusaleen. Ítā
ntí'xin ña titín ñuu é kāduku ntée
ñuú Samariá di ne, ikān ka'an
ntódo xtuku ña tú'un va'á iña
Jesúcristu.

**Dá kakā'an Félipe ni ñatíí,
ña vé'xi ñuú Etiopía**

²⁶Kidāā ne, ntii dīto uun ánje
Xuva ko nūu Félipe, káka'an ña:
—Kuē'en máa i kán mí nuu ítsi
é kaíta ntí'xin ñuú Jerusaleen é
kāñe'e ñuú Gaza —ka'an ña.

Itsi sā'á ne, da mii má kū'u mí xoxo
ntoó i. ²⁷Felipé ne, kué'en ña ne, itsi
kān tá'an ña uun ña'a ñatíí, ña vé'xi
ñuú Etiopía. Ña tsikán ne, ña tsiñu
i, diki í ña iñá reina ñuú Etiopía, ñá
nani Cāndace. Itsi kan vē'xí ña sa'a
é ñe'le ña ñuú Jerusaleen é vii ñá
nchu'ún iña Xuva ko. ²⁸Ntiko koō ñá
ñuú ña kán ne, nuu vá'a ña iní vi'i
é kāñu'u ídu. Nuu ña, kanakuā'a ña
tutu é de vá'a Isaía, ña kaka'án naa
Xuva ko nte ntúvi di'na.

²⁹Kidāā ne, kaka'an Espíritū
Sántū sán ni Félipe:

—Kuē'én, kúntikin ví'i é kāñu'u
idú san —ka'an ña.

³⁰Koó dā kainu ña, kue'en ñá ne,
xēe ntíkin ña vi'i é kāñu'u idú san.
Tékú ña é kanakuā'a ña ñuú Etiopía
san tutu é de vá'a Isaía ne, tsixe'e
ña ña:

—¿Kāñe'e diki ntu nto é
kanakuā'a nto san? —ka'an ña.

³¹Ña ñuú Etiopía san ne, kaka'an
ña:

—¿Mí'i ntu? Dōó xu'ū ó kaka'an.
¿Xoó ntu kuvi víi i nañē'e í ko neé
kani tú'un? Kixkene nto, kutuví ntó
diñi ko —ka'an ñá ni ñā.

—Kuvi di —ka'an Félipe.

³²Mí kanakuā'a ña tú'un Xuva kō
né, du'vā ó kaka'an:

Tsí ntēka ña ña é ka'ni ñá ña
vata kaa uun a le'ntu é kā'ni ña
i;

vata tsi kaa uun a le'ntu e dóo
to'o,

é ña te kaítsu'ūn dá kādeté ña
idi i ne,

kuān koo kuvi ña;

diin diin tsi kutuví ñá di;

ñá ká'an kue'en tsí ña.

³³Nantii ni'ni ña ña ne,
ñá ni ñē'le me'ñu ña é kūtuni ña
kuétsi ñā.

¿Mí'i ntu xio i'xá ña?

Tsí náki'i ña'a san ntuvi iña ña
ñúxiví sa.

Sá'a kakā'an tú'un Xuva kō mí
nakua'a ña.

³⁴Kidāā né, katsixe'ē ña ñuú
Etiopía san Felipe, káka'an ña:

—Vii nto da xe'e, ká'an nto ni ko:
¿Xoó ntu iña i é káka'an ñá sā'á, ña
é káka'án naa Xuva ko? ¿Iña mii
ntu ña kaká'an ñá ne, o iña tuku
ñá'a? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

³⁵Kidāā né, eni ntu'u Félipe,
kaka'an ñá ni ña, kanañē'e ñá ña
nee é kani tú'un tú'un Xuva kō mí
kanakua'a ña ne, kaka'an ñá ni ña
iña Jesús. ³⁶Kidāā né, dā ita ntí'xin
ña uun itsi mí io ntúte ne, kaka'an
ñá ñuú Etiopía san:

—I'a io ntúte. ¿Vá ña kuvi ntu te
kutsi ntuté u vevii? —ka'an ña.

³⁷—Nté kui ña'a, te kaniñ nima ntó kakuinti'xe nto —ka'an Félipe. Ne, kaka'an ñá ñuú Etiopía san:

—Kakuinti'xé ko tsí Jesucristú ne, I'xá Xuva ko ñá —ka'an ña.

³⁸Kidáa ne, kaka'an ña é nākuntitsi da'na idú san. Nūu ña, ntuví ñá Felipe, kué'en ña nú ntute san ne, ikan tsí nakutsi ntúte Felipé san ña. ³⁹Dā ntíi ña diñi ntute kán ne, xio kue'en ní'i Espiritū Sántū san Felipe. Nte kidáa ña ni iní ka ña ñuú Etiopía san ña; ne, dōó diní ña, nakunuu itsi xtuku ña. ⁴⁰Felipé ne, é ñuú Azoto túvi ña dá kutuni ñá ne, ika ña ta'án ñuu ta'án ñuu, kaka'an ntódo ña tú'ün va'á iña Jesús un tsi da nté xee ña ñuú Cesarea.

Dā nātivi ini Saúlū

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 Da nii kākudiin dukuan Saúlū ne, kainchu'vi ñá ña kuínti'xe i Tó'o ko Jēsuu, ncho ka'ní ña ña. Dukuān ne, kué'en ña, kūkoto ñá tó'o dutu. ²Íkan ña tūtú é kué'é ña un ntí'i dūtu úkun ñuú Damascú é nī'i ña itsi é tīin ña ña é kuínti'xe i Jesuu, te tīi te ñadī'i, é kī'in nī'i ña ña ví'i utun ñuú Jerusalem.

³Ntá tsi da xee étsin ña diñi ñuú Damascú ne, koó dā kúdu'va ña dá xi'í nuu ñu'u é vē'xi e dukún kán.

⁴Nantúve Saúlū ñu'u kán ne, kidáa téku ña uun tatsin é kākā'an ni ña:

—Saúlū, ¿nté kui kanantō'on ntun ko? —ka'an tátsin san.

⁵Kidáa ne, tsixe'e Saúlū:

—¿Xoó ntu ña'a nto? —ka'an ña.

Ne, kaka'an tátsin san:

—Xu'u é Jesuu. Diví ú é dóo kanantō'on ko. ¿Nté kui kantukun

kui'in mfin ntun kúñu ō? —ka'an ñá ni Saúlū san.

⁶Saúlū ne, koó da kán'í kantei ña, kaka'an ña:

—Tō'o, ¿neé ntu ntio nto é víi u? —ka'an ña.

Ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Nakuntítsin, kué'én ñuú

Damascú ne, ikan ká'an ñá nee iña é viin —ka'an ña.

⁷Ñatíi, ña ntaíka dadíi nī Saúlū né, dōo ú'vi ña, tsí téku ña tatsin san, ntá tsi nté uun xoxo ni iní ña.

⁸Kidáa ne, nākuntitsí Saúlū é tūvī ña ñu'u kán. Ntá tsi dā nákaán ña ntuxnúu ña ne, ñá ni xī'í kue'en tsi. Kañū'u ña nta'a ña, kue'en ní'i ña ña ñuú Damascú. ⁹Ikān katúvi ña uni ntúvi ne, ñá ni xī'í nuu ña; ntē ña ni e'xí ña ne, nté ntúte ña ni xī'í ñá dī.

¹⁰Ñuú Damascú san tuví uun ña'a ña kuínti'xe i Jesuu, ñá nani Anānia. Kaka'an Tó'o ko ni ñá, vata tsi tē ntitsí ña nuu ña, kaka'an ñá ni ñá:

—iŌ né, Anania! —ka'an ña.

—I'a tuví u —ka'an ña.

¹¹Kidáa ne, kaka'an Tó'o ko ni ñā:

—Nakuntítsin ne, kué'én itsi é nani Ítsi Ntaa. Ne, ikan kué'én, tsixe'én nú vi'i Júda te tuví uun ñatíi, ñá nani Saúlū, ñá vē'xi ñuú Tarsu. Tsí vevíi ne, ikān tuví ña, kaka'an ntā'ví ña. ¹²Ne, é xé'e ú é kiní ñá tsí uun ñatíi, ñá nani Anānia, ntitsí ña nuu ña, kúkī'vī ña iní vi'i ña kán né, xntekū ñá nta'a ña diki ñá vata koo é nāxi'í ntuxnúu ña —ka'an Tó'o ko ni Anāniá san.

¹³Ananiá ne, ntíko koó ñá, kaka'an ña:

—Ini ntó, Tó'ō, tsí é dóo ntáka'an ña'a iña ñá sá'a. Ntáka'an ñá tsi dóo kini idé ña ni ña kuínti'xe i nto, ña ntoo ñuú Jerusaleen. ¹⁴Vevíí ne, xee ña i'a, ni'i ña tutú é xe'e tó'ō dutú san é tñin ña un ntíí ntíí ña'a, ña é ntákaku ni'i divi nto —ka'an Anānia.

¹⁵Ntá tsi kaka'an Tó'o ko ni ñā:

—Ñā té ini. Kue'ēn kán, tsi é nakaxnúu ú ñatíí sa'a é kā'an ña kuenta iña ko ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña túku ñuú, ni ña odo nūu iña ñá ne, nī ña Israeé san dī. ¹⁶Nañē'é u ña é ña te nté kaa ió é ntó'o ña kuenta iña ko —ka'an Tó'o ko ni Anāniá san.

¹⁷Kidāā ne, kué'en Anānia nú vi'i mí tuví Saúlū. Kúkī'ví ña ne, xntekū ñá nta'a ña diki ña, kaká'an ña:

—Ení ko, Saúlū, ña ini nto tsí Tó'o ko Jesuú ne, divi ñā é ntii díto ña mí'i ítsi vé'xi nto ne, divi ñā táxnūu ña ko é vē'xi ú vata koo é na nāxi'lí xtuku ntuxnúu nto ne, vata koo é kunūu Espiritū Sántū san nima nto —ka'an Anāniá san.

¹⁸Ura dú'va tsi i ntíi ntee vata kaa diden é nuu ntí'u ntuxnúu ña ne, nākiní xtuku ña. Kidāā ne, nákuntíí Saúlū ne, ura tsí i ítsi ntute ña. ¹⁹Kidāā né, e'xí ña ita ne, nakunūu ntii ñā. Kūkuíí ña katúvi ña ni ñā kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Damascu.

Dá kakā'an ntódo Saúlū ñuú Damascu

²⁰Ura tsí i eni ntū'u Saúlū kākā'an ntódo ña ini ukún ña Israeé, kākā'an ñá tsí Jesuú ne, divi ñā é l'xá Xuva kō. ²¹Un ntíí ntíí ña'a san ne, ntaíni ña Saúlū ne, koó dā

kúdu'va ña da téku ña é kākā'an ña. Ntáka'an ñá'a san:

—¿Ñā ntu te ñá sá'a e dóo inchu'vi ña ña kuínti'xe Jesuu, ñá ntoo ñuú Jerusaleen? ¿Ñā ntu te i'a vé'xi ña, vextiín xtuku ña ña'a é kūnteka ña ña nta'a tó'ō dutu? —ka'an ñá'a san, ntátsixe'e tā'an ña.

²²Ntá tsi Saúlū ne, díí ka xio ntii ña kaka'an ntódo ña. Un tsi kúdana iní ña Israeé, ñá ntoo ñuú Damascu, tsí Saúlū ne, kanañē'e ña ña tsí Jesuú ne, divi ñā é Cristu ñá, divi ñā é intétu o ni ñata kō é kixnakakū ñá kō.

Dā nákaku Saúlū é ncho ka'ní ña Israeé san ña

²³Dā kú titín ntuvi ne, ña Israeé san natée ta'an ña xu'u ña, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Saúlū san. ²⁴Ntá tsi kútuní Saúlū é kuān koo víí ña ni ñā. Ntē ntúvi, ntē níñu ntantétu ña ña xi'i kan mí kii ña diñi ñuú san, é ka'ní ñá ña. ²⁵Ntá tsi ña kuínti'xe i Jesuú san ne, xnūu ña Saúlū ini xika ka'nu niñú a ne, nanúu ña ña ntiká nto'o é kánti'u núu diñi ñuú san ne, dukuan ō nakáku ña.

Dā náxee Saúlū ñuú Jerusaleen

²⁶Dā náxee Saúlū ñuú Jerusaleen ne, ntio ña é kuntoo dadíi ña nī ña kuínti'xe i san; ntá tsi un ntíí ntíí ña ú'vī ñá ña, tsí ña ni kuínti'xe ña te nūu é ntaā i é kuínti'xe Saúlū Jesuu. ²⁷Ntá tsi uun ña'a, ñá nani Bernābee ne, intéka ña ña nta'a pustru, kántaa ña nī pustrú san nté ō iní Saúlū Tó'o ko Jesuu ítsi kán ne, nté ō kaka'an Tó'o ko ni ñā ne, nté ō dé ña da itúvi ña ñuú Damascu, é ntē ña ni

u'ví kue'en ña kaka'an ntódo ña iña Jēsuu. ²⁸Saúlū ne, kátūví ña ñuú Jerusaleen, ika dadīi ña nī pustrú san da mí'i ká mí ñē'e ña. ²⁹Ñá te kau'ví ñá kaka'an ñá iña Tó'o ko Jēsuu, kánantiko koō ñá tú'ūn é ntáka'an ña Israee, ñá ntáka'an tú'ūn griegu; ntá tsi ña Israee san ne, dōo ntuku nuu ini ña nté koo ka'ní ña ña. ³⁰Dā kútuni ña kuínti'xe i sán ne, ntéka ña Saúlū ñuú Cesareá ne, ikān táxnuu tuku ña ña ñuú Tarsu.

³¹Da kidāa ne, kántōo vá'a un ntíí ntíí ña kuínti'xe i da mí'i ka mí ntoo ña: ō ñuú Judeá ne, ō ñuú Galilea, ō ñuú Samaria. Dōo vá'a ō intóo ña ne, dōo ntánuu iní ña Tó'o ko Jēsuu. Nāxnuu ka'nu Espiritū Sántū nima ñá di ne, dōo kútítin ña kidaā.

Da ntuvá'a Enea

³²Da nīi kaika Pedru ta'án ñuu ta'án ñuú, kaito ní'ni ña ña kuínti'xe i ne, nakuíta ntí'xin ña, íto ní'ni ña ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Lidá di. ³³Ikān nání'i ña uun ñatīi, ñá nani Ēnea. E una kuía ntékú ña nú itó ña é natíin ña. ³⁴Pedru ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nakuntítsin, Enea, tsí Jesucristú ne, é ntāvá'a ña o. Naxntítsin íto o vē —ka'an ña.

Eneá ne, ura dú'va tsi i nakuntítsi ña.

³⁵Un ntíí ntíí ña ntoo ñuú Lida ni ñá ntoo ñuú Saruún ne, iní ña é nakuntítsi ña. Kidāa né, tsoo mii ña é ntántikin ña dí'na ne, eni ntu'u ña intíkin ña Tó'o ko Jēsuu.

Dā ntótō Dórcā é xi'i ña

³⁶Xío uun ñadī'i, ña kuínti'xe i, ñá nani Tābita (é ncho ka'an Dórcā

é tū'ūn griegu), ña tuví ñuú Jope. Ñadī'i sa'á ne, dōo vá'a o dé ña, dōo xntíi ña ña kataan núu i. ³⁷Ntuvi tsikán ne, iñi ntú'ū nchókuví ña ne, xí'i ñā. Dā kúvī ntántoo ña ña ne, xtuvi ñá ña má vi'i nínu kán, tsí ūvi odo ntl'i tá'an vi'i ña. ³⁸Tuvi étsin ñuú Jopé san ñuú Lida, mí tuví Pedru. Iní ña kuínti'xe i san tsí ikān tuví ña ne, táxnuu ña uvi ña'a ñátīi é kūkoto ña ña:

—Kantí'í sá nto kue'ēn ntó ñuú Jope —ka'an ña.

³⁹Kidāa ne, kué'ēn Pedru ni ña. Dā xee ñá ne, kue'en ní'i ña ña má vi'i mí tūvī ntāa ñá xi'i san. Un ntíí ntíí ñadī'i kīí ntoo ña, ntaéku nteé ña ña. Nánē'e ñá Pedru dá'ma ni dū'nu e dé vá'a Dórcā dá katúvi ña. ⁴⁰Kidāa né, kīi ñu'u Pedru ñá, un ntíí ntíí ñá ne, inchíti ña, kaka'an ntā'ví ña. Kidāa ne, kaito ña nuu ñá xi'i san, kaka'an ña:

—iTābita! iNakuntítsin! —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i nákaán ña nuu ña ne, dā iní ña Pedru san ne, nákutuví tixi ña. ⁴¹Irkāa Pedru ntá'a ña, naxntitsi ñá ña. Kidāa ne, kána ña ña kuínti'xe i san ni ñadī'i kīí san, nánē'e ñá ña tsi e ntóto ña. ⁴²Un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo ñuú Jopé ne, téku ña é kuan ō kúvi ne, ñá te da dii ña kuínti'xe ña Tó'o ko Jēsuu. ⁴³Pedru ne, kúkuíi ka ña katúvi ña ñuú tsikan nú vi'i Sīmuun, ña é katsoo itsi ñií kiti.

Pedru ni Córneliu

10 Ñuú Cesareá ne, tūvī uun ñatīi, ñá nani Córneliu, ñá de kú've iña uun sientu sntadun é nani Itāliano. ²Ña sá'á ne, dōo

va'á ña'a ña ni ũn ntíí ntíí ñavi'i ña. Kuān te ñá te ña Israee ña, ntá tsi dōo kanúu ini ña Xuva kō né, dōo ini xntii ña nee é kátaan núu ña Israee, é nguentúvi ini ka'an ntâ'vi ña ni Xuva kō. ³Uun ntuvi dá kaeku uni kuáa ne, koó dā kúdu'va Corneliu dá xēe núu ña uun ánje Xuva kō. Kaka'an ánje sán ni ñā:

—iCórneliu! —ka'an ña.

⁴Corneliú ne, dōo u'vi ña da íto ña nuu ánje sán ne, katsixe'e ña ñā: —¿Neé ntu ntio nto, Tó'ō? —ka'an ña.

Kidāa ne, kaka'an ánje san: —É tēkú Xuva kō é kākā'an ntâ'vín ni ñā ne, ini ña tsí kaxntiin ña kataan núu i. ⁵Vi'a ve ne, taxnūn ña'a ñuú Jope é kikana ña uun ña'a, ñā nani Sīmuun Pedru. ⁶Tuví ña nú vi'i tuku Sīmuun, ña katsoo itsi ñi kiti. Diñí ntute ñu'u kán tuví vi'i ña. Sīmuun Pedrú san ne, ka'an ñā ni ō nté koo viin —ka'an ánje sán ni Cōrneliu.

⁷Dā ntáka ánje san da kúvi ka'an ñā ni ñā ne, kidāa kána ña uvi ña'a ña kade tsiñu iña ñā, ni sntādun, ña e dōo kaxntii ña, ña e dōo kanuu iní i Xuva kō, ⁸kantaa ntí'i ña ni ña vata ō ka'an ánje san ni ñā, dā táxnūu ña ña é kī'in ñā ñuú Jope.

⁹Tévāa san ne, dā xee étsin ña ñuú Jópe ne, divi tsi ūra kuxee Pedru rkí vi'i kán é kūka'an ntâ'ví ña, tsí é kā'ñú ntuvi. ¹⁰Dōó kakakin ña, ntá tsi da ñi kākuvá'a é kā'xi ñā ne, vata kuvi é nakueni o, ¹¹iñi ntú'ú ini ña é nákaan e dukún kán ne, vé'xi vāta kaa uun doo mánta ka'nu é kantikín kútū ngimi ntíkō diñi i ne, un tsi nte mi túvi ña nakutúvi. ¹²Ini doo mánta sán ñu'u

un ntí'i kiti, kiti ió kimi dí'in i, ni kīti ntāñu'u xído i, ni un ntí'i nūu láa san, kiti ntaíko e dukún kán.

¹³Kidāa né, tēkú ña uun tátsín i é kākā'an ni ñā:

—O ne, Pedru, ka'nín kiti sá'a, dá kā'xín ti —ka'an tátsín san.

¹⁴Ntá tsi nantiko kóo Pedru, kaka'an ña:

—iÑā'a, Tó'ō! tsí nté uun ito vata ka'xí u kiti kuān ntāa san, kiti é ka'an nto é ña vá'a é ka'xi o. Tsí dōo xii kaa é kuān koo ka'xí u é ña Israee u —ka'an ña. ¹⁵Ntá tsi kaka'an xtúku tatsín san ni ñā:

—Nuu i é ntantoo Xúva kō ne, ñā ku kā'an té ña vá'a —ka'an.

¹⁶Úni ito kuan o kúvi. Kidāa ne, kúntāa doo mánta san e dukún kán. ¹⁷Pedrú ne, koó dā kúdana iní ña nee iñá kani tú'un é xēe núu ña ne, divi tsi ūra í xee ñátíí san, ña e táxnūu Corneliu, ntāñi ntée ña ña, ntátsixe'e ña vi'i Sīmuun. ¹⁸Tsixe'e ña xi'i kan te ikān tuví ña nani Sīmuun Pedru.

¹⁹Pedrú ne, nteku dukuan ñā rki vi'i kan, kadē kuení ña nuu i é xēe núu ña. Kidāa ne, kaka'an Espiritū Sántū sán ni ñā:

—Pedrú, kuē'én, kūkoton, tsí uni ña'a ntánantuku ña ō. ²⁰Kuē'én ni ña mí'i kī'in ni'i ña o. Kuān te ñá te ña Israee ña, ñā ku dē kueni o, tsí xu'ú kaka'án u é kīxkueka ña o —ka'an Espiritū Sántū san.

²¹Nūu Pedru mí ntāñi ñátíí san, ña táxnūu Corneliu. Kidāa ne, kaka'án Pedru:

—Xu'u é ntánantuku ntō ko. ¿Neé ntú tsiñu vé'xi nto? —ka'an ñā ni ñā.

²²Nantíko koō ñā, kaka'an ña:

—Ñā nani Cōrneliu, tó'ō sntadun, táxnūu ñā ntī. Dōo vá'a ñā'a ñā, dōo kanuu iní ñā Xuva kō ne, dōo vá'a tiin ñā ni ūn ntíi ntíi ñā Israee. É kākā'an ánje Xuva ko ni ñā é kāna ñā nto é kī'in nto nú vi'i ñā kán vata koo é kiní ñā nee iña é ká'an ntó ni ñā —ka'an ñā.

²³Kidāā ne, kaka'an Pedru ni ñā:

—Kuítā nti'xin nto má vi'i a, kuntōo da'na nto —ka'an ñā.

Tévāā san ne, kué'en Pedru ni ñā ne, kaxio ñā kuínti'xe i, ñā ntoo ñuú Joje, é kué'en ñā ni ñā dī.

²⁴Uun ká tuku ntuvi ne, xée ñā ñuú Cesarea. Ikan kántétu Corneliu ni ūn ntíi ntíi ñavi'i ñā nī ñā vá'a tiin ni'i ñā, ñā e kána ñā. ²⁵Dā xeé Pedru nú vi'i ñā kán ne, vé'xi Cōrneliu, náknunchiti ñā nūu ñā é kunuu ini ñā ñā. ²⁶Ntá tsi Pedrú ne, naxntitsi ñā ñā, kaka'an ñā:

—Nakuntítsi nto, tsí ñatíi ni'i tsi ko ntō —ka'an ñā ni Cōrneliu.

²⁷Ntatíin ñā, kúntí'vi ñā iní vi'i kán né, iní Pedru e dóo ntoo ñā'a.

²⁸Ne, kaka'an ñā ni ñā'a san:

—Ini nto tsi dóo xii kaa é kuntōo dadíi ñā Israee ni ñā tuku ñuu; ntá tsi dā vé nañ'e Xúva kō ko tsí ñā kúvi ká'an u te ñā vá'a da xōó ka ñā'a, kuān té ñā te ñā Israee ñā. ²⁹Dukuān ne, ñā ni de dīkó u é kī'xi ú da kána nto ko. Ká'an nto vē: ¿neé ntu tsiñu kána nto ko? —ka'an ñā.

³⁰Kidāā ne, kaka'an Cōrneliu:

—Dā kú kimi ntuví ne, ura sá'a tuví u, kaka'an ntā'ví u má vi'i kó a ne, dā nēní ko ntitsi uun ñatíi nuú ko, ñā e dóo kaxi'í nuu doo í ne, ³¹kaka'an ñā nī ko: “Cōrneliu, é tēkú Xuva kō é kākā'an ntā'vín

ni ñā ne, ini ñā tsí kaxntiin ñā kataan núu i. ³²Vi'a ve ne, taxnūun ñā'a ñuú Joje é kíkaná ñā ñā nani Símuun Pedru. Tuví ñā nú vi'i tuku Símuun, ñā katsoo itsi ñāi kiti, ñā tuví diñi ntute ñu'u kán. Te kī'xi ñā ne, io é ká'an ñā ni ō”, ka'an ñā nī ko. ³³Dukuān ne, ura dú'va tsí i táxnūu ú tú'ūn é kī'xi ntó ne, dōo vá'a o dé nto é vē'xí nto. Veví ne, i'a ntoo ntí'i ntí nuú Xuva kō é kiní ntí un ntí'i e ntío Xuva kō é ká'an ntó nī nti —ka'an Cōrneliu.

Dā nañ'e Pedru ñā'a san nú vi'i Cōrneliu

³⁴Kidāā né, eni ntuví Pedru, kaká'an ñā ni ñā:

—Veví ne, kutuní ko tsí nuu é ntaā i é dadíi tsi ntío Xuva kō kō, un ntíi ntíi ó, kuān te ñā Israee o, kuān te xio ñuú kō, ³⁵tsí nakí'i ñā da xōó ka ñā'a e kuínti'xe i ñā, e kade é vā'á, da mí'i ká ñuu ñuxiví a. ³⁶Tsí Xuva kō ne, ká'an ñā nī ñā Israee nté koo kuntoo vá'a o ni ñā kuēnta iña i é edé Jesucristu, divi ñā é Tó'o ko, ūn ntíi ntíi o. ³⁷É ini nto nte o kúvi dá kaniñi ñuú Judea ni ñuú Galilea. Tsí di'na Juaan Bautista íka ñā, kaka'an ntódo ñā é nātivi iní ko kuētsí kō ne, kutsi ntute ō. ³⁸Kidāā ne, xée Jesuu, ñā vé'xi ñuú Nazaree. Tsí Xuva kō ntío ñā é kúvi víi ñā nee ntí'i ntí'i, tsi dóo nuu Espíritū Sántū nima ñā. Kidāā né, íka ñā, kade ñā nuu i é vā'á, kantavá'a ñā ñā'a é ñu'u nta'a tó'ō é ñā vá'a san. Tsí mii Xuva kō nuu mé'ñu ñā ñā. ³⁹Divi ntí ne, kuvi ntada ntaá ntí tsí iní ntí un ntí'i é edé ñā da íka ñā ñuú Judea ni ñuú Jerusaleen. Ñā'a é'ni

ña ña, é naxnteē ñá ña ntíkā krusi kan. ⁴⁰Ntá tsi da kúvi uni ntúvi ne, nantóto Xuva ko ña ne, tá'xi ña é kīnī nti ña. ⁴¹Ñá te un ntíí ntíí ña'a san ni ini ña ña da ntoto ña, ntá tsi miī ntí ini ntí ña. Tsi nte dí'na náxaxnuu Xuva kō ntí é ntāda ntaá nti nee é ini nti. Tsi ntí'í ne, dadíi intóo ntí ni ña ne, dadíi é'xi ntí ni ña da ntoto ña é xi'í ña. ⁴²Kidāā né, Xuva kō téé tsiñu ña nti é ntāda ntaá nti tsí divi Jēsuú, ña e dé kúlvé Xuva kō é xntēkú ku'vē ñá un ntíí ntíí ña'a, ña ntántito ne, ō ña xi'í. ⁴³Tsi nte ntúvi dí'na ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko tsí da xōó ka ña'a, ña é kuínti'xe i Jesuú ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ña kuētsí ña kuenta iña Jēsuu —ka'án Pedru ni ña.

**Ña é ña te ña Israeé ne, ni'í
ña Espíritū Sántū**

⁴⁴Kaka'an dúkuān Pedru ni ña da xee Espíritū Sántū, inúu ña nima ña ntaíni tú'un san, un ntíí ntíí ña. ⁴⁵Ña kuínti'xe i, ña Israee, ñá vé'xi dadíi ni Pēdrú ne, koó dā kúdu'va ña é kuān ó inúu Espíritū Sántū nima ñá'a san, kuān te ñá te ña Israee ña. ⁴⁶Tsi téku ña é ntáka'an ña tú'un e ñá ini ñá ne, ntáka'an ña e dóo ka'nu Xuva kō. ⁴⁷Kidāā ne, kaka'án Pedru:

—¿Nté kui ña kuvi kutsi ntúte ña sá'a? Tsi é ntūdadii ña ni ko é dadíi nuu Espíritū Sántū nima ña —ka'an ña.

⁴⁸Kidāā ne, xé'e ña itsi é kútsi ntute ña'a san kuenta iña Jesúcristu. Dā kúvi itsi ntute ña ne, ntáka'an ñá ni Pēdrú te kúkuii ka ñá kutuví ñá ni ña.

**Dā xe'é Pedru kuénta ntá'a ña
kuínti'xe i, ña ñuú Jerusaleen**

11 Xée tū'un nta'a pustrú san ni ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Jerusaleen, tsí e kuínti'xe ña é ña te ña Israee tú'un Xuva kō. ²Ntá tsi dā ntíko kōo Pedru ñuú Jerusaleén ne, dōo ntáka'an ña kuínti'xe i, ña Israeé san, ntátsi'í kuétsi ña ña, ³ntáka'an ña:

—¿Nté kui kí'vi ntu ntō má vi'í ña é ña te ña Israee? ¿Nté kui é'xi dadíi ntu nto ni ñā? —ka'an ña.

⁴Kidāā ne, eni ntu'ū Pedru kantáa ña ni ña un ntí'í e kúvi nte dá iñi ntu'ū, kaka'an ña:

⁵—Xu'ú ne, dā itúvi ú ñuú Jope, kaka'an ntá'ví u ni Xuva kō ne, xée nūú ko uun doo mánta ká'nu é kantikin kútu ngimi ntíko diñi i. Nte e dukún kán vé'xi ne, un tsi nte mi túvi ú nakutúvi. ⁶Dā íto vá'a ú doo mánta san ne, iní u odo da nēé ka nuu kiti é ió kimi dí'in i, kiti diin, ni kiti ntáñu'u xído i, ni láa, kiti ntaíko e dukún kán. ⁷Kidāā téku ko uun tatsin é kaka'an ní ko: “Nakuntítsin, Pedru, ka'nín kiti san, dá ka'xín tí”, ka'an tátsín san. ⁸Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u: “¡Ñá'ā, Tó'ō! tsí nté uun ito vata kuan koo vi'í u ni kiti é ká'an nto é ña vá'a é ká'xi o”, ka'án u. ⁹Kidāā ne, kaka'an xtúku tátsín san nte e dukún kán, kaka'an: “É ntantoo Xuva kō ne, ñá ku ká'an té ña vá'a”, ka'an tátsín san. ¹⁰Úni ito kuan ō kúvi ne, dá kúntáa e dukún kán. ¹¹Ura dú'va tsi i xee úni ña'a ñatíí nú vi'í mí tuví u. Nté ñuú Cesarea vé'xi ña, vexnántuku ña ko. ¹²Kidāā ne, kaka'an Espíritū Sántū san ní

ko é ña ku dé kuení ko é kī'ín u ni ñatíí san mí kī'ín nī'í ñá ko, kuān té ña te ña Israee ña. Dadíí ñe'é u, ni ntí'í iñu ení ko ña sá'a, kí'vī ntí'í ntí iní vī'í ñatíí, ñá nani Cōrneliu. ¹³Corneliú san ne, kántaa ña nī ntí nté ō íni ña uun ánje Xuva kō, ntitsí ña má vī'í ña kán ne, kaka'an ánje sán ni ña: “Taxnūún ña'a ñuú Jope, na kíkoto ñá uun ña'a, ñá nani Sīmuun Pedru, ¹⁴tsí divi ña ká'an ñá ni ō nté koo nakākú Xuva ko o ni ūn ntíí ntíí ñavi'í o”, ka'an ña. ¹⁵Kidáā né, dā éni ntu'u ú kaka'án u ni ñā'a sán ne, ura tsí i xée Espíritū Sántū san, inúu ñá nima ún ntíí ntíí ña'a san, vata tsí ō inúu ñá nima ko xo'o dá iñi ntu'ū. ¹⁶Kidáā né, naka'án kó tú'ún é kākā'an Tó'o ko Jēsuu kídaā dá kakā'an ña: “Nuu é ntaā i tsí Juaán ne, ntute nakutsi ntúte ña nto. Ntá tsi xu'ú ne, ña te ntúte nakutsi ntute ú nto, tsí ta'xi u é kunūu Espíritū Sántū nima nto”, ka'an ña. ¹⁷Vevíí ne, te Xuva ko kaxé'e ña tuku ña'a vata tsi ō tá'xi ña ko xo'ō dá kuínti'xe kō Tó'o ko Jesucristú ne, ña kúvi ká'nté nuu ú nee ncho vii ña —ka'án Pedru ni ña.

¹⁸Dā téku ña'a san é kākā'an Pedru ni ñá ne, ñá ni ká'án ka ña. Da mii tsí é dé ka'nu ña Xuva kō ne, ntáka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i tsí kaxé'e Xuva kō é vā'á iña ña é ña te ña Israee dī. Tsí kaxé'e ña é kūvi nativi iní ña kuétsi ñá dí ne, dukuān é nī'í ña ntuví va'á iña ña nta'a Xúva ko vata ō nī'í ko xo'o —ka'an ña.

Ña kuínti'xe i, ñá ntoo ñuú Antioquia

¹⁹Ña kuínti'xe i san kué'en ña, kukuntóo ña un tsi nte ñuú Fenicia

ni ñuú Chipre, ni ñuú Antioquiá dī dā dóo nanto'o ña'a san ña dá xi'í Ésteba. Ikān ntáka'an ntódo ña tú'ún é vā'á san. Ntá tsi da mii tsí é ntáka'an ñá nī ña Israee san; ñá ni ká'an ñá ni ñā'a, ña é ña te ña Israee. ²⁰Ntá tsi xío ña kuínti'xe i, ña vé'xi ñuú Cirene ni ñuú Chipré ne, dā xee ñá ñuú Antioquiá ne, eni ntu'u ñá ntáka'an ñá ni ñā'a, ña é ña te ña Israee tú'ún va'á iña Tó'o ko Jēsuu. ²¹Xuva kō xntíí ña ña ne, dukuān né, titín ña'a, ña é ña te ña Israee san tsóo mii ña nēe é kuínti'xe dī'na ña ne, eni ntu'u ñá kuínti'xe ña Tó'o kō.

²²Dā téku ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Jerusaleen, é kuínti'xe ña é ña te ña Israee ne, kidáā táxnūu ña Bernabee, kué'en ña ñuú Antioquia. ²³Dā xee ña ikān né, iní ña tsí dóo vā'á o dé Xuva ko ni ñā'a sán ne, nakunuu dīnī nima ña. Kidáā ne, xé'e ña itsi un ntíí ntíí ña'a san, ntáka'an ña:

—Uun tsi nima ntó kuínti'xe nto Tó'o ko Jēsuu. Ñá ku xtuví mii nto ña —ka'an ña.

²⁴Tsí Bernabee san ne, dōo va'á ña'a ña. Dōo nuu Espíritū Sántū nima ñá ne, dōo kuínti'xe ña Xuva kō. Kidáā né, dōo kukue'e ña'a, ña kuínti'xe i Tó'o kō.

²⁵Kidáā ne, kué'en Bernabee ñuú Tarsu, kúnantúku ñá Saúlū. ²⁶Ikān nání'í ña ña ne, ñe'e nī'í ña ña ñuú Antioquia. Ikān kantóo ña nī ña kuínti'xe i san uun kuia nīi. Dōo titín ña'a nakuā'a ña. Divi ñuú Antioquiá san éni ntu'u ñá xntánteē ñá cristianu ña kuínti'xe i san.

²⁷Ntuvi tsikán ne, xío ña ntáka'án naa Xuva ko ñuú Jerusaleen. Xée ña

sā'a ñuú Antioquia. ²⁸Ne, uun ña'a ña, ñá nani Ágabú ne, nákuntitsí ña mé'ñū ña kuínti'xe i san, kaka'an ntódo ña tú'ūn é xe'é Espiritū Sántū é kūtuni ña, kaka'an ñá e dóo koo tama dá kaniñ nūxivi. Ne, kuan ō kúvi ntí'xe ntuvi dá de kú've ñá nani Claudiu. ²⁹Kidāa ne, ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Antioquiá ne, xiō ntaa iní ña é xntii ña tā'an ña, ña ntoo ñuú Judea, váta tsi kaa kutíi nuu ña. ³⁰Dukuān né, tēe tsiñu ña Bernabee ni Saúlū é kī'in ni'i ña doméni iña ña kuínti'xe i nta'a ñata, ña odo nūú ñuú Judea.

Dā xi'i Sántiau ni dá inúu kutū Pedru

12 Ntuvi tsikán ne, eni ntu'ū rei Heróde kanakutsu'un ñá ña kuínti'xe i. ²Tēe tsiñu ña sntadún san é kika'ní ña Santiau, ení Juaan. Kāa é ntiko ntuví o diñi i é'nté tu'un ña dīki ña. ³Dā iní Heróde é xkúntee ini ña Israeé san é kuān o dé ña ne, tñin ña Pedrú di. Sál'a kúvi da kúvi viko é naka'an ñá nté ō nakáku Xuva ko ñá ñuú Egítō. ⁴Dā tñin ña Pedrú ne, xnuu kutu ña ñá vi'i utun, tsóo ña kimi ítsi kimi kimi sntadun é vii ñá ña kuenta. Un tsi da nté kuíta ntí'xin viko, da kidāa natavā ñá ña é xntitsí me'ñu ñá ña. ⁵Ntá tsi da ñii nuu kutū Pedrú ne, ntáka'an ntá'ví ña kuínti'xe i san iña ña nté ntūvi nte níñu.

Dā nántii Xuva kō Pedru
ví'i utun kán

⁶Uun niñu di'na dá xēe ntúvi e xtúví Heróde é natavā ñá Pedru é xntitsí me'ñu ñá ña ne, kakidí Pedru mé'ñū sntadun, kanú'ni ña

uvi kádena. Ntáñī ntée sntadun áta xi'i kán di, e ntáde ña kuenta xi'i vi'i útun san. ⁷Kidāa ne, vé'xi ánje Xuva kō ne, xi'i nuu iní vi'i utun kán. Ánjē sán ne, tiin nta'a ñá Pedru vata koo é nantōto ña ña ne, dá náxntitsí ñá ña, kaka'an ña:

—iKamán san, nakuntítsin! —
ka'an ña.

Kidāa ne, kadena é kánú'ni nta'a ña ne, kó'xō. ⁸Kaka'an ánje sán ni ñá:

—Naxnū'nín doo í'xi o, nakuní'nin nti'xen o —ka'an ña.

Dā kúvi ña ne, kaka'an xtúku ña:
—Nakunúun kutuun ó ne,
kuntikín ko —ka'an ña.

⁹Kidāa né, ntii ña, kuntikín ña ánje san. Ntá tsi ña ni kutúni ña tē nuu é ntaā i. Da ñuu éni kán, kuiní ña. ¹⁰Dā ita ntí'xin ña uvi itsi mí ntoo sntadún san ne, xee ñá uun xi'i e kúvi káa é kantii itsi ka'nu kán ne, nākaan mii xi'i san. Kii ña, kue'en ña nte mí ntíi tuku itsi. Da kidāa xtúvi mii ánje san ña.

¹¹Dā ntútuni Pedrú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i tsí Xuva kō ne, táxnūu ña ánje ñá é nakakū ñá ko, tsí Heróde ni ūn ntíi ntíi ña Israeé san ncho ka'ní ña ko —ka'an ña.

¹²Dā kútuni Pedru tsí nuu é ntaā i é nakáku ña vi'i utun kán ne, kué'en ña nú vi'i Mária, di' Juaan, ñá nani Marcú di. Ikán né, dóo ntoo ña'a, ntáka'an ntá'ví ña. ¹³Nake'xen ña xi'i ne, vé'xi ūn ta'nú kuetsí, ta'nú nani Rode, é kūkotó tun xoo ñá'a. ¹⁴Dā téku tun é tātśin Pedrú ne, ñá ni nakāan tun xi'i san, tsí dóo díní tun ne, kaxkainu ntaá tun,

kue'én tun, kukotó tun ña'a san, tsí ntitsí ntēē Pedru atá xi'i kan. ¹⁵Ntá tsi ña ni kuínti'xe ña'a san. Tē da kaka'án tun, kuíní ña. Ntá tsi ñi kue'én ini tún kaka'án tun tsí nuu é ntaā i. Kidáā ne, kaka'an ñá é kūdii ntíxi Pedru é íní tun.

¹⁶Ntá tsi Pedrú ne, ntitsí ntēē dúkuan ña, kanake'xen ñā xi'i kan. Dā nákaán ña xi'i san ne, íní ña tsí ñi divi ntí'xe ña. Koó dā kúdu'va ña. ¹⁷Ntá tsi Pedrú ne, kanakuiko ñā nta'a ña vata koo é ña ku neé ka'an ña'a san. Kidáā ne, kántaa ña ni ñā nté ō dé Xuva ko ni ñā dá natavā ñá ña vi'i utun kán, kaka'an ña:

—Kue'én ntó, kukoto nto Santiau ni ún ntíí ntíí ení kō vata koo é kūtuni ña —ka'an ña.

Kidáā ne, ntáka Pedru, kué'en ñā xio itsi.

¹⁸Dā tuví ne, un vá'a tsi itsu'un sntadún san, tsí xoxó ka Pedrú san vi'i utun kán. ¹⁹Reí Heróde sán ne, dōo nantúku ña ñā, ntá tsi ña ni nani'i kué'en ñá ña. Kidáā né, dōo tsíxe'e ñā sntadun, ñá ntáde cuenta xí'í san, nte o kúvi ntíí Pedru. Dā kúvi tsíxe'e ña ñā ne, kaka'an ña é na kúví ntíí ntíí sntadún san. Divi tsi ntúvi kíi Heróde ñuú Judea, kué'en ña kukutúvi ña ñuú Cesarea.

Dā xi'í rei Heródē

²⁰Heróde ne, dōo kúdiin ña ni ña ntoo ñuú Tíru ni ñuú Siduun. Ntá tsi xee ñá'a san, ntáka'an ñá nī ñá nanī Blastu, ñá kade tsiñu iña reí san. Ntáka'an ña tsí ntio ña é ntúv'á'a ña nī reí san, ntio ña é kuntōo vá'a ña, tsí divi tsi ñuú reí san e ntákii un ntíí ntíí e ntaé'xi ña. ²¹Heróde ne, xtuví ñá uun ntuví é

kā'an ñá ni ñā. Dā xee ntúvi sán ne, nákunū ña doo vá'a ña, nákutúví ña nú tēu ñá ne, dā éni ntuvu ña káka'an ñá ni ñā'a san. ²²Ñá'ā sán ne, koó da vāntiñi ña, ntáka'an ña: —Íñá te da ña'a ña kaka'an, tsí Xuva kō! —ka'an ña. ²³Kidáā ne, ura dú'va tsi i xée ūun ánje Xuva ko, ntuku kuí'í ñá Heróde, tsí dóo ka'nu ncho víí ña ne, ñá te ni de ka'nu ña Xuva kō. Kidáā ne, tintaku tsi é'xi ti ña ne, xí'í ñā.

²⁴Ntá tsi kidáā ne, ñá te da ñi ña'a téku ña tú'un Xuva kō né, dōo kútitín ña kuínti'xe i san.

²⁵Bernabee ni Saúlū né, dā ntí'í tsiñu ña ñuú Jerusaleén ne, ntíko kōo xtúku ña ñuú Antioquia ní Juaan, ña é nanī Marcú ñi.

Dā éni ntuvu Bernābee ni Saúlū dé tsiñu ña iña Xuva ko

13 Ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Antioquia ne, iō ñá ne, ntáka'an ñá naa Xuva ko; iō ñá ne, ntánakuā'a ña ña'a tú'un Xuva kō. Ña sá'á ne: Bernabee, ni Símuun, ñá nani Ña Nteé dí; ni Lūciu, ña vé'xi ñuú Cirene; ni Manāeen, ña é'nu dadíi ni Hērode, ñá odo nūu ñuú Galilea; ni Saúlū ñi. ²Uun ntuví sá'á ne, ntoo ña, ntáka'an ntá'ví ña ni Xuva kō; ntoo ixu ñā ñi. Kidáā né, kaka'an Espíritū Sántū san ni ña:

—Nakaxnúu nto Bernabee ni Saúlū é víi ñá tsiñu é ntio ko —ka'an ña.

³Kidáā né, dā kúvi ka'an ntá'ví ña, dā kúvi intōo ixu ñā né, xntekū ñá nta'a ña ñi ñi Bernābee ni Saúlū, da táxnūu ña ña é k'īn ña, kikadá tsiñu ña iña Xuva ko.

Dā ka'an ntódo pustrú san ñuú Chipre

⁴Kidáā ne, kué'en ñā, ntuví ña, e táxnūu Espíritū Sántū sán ña, xée ña

ñuú Seleucia. Ikān ñu'u ña tun ntōó ka'nu é kī'in ñá ñuú Chipre, ñuu é tuví mé'ñu ntute ñu'u kán. ⁵Dā xee ñá ñuú Salamina é tuví diñi ntute ñu'u kán né, ikān éni ntu'u ñá ka'an ntódo ña tú'un Xuva kō ini ukún ña Israee. Ntīi ni'i ña Juuan, é xntii na ña dī.

⁶Kuē'en ñā, ita ntí'xin ña kaniñ ñuú san dá ntē xee ñá ñuú Pafu. Ikān nani'i ñá uun ña'a ña Israee, ñá nani Barjēsuu, ñá tatan. Kaeni nta'ví ña ña'a é kākā'an ñá naa Xuva ko; ntá tsi ñá tē nuu é ntaā i é kākā'an ña. ⁷Ña sāl'a ne, dōo vā'a tiin ña ni ña tsiñu i ña odo nūu, ñá nani Sergiu Paulu, ña e dóo ki'in inī i. Kakana Sergiu Paulú san Bernabee ni Saúlū, tsí ntio ña kini ña tú'un Xuva kō. ⁸Ntá tsi ña tatan Barjesuu, ñá nani Ēlima dí ne, ē'nté nuu ña vata koo é ña kuintí'xe Sergiu Paulú san. ⁹Kidāā ne, Saúlū, ñá nani Pablú dī ne, dōo xntíi Espiritū Sántu ñá né, ito va'a vā'a ña Ēlima, ¹⁰kaka'an ña:

—Xō'on e dóo kaenin nta'vín ña'a, e dóo kini ó den, xō'on é i'xá Tó'ō é ña vā'a, xō'on é ña ntío o é vā'á, žamá ntu teén da'nan é kanāxnteén xo'on itsi vā'á iña Xuva ko? ¹¹Vi'a ve ne, Xuva ko tā'xi ña o é ntō'o o, é kūkuaan ne, ñá inī o nēe ntúvi naxi'í nuu o —ka'án Pablu ni ña.

Ura dú'va tsi i kúneé kue'en nuu ña. Kaika ña, kantuku ña xoo é kuñu'u i ña, tsí ña ka'ni kue'én ka ña. ¹²Dā inī Sergiu Paulú san é kuan ō kúvi ña ne, kuintí'xe ña Tó'o ko Jēsuu, tsí koó dā kúdu'va ña é kuān nte vā'a tú'un é kākā'án Pablu iña Xuva ko.

**Dā xeé Pablu ni Bernábee
xío ñuu é nani Antiōquia**

¹³Kidāā né, ntāka Pablu ni ún ntíi ntíi ta'an ña ñuú Pafu, ñu'u ña

tun ntōó ka'nu, xée ña ñuú Perge, é kaduku ntee ñuú Panfilia; ntá tsi Juaán ne, tsoo mii ña ña, kunú'u ña ñuú Jerusaleen. ¹⁴Kidāā né, ntāka ña ñuú Perge, kue'en ña xio ñuu é nani Antiōquia, é kāduku ntee ñuú Pisidia. Ikān ne, ntuvi dá ntoo da'na ña ne, kúkī'ví ña ini ukún ña Israee ne, ikān intóo ña uun da'na. ¹⁵Kidāā ne, da kúvi nakua'a ña'á san tutú lei Muísee ní tutú e de vā'a ña ka'án naa Xuva ko ne, ña odo nūu iña úkūn sán ne, kāna ña Pablu ni Bernábee, kaka'an ñá ni ñā:

—Ēní, te iō kúdii é kā'an nto é kuē'e nto itsi ña'a sán ne, ká'an nto ni ñā vevii —ka'an ña.

¹⁶Kidāā ne, nákontitsí Pablu, káde ña nta'a ña é diin diin tsi na kuntōo ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Un ntí'i kuē'en dú'va nto, ña Israee ni ña nguí san, ña nta'ko ñu'u Xuva kō ne, kini nto é ká'án u ni ntō: ¹⁷Xuva kō, ña é nakaxnúu uva ata kō ña Israee, ña intóo kídāā né, de ka'nu ña ñata kō da intóo ña ñuú Egítō, é ña te ñuú mii ñā. Xío ntíi Xuva kō nátavā ñá ñata ko ñuú tsikan. ¹⁸Ne, kutíi Xuva kō nima ñá ni ñā da dóo du'xen dé ña da niñ íka ña má kū'u kan é uvi díko kuiá san. ¹⁹Uun ito tsi nantí'i Xuva kō é ū'xe ñuu na'nu é intóo ñuú Canaán ne, dā e'nté dava ña ñu'u san, xé'e ña un ntíi ntíi ñata kō.

²⁰Rkontúvi ne, de kú'vē ñá ña kada kú've iña ña'a san kimi sientu nte dáva kuia, uun tsi nte ntúvi da íka Samuee, ñá ka'án naa Xuva ko. ²¹Kidāā ne, íkan ñata kō sán uun rei é kadā kú'vē ña. Xé'e Xuva ko Sāuu, i'xá Kii, ñatíí tatá Benjamiin, é vii ñá rei iña ña uvi

díko kuia. ²²Rkontúví da nantii Xuva ko Säuú ne, naxnúu ña Davii é vii ñá rei iña ña. Kaka'an Xúva ko iña Dávii: "Iní u tsí Davii, i'xá Isaí ne, uun tsi nima ñá nī ko. Vii ñá da nēē ka nuu i é ntio ko", ka'an Xúva kō. ²³Taxnuu Xuva ko ūun i'xá ika Dāví, divi Jēsuu, é nakakū ñá ko, xo'ō é ña Israee ó, vata ō ka'an Xúva kō kídaā. ²⁴Tsí di'na Juaan kí'xi ña, kixka'an ntódo ña ni ūn ntíí ntíí ña Israee san é na nātivi iní ña kuētsi ña ne, na kūtsi ntute ña. Da kidáa kí'xi Jesuu. ²⁵Di'na da kuví Juaán ne, kaka'an ña: "¿Xoó ntu ña'a u, té kuini nto? Ná te xū'ú é nakaxnúu Xuva kō é kadā kú've u iña nto, tsí divi ña né, dā ve vé'xi ña. Xu'ú ne, ntē ña nuu á'vi u é nantii ú nti'xen ña, tsí divi ña é ká'nu ña'a ña", ka'án Juaan.

²⁶Ení ko, i'xá tatá Abraan, ni ñá nguii san, ña ntaíko ñu'u Xuva kō ne: iña nto tú'ūn e táxnūu ña nté koo nakáku ō. ²⁷Tsí ña ntoó ñuú Jerusaleen ni ñá odo nūú san ne, ñá ni kutūni ñá xoó nti'xe é Jesuu dá kí'xi ña. Ntē ña ni ñé'e diki ña tú'ūn é ūve na'a é ntáka'an ñá ka'án naa Xuva ko, ña intóo kídaā. Ntánakuā'a ña tú'ūn san ma ukún kán vata dá sábadu, ntá tsi ña ni ini ña é divi tsi ña dé ntaā ña vata ō uve na'a kaka'an, dá ka'an ña é kūví Jesuu. ²⁸Kuān té ña tuví nēē kuētsí ña, ntá tsi ikan ña nta'a Pilatu é na kuē'é ña itsi é ká'ní ña ña. ²⁹Ne, dā kúvi dé ntaa ntí'i ña un nti'í é ūve na'a é kūvi Jesuú ne, nántii ntēé ña ña ntiká krusí ne, kue'en ní'i ña ña nú ñaña ña. ³⁰Ntá tsi Xuva kō nantóto ñá ña. ³¹Ne, dōó ki'in itō ká ntii díto ña. Íni ña'a

ña, divi ña'a é dadii ntáka ña ñuú Galilea é xee ñá ñuú Jerusaleen. Divi ña sá'a ntáda ntaá ña ni ñá'a san nee e íni ña.

³²Divi ntí di ne, ntántaa ntí ni ntō tú'ūn e dōo vá'a é káka'an Xúva ko ni ñata kō, ña intóo di'na. ³³Vevii ne, é dē ntaa Xúva kō é káka'an ñá ni ñata kō kídaā, tsí nantóto xtūku ñá Jesuu kuēta iña ko xo'ō. Vata ō ūve na'a ini sálmu é kuvi ūv ne: "Divin é i'xá mii ko. E tá'xi ú ntuvi iña o vevii", ka'an Xúva kō. ³⁴Nté di'na kaka'an Xúva kō tsí nantóto ña ña vata koo é ña te'u kúñu ña tē xi'i ña, tsí uve na'a kaká'an ña: "Nuu é ntaā i é tá'xi ú o é vā'lá, vata tsi ō ka'án u ni Dāvii", ka'an ña.

³⁵Dukuān ne, é tūku sálmu ūve na'a, kaka'an: "Ñá kuē'é nto itsi é tē'u kúñu i'xá nto, ña e dōo va'a", ka'an ña. ³⁶Tsí Davii ne, nuu é ntaā i e xntíi ña ña intóo dá itúvi ña, vatā ó káka'an Xúva kō é vii ña. Dā xi'i ñá ne, dadii kantú'xi ña ni ñata ña ne, té'u kúñu ña di. ³⁷Ntá tsi kúñu Jēsuu é nantóto Xuva kō ne, ñá ni tē'u. ³⁸Sá'a káka'án u ni ntō, tsí ntio ko é kūtuni nto, ení, tsí kuenta iña Jēsuu é kūvi víi Xuva kō kada ka'nu iní ña ni ko kuētsí kō. ³⁹Ne, kuenta iña ñá di ne, un ntíí ntíí ña'a, ña é kuínti'xe i ña ne, nakate Xuva ko kuetsi ña. Tsí ña ni kúvi víi lei Muísee san nakate kuētsi kō; ntá tsi divi Jēsuú ne, kūvi idé ña é ntuntoo kuētsi kō. ⁴⁰Kuenta tsí víi nto vata koo é ña nto'o nto vatā ó uve na'a ntáka'an ñá intóo di'na, ña ka'án naa Xuva ko, é káka'an:

⁴¹Koto nto, un ntíí ntíí ntó ve, vata ō nto é kanantii ni'ni ña nto ne,

koó dā kúdu'va nto vé te ini ntó
nté koo víi u ne,
kuan tsí koo kunaá nto.

Tsí xu'ú ne, víi u uun nuu i e dóo
ka'nu é ña kuinti'xe kue'en nto,
kuān te ká'an ñá'a ni ntó tsí nuu
é ntaā i.

Kuan ō ka'an Xúva kō kídaā —ka'án
Pablu.

⁴²Dā ntíi Pablu ni ña ntíi ní'i ñā
ukún ña Israeé san ne, ntáka'an
ñá'a san ni ñā:

—Vii nto da xe'e, ki'xí xtuku nto
sábadu vité ve, kixntaa ntó ni ntí
vatā ó kantaa ntó vevii —ka'an ña.

⁴³Ne, dā ntíi ña ma ukún kán ne,
titín ña Israeé ni ña túku tatá, ña
é dadíi tsi kuinti'xe i Xuva kō ne,
kuntíkin ñā Pablu ni Bernábee. Divi
ñā ne, ntáka'an ñā ni ñā'a san te ña
tee dá'na ña é kuntíkin ñā Xuva kō,
tsí divi ñā é xntíi ña ña.

⁴⁴É kuvi ūvi sabadú san ne, da
kaniñ nūu san náataká nuu ña é kiní
ñā tú'un Xuva kō. ⁴⁵Kidāā né, ini
ña Israeé san e vānchu'un títín ña'a
ntoo ña ne, dōo kúne'u ini ña. Ēni
ntu'u ña ka'an ntée ña Pablú ne,
ká'an kiní ña iña ñā di. ⁴⁶Pablu ni
Bernábee ne, ñā ni ū'ví kue'en ña é
nantiko koō ñā ne, kaka'an ña:

—Di'na nto é ña Israeé nto é kántio
é ká'án nti ni ntó tú'un Xuva kō, ntá
tsi ña ncho kini nto tú'un ñā. Mii ntó
ntádē kuení nto é ña te neé nuu á'vi
nto é ni'i nto ntuví va'á nta'a Xúva
kō. Dukuān ne, xio ki'fn ntí, kika'an
ntódo nti tú'un Xuva ko ni ña é ña te
ña Israeé san. ⁴⁷Tsí kuān o dé kú've
Xuva kō, kaka'an ñā ni kō:

É xtúv u o é viin vata kaa uun
ñu'u ñā xio ñuu, ña é ña
te ña Israeé,

vata koo é na nākáku ña'a dá
kaniñ nūxivi,

ka'an Xúva kō —ka'án Pablu.

⁴⁸Dā téku ña ntoo san, ña é ña te
ña Israeé ne, náku'un díni kue'én
nima ñā, ntáka'an ñā tsi dóo ka'nu
tú'un Xuva kō ne, un ntíi ntíi ña é
nakaxnúu Xuva kō é ni'i ña ntuví
va'á iña ñā ne, kuinti'xe ntíi ntíi
ña. ⁴⁹Kidāā ne, kue'en ní'i ña'a san
tú'un Xuva kō. Kué'en ñā, ntáka'an
ñā ni ñā'a san da mí'i ka mí ntaíka
ña ñuú sa'a. ⁵⁰Ntá tsi ña Israeé
san ne, ntáka'an ñā ni ñadī'i, ña
e dóo va'á ña'a, ña e dóo ntánuu
iní i Xuva ko, ni ñata, ña odo nūú
ñuú san. Tsí'i ña díki ña é natēñu
nuu ña Pablu ni Bernábee, é nantíi
ña ña ñuú san. ⁵¹Ntá tsi Pablu ni
Bernábee ne, nakidí ña xáka di'in
ña vata koo é kūtuni ñá'a san é ña
vá'a o ni ide ña ni ñā ne, dá kue'én
ñā ñuú Iconiu. ⁵²Ntá tsi ña kuinti'xe
i sán ne, dōo díní ña ntoo ña, tsi
dóo nuu Espiritū Sántū nima ña.

Dá kakā'an ntódo Pablu ni Bernábee ñuú Iconiu

14 Dā xeé Pablu ni Bernábee
ñuú Iconiú ne, kúkí'ví ña
ini ukún ña Israeé ne, eni ntu'u
ña kākā'an ntódo ña ni ñā'a san.
Dōo vá'á ó kaka'an ña. Dukuān ne,
vānchu'un títín ña Israeé ni ñā'a é
ña te ña Israeé di, kuinti'xe ña Tó'o
ko Jēsuu. ²Ntá tsi iō ñā Israeé é ña
ni kuinti'xe ña. Divi ñā nateñu núu
ña ña é ña te ña Israeé san ne, tsí'i
ña díki ña é kadā kuení kini ña iña
ña kuinti'xe i san. ³Kidāā né, na'ā
intóo Pablu ni Bernábee ñuú sikan
ne, ñā ni ū'ví kue'en ña é ká'an
ntódo ña, tsí ini ña tsí Xuva ko

kaxntii ña ñā. Ntáka'an ña é kuān nte vá'ā o dé Xuva ko ni kō. Xuva kō né, ntāda ntaa ña é kākā'an ñā iña ña, tsí xe'é ña ntii ñā é kūvi víi ña nuu i e dóo na'nu, e dóo kue'e kuenta kué'e ña. ⁴Ntá tsi ña ntoo ñuu tsikán ne, ñā te dadii tsí ó ntádē kuení ña; tsi íō ñā ne, ña Israee ntántikīn ñā ne, iō ñā ne, pustrú san ntántikīn ña. ⁵Kidāā ne, ña Israee san ni ña nguii sán ne, nātee tá'an ña xu'u ña ni ña odo nūu iña ña, é ntukū nuu iní ña nté koo nantō'lo ña pustrú san ne, nté koo kue'é xuu ña ña di. ⁶Ntá tsi kútuni Pablu ni Bernábee ne, inu ña, kue'en ña ñuú Litra ni ñuú Derbe, ñuu é ntáduku ntée ñuú Licaunia. Kué'en ña ntíkō diñi ñuú san di, ⁷ntaíka ña, ntáka'an ntódo ña tú'un val'a iña Jesús.

Dā xe'é xuu ña Pablu ñuú Litra

⁸Ñuú Litrá ne, ítúví uun ñatii, ña natīn dí'in ī. E dúkuan kāa ña nte da káku ña. Nté uun ito ña ni kuvi kaka ña. ⁹Ña sāl'a ne, tekú ña é kākā'an Páblu. Pablú ne, ito vá'a vá'a ña ña ne, kútuni ña tsí nīi kue'én ini ña intée ini ña é kūvi ntuvá'a ña. ¹⁰Kidāā ne, un ntíi tsi kākā'an Pablu ni ña:

—iNakuntítsin! —ka'an ña.

Koó dā kaentíta ntaa ñatíi san nakuntítsi ña ne, eni ntu'u ña kaika ña. ¹¹Dā ini ña'a san é kúvi idé Pablu ntavá'a ña ña ne, koó da vañi ñā ntatín ña:

—ÍÉ i'a xée úvi ñā'a é uva kō é vè'xí nte e dukún kán ne, vata ntāa ñatíi ntāa! —ka'an ñā'a san é tū'ún Licaunia ntáka'an ña.

¹²Ntáka'an ña é Bernábee ne, divi uva ñā, ñā nanī Zeú ne, ntáka'an

ñā é Pablú ne, divi uva ñā, ñā nanī Hermé, tsí divi ñā é kākā'an ntódo ña. ¹³Kidāā ne, xée dutu úkun Zeu é tuví diñi ñuú kán. Xée ña, ntēka ña duntikī ni le'e é ntukutu lāa. Tsí ntio ñā'a san é ka'ni ñā duntikí san é kué'é ña doméni iña pústrú san, tsí xuva ñā, kuíni ña. ¹⁴Ntá tsi dā kútuni Bernábee ni Páblu é ncho víi ñā'a sán ne, nākatsin ña du'nu ñā vata xkoó ini ña da dóo u'vi kakúvi ña ne, koó dā ntaínu ña kue'en ña mé'ñū ñā'a san ne, un ntii tsí ka'an ñā ni ñā:

¹⁵—¿Nté kui kuān ó ntáde ntu nto? Ntí'í ne, ñatíi ni'í ntí nto. É ve'xi nti é ká'an ntódo ntí ni ntō vata koo é xtuví mii nto é dótō tsi ntaíntikīn nto é ña kaidiá'vi vata koo é kuntikīn ntó Xuva kō, ña kantíto. Divi ñā de kúlvē ñā ví'i antívi ni ñūxiví, ni ntute ñu'u, ni un ntí'í é iō da mí'í ka. ¹⁶Ntuvi di'na ne, xé'e Xuva kō é kuntikīn ñā'a da nēé ka itsi e ntío ña; ñā ni ē'nté nuu ña. ¹⁷Ntá tsi ña ni tsoo mií kue'en ñā nto, tsi náñe'e ñā nto é Xuva nti'xe ko ñā da é dóo vá'ā o dé ña ni ntō. Tsí kanakiin ña davi nte e dukún kán ne, kata'xi ña é kūvi é tata, kata'xi ña é kō'o é ká'xi ntó, kanaxnuu díni ñā nima nto.

¹⁸Sá'a ka'an pustrú san ni ñā. Ntá tsi dá kuetsi kúvi idé ña é'nte nuu ña é ká'ni ñā'a san duntikí san kuenta iña ña.

¹⁹Kidāā ne, xée ña Israee, ña vé'xi ñuú Antioquia ni ñuú Iconiu, tsí'i ña diki ñā'a san é kué'é xuu ña Pablu. Dā kúvi ne, kii ñu'u ña ña diñi ñuú san, tsí e xí'i ña, kuíni ña. ²⁰Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne, nātaká nuu ña, ntāñi ntée ña ña. Kidāā ne,

nákuntitsí Pablu, kúkĩ'ví xtuku ña má ñuú Lистра. Utén san ne, kué'en ñā, ntuvi ñā Bernabee, ñuú Derbe.

²¹Dā kúvi ka'an ntódo ña tú'ün va'a san ñuú Derbé ne, kūvi idé ña e dóo titín ña'a kuínti'xe ña Jesuu. Kidáā ne, ntíko koō ñā, ita ntí'xin xtuku ña ñuú Lистра, ni ñuú Iconiu, ni ñuú Antioquia.

²²Ikān ne, nátsu'un ka'nu ña nima ñā kuínti'xe i san, ntáka'an ñā ni ñā é ña ku tee dá'na ñā é kuínti'xe ña Xuva kō ne, xé'e ñā é kūtuni ña tsí kue'e io é nto'o ko ñūxiví a é xēe o mí kadē kú'vé Xuva kō. ²³Kidáā ne, nakaxnúu ña ñatā, ña é kodo nūu é un é un xúkun ña kuínti'xe i. Ka'an ntá'vī ñā, intóo ixu ña ne, dā ntáda ña ña kuenta ntá'a Tó'o kō, ña é intéé ini ña.

Dā náxee xtúku Pablu ni Bernabee ñuú Antioquia

²⁴Kidáā ne, ítā nti'xin ña, ntuvi ñā, dá kani ñuú Pisidia, xee ña ñuú Panfilia. ²⁵Kué'en ña, kūka'an ntódo ña ñuú Pergé ne, dá kué'en ña ñuú Ataliá di. ²⁶Ikān ñu'ú ña tun ntóo ka'nu, kué'en ña, náxee ña ñuú Antioquia, mí eka ña da táxnūu ña kuínti'xe i san ña é vii ñā tsiñu é xe'e Xúva ko ñā. Ne, é kūvi dé ntaa ntí'í ña tsiñu san. ²⁷Dā ve tsi náxee ña ñuú Antioquiá ne, kāna ña un ntí'í ntí'í ña kuínti'xe i san é na nataká nuu ña ne, dá ntaa ña ni ña un ntí'í nté ó dé Xuva ko ni ñā, nté ó xe'é ña itsi é kuínti'xe ña'a, ña é ña te ña Israeé san di. ²⁸Kidáā né, dóo na'a intóo ña ni ña kuínti'xe i san.

Dā xió junta iña ñā odo nūu iña ña kuínti'xe i ñuú Jerusaleen

15 Ntuvi tsikán ne, xío ñatíi, ña e éka ñuú Judea, xee ña

ñuú Antioquiá ne, ikān éni ntu'u ñā ntánañē'e ña ña kuínti'xe i san, ntáka'an ña:

—Tē ntio nto nakáku nto nta'a Xuva kō né, da mií é tē'nte un siin kúnū é ixi nto, vata ó xtúvi Muísee é vii o —ka'an ña.

²Ntá tsi Pablu ni Bernabee ne, ñā ni xkúntee iní kue'en tsí ña é ntáka'an ñā tsikan. Dukuān ne, ña kuínti'xe i sán ne, nakaxnúu ña Pablu, ni Bernabee, ni uvi uní ka ení ña, ña kuínti'xe i di, táxnūu ña ña é kī'in ñā ñuú Jerusaleen, kíkoto ña pustrú san, ni ñata, ña odo nūu iña ña kuínti'xe i san, tsíxe'e ña kuēnta iña i é kākā'an ñā'a san é vii ña.

³Kué'en ña kuínti'xe i san, kuntéka itsi ña ña. Dā ita ntí'xin ña ñuú Fenicia ni ñuú Samariá ne, ikān ntāa ña ni ñā nté ó kuínti'xe ña é ña te ña Israeé san, é tsoo mií ñā e kuínti'xe di'na ña ne, eni ntu'u ñā ntántikin ñā Xuva kō. Dā téku ña kuínti'xe i sán ne, dōo díní ña.

⁴Dā xéé Pablu ni Bernabee ñuú Jerusaleen ne, kué'en ñā mí ntōo ña kuínti'xe i san, ni pustrú san, ni ñata, ña odo nūu iña ñā ne, dōo díní ña dá xee ña. Ikan tsí ntāa ña ni ña un ntí'í nté ó dé Xuva ko ni ñā. ⁵Ntá tsi ió ña fariseu, ña kuínti'xe i, ntáka'an ña tsí da mií é tē'nté kúnū é ixi ña é ña te ña Israeé san, é da mií é kāda ntaa ña lei Muísee di.

⁶Kidáā né, mií tsí pustrú san ni ñata, ña odo nūu iña ña kuínti'xe i san, nataká nuu ña, ntánatín ña nté koo ka'an ña. ⁷Dā ku e ví'i ntánatín ña ne, nákuntitsí Pedru, kaka'an ñā ni ñā:

—Ení, é ini nto tsí Xuva kō ne, nté di'na nakaxnúu ña ko é ká'an

u ni ñā'a, ña é ña te ña Israeé san, tú'ūn va'á iña Tó'lo ko Jēsuu vata koo é kuínti'xe ña ña. ⁸Xuva kō ini ñá nima ko nté ntaa ne, nāñē'e ñá kō tsí intée ini ña é ki'i ña ña'a, ña é ña te ña Israeé san, tsí xe'é ña é kunūu Espíritū Sántū nima ñá vata tsí o dé ña ni ko xo'ō dá kuínti'xe ko ña. ⁹Veví ne, é ntudadii ña ni kō, tsí Xuva kō ntántoo ña nima ñá di dā kuínti'xe ña. ¹⁰Vi'a ve ne, ¿nté kui kakini nteē ntó Xuva kō? Ña kúvi nakuido o ña'a san é kada ntaa ña un ntí'i e xkoó ini o e xtúvī ñata kō é vii o. Tsí nté ñata kō, nté xo'ō, ñá ni kūtíi o kāda ntaa o. ¹¹É ini nto tsí doméni tsi nakáku o nta'a Xuva kō ne, dómēni tsi nakaku ña é ña te ña Israeé san dí tē kuínti'xe ña —ka'án Pedru ni ña.

¹²Kidāā ne, diin diin tsi nakuntoo ña vata koo é kini vá'a ña é ntáka'an Pablu ni Bernábee, é ntaa ña ni ña un ntí'i nuū i e dóo na'nu é edé Xuva ko nī ña é ña te ña Israeé san. ¹³Dā kúvi ntāa ntí'i ña ne, eni ntū'u Sántiau kaká'an ñá ni ña:

—Kini nto ve é kākā'án u ni nto, ēni: ¹⁴Ntāa Simuun Pedru ní kō nte o dé Xuva kō. Tsi nté di'na xe'é ña itsi é ni'i ña é ña te ña Israeé san é vā'á nta'a ña, ña é nākaxnúu ña é kuvi i'xá ña. ¹⁵Sá'a né, vata tsí ó uve na'a nte dí'na dá ka'an ñá ka'án naa Xuva ko:

¹⁶Da kidāā ne, nti'xi ú,
naxtūví u uun i'xá Davii é vii
ñá rei
vata o dé Davii da itúvi ña.

¹⁷Kidāā ne, un ntíi ntíi ña'a, ña é
ña te ña Israeé,
ña é nakaxnúu ú é kūvi ña iñá
ko ne,

divi ña nantúku ña kó é
kuntíkin ñá ko.

¹⁸Sá'a kākā'an Xúva kō;
nté di'na tá'xi ña kútūnī ko tsí
kuan kōo kuvi,

ka'an ñá ka'án naa ña kídaā.

¹⁹Dukuān ne, ká'ān ú tē ña
nateñu núu o ña é ña te ña Israeé
san e xtúvī mii ña é kuínti'xe di'na
ña vata koo é kuntíkin ñá Xuva
kō. ²⁰Mii tsí é taxnuu o tūtú iña
ña, ká'an o ni ña é ñá ku ká'xi ñá
kúnū kiti é intāa ntēe xuva ña, ña
inúu ini ña ne, ña vii ña é kini kaa
ni ñadí'i ne, ñá ká'xi ñá kúnū kiti é
ña ni kii ntí'i niñi i, nté niñi ti ña
ká'xi ña. Sá'a tsi ká'án o é vii ña.

²¹Tsí ini ña'a é kuān koo vii o nté
ntūvi di'na. Tsí dā mí'i ka ñuú iō ñá
ntáka'an ntódo lei Muísee, tsí vata
dá sábadu ntánakuā'a ña lei san má
ūkún ña Israeé san —ka'an Sántiau.

²²Kidāā ne, pustrú san ni ñatā
sán, ni ūn ntíi ntíi ñá kuínti'xe i sán
ne, íntēe iní ña é nakaxnúu ña uvi
ña'a ení ña é ki'ín ñá nī Pablu ni
Bernábee ñuú Antioquia. Nakaxnúu
ña Juda Barsabaa ni Síla. Natií
sa'á ne, dóo na'nu ña'a ña iña ña
kuínti'xe i san. ²³Táxnūu ña tutú di
é ki'ín ni'i ña. Kaka'an tutú san:

“Ntí'i é pustrú nti, ni ñata, ña odo
núu, ni ūn ntíi ntíi ñá kuínti'xe i ne,
taxnúu ntí ntíusi iña ení ntí, ña é ña
te ña Israeé, ña ntoo ñuú Antioquia,
ni ñuú Siria, ni ñuú Cilicia di.

²⁴Dā vé kutuní nti tsi iō ña'a, ña
ñe'e ñuú mí ntoo nto, ña é nateñu
núu ña nto vata koo é nādama
nto é ntákuínti'xe nto. Ña tsikán
ne, ntáka'an ña tsí da mii é tē'nte
kúnū é ixi ntó, da mii é kāda ntaa
nto lei Muísee. Ntá tsi ña te ntí'i

ní taxnūu ntí ña. ²⁵Dukuān né, un tsi dē kuení nti é nākaxnūu ntí uvi ña'a ení nti é taxnūu ntí ña é ki'in ña ni Bernábee ní Pablu, ení kō, ña dōo kakuinima ko. ²⁶Divi ña ne, ña ni u'vi ni'i ña ntuvi iña ña, é kuān te na kuví ña kuenta iña Tó'o ko Jesūcristu. ²⁷Dukuān ne, taxnūu ntí Júda ni Sílā, é kā'an mii ña ni ntō, é nañē'e ná nto un ntí'i sá'a. ²⁸Sá'a xío ntaa iní nti ni Espiritū Sántū, é ña vá'a ō é nantō'o ntí nto. Mii tsi nuū i sá'a é kantio é vii nto: ²⁹Ña ká'xi nto kúnū kiti e xntāa ntēē ña'a xuva ña; ná ka'xi ntó niñi ti, nté kiti é ña ni kii vá'a niñi ti. Ná vii nto é kini kaa ni ñadī'i di. Sá'a tsi é kā'án nti ni ntō: Te kāda ntaa nto sá'a ne, vá'a koo kuntōo nto", ka'an ná ini tutú san.

³⁰Kidāā né, kii ña, kue'en ña mí taxnūu ña ña ñuú Antioquia. Dā náxee ná ikān né, kāna ña un ntí ntí ña kuínti'xe i san é na nataká nuu ña é kuē'é ña ña tutú san.

³¹Dā kúvi nakua'a ña tutú san ne, náku'un díní nima ná, tsi dōo vá'a ó kaka'an. ³²Júda ni Sílā ne, ña ntáka'án naa Xuva ko dí ne, dōo nátasu'un ka'nu ña nima ná kuínti'xe i san, ntaxé'e ña ña itsi nté koo vií ña. ³³Dā kú titín ntuvi ntoo ña ikān ne, ña kuínti'xe i san nátasu'un itsi ña ña, kaka'an ná ni ña:

—Va'a vá'a tsi kunú'u nto mí ntoo ení nto, ña taxnūu nto —ka'an ña.

³⁴Ntá tsi Sílā né, ntio ña é kūkuí ka ña, kutuví ná ñuú Antioquia. Ná ni nū'u kantí'i ña. ³⁵Pablu ni Bernábee di ne, kántoo ña ni ña. Dōo titín ka ña kantóo ña é nakuā'a ña ña'a san, kaka'an ntódo ña tú'un Tó'o ko Jēsuu.

Dá kuē'én Pablu, kúka'an ntódo ña e kúvi ūvi ito

³⁶Dā kú titín ntuvi ne, kaka'an Páblu ni Bernábee:

—Kí'in xtuku ō, kikoto ní'ni o ení kō, ña kuínti'xe i san, da mí'i ká ñuu mí ñe'e o, íxka'an ntódo ō tú'un Tó'o ko Jēsuu. Kikoto ntódo ō nté o de ña —ka'an ña.

³⁷—Kuvi ni —ka'an Bernábee—. Ntá tsi kunteka ō Juaan Marcú di —ka'an ña.

³⁸—Ñá'ā —ka'án Pablu—. Tsi divi ña né, tsoo mii ña kō dá ñe'e o ñuú Panfilia. Ná ni de ntaa ña tsiñu ña —ka'án Pablu.

³⁹Kidāā ne, naa núu ña ntuvi ná ne, kii nteé xio tá'an ña. Bernábee ne, kué'en ña, ntēka ná Juaan Marcu. Ñu'u ña tun ntōo ka'nu, kué'en ña ñuú Chipre. ⁴⁰Pablú ne, nākáxnūu ña Sílā é kī'in ni'i ña ña. Kué'en ña, ntuvi ña, da kúvi ka'an ntā'ví ení ña iña ña. Ntáka'an ña é na kūnuu mé'ñu, kūnuu dava Xuva ko ña. ⁴¹Kidāā ne, itā nti'xin ña ñuú Siria ni ñuú Ciliciá ne, ntánatsu'un ka'nu ña nima ná kuínti'xe i san.

Dá kué'en dádii Timoteu ní Pablu ni Sílā

16 Pablú ne, xée ña ñuú Derbé ne, dá kué'en ná ñuú Listra. Ikān ne, nání'i ña uun ña'a, ña kuínti'xe i, ná nani Timōteu. Di'i ña ne, ña Israeé ne, kakuínti'xe ña Jēsuu. Uva ña ne, ná te ña Israeé ña, tsí ña griegu. ²Un ntí ntí ña kuínti'xe i, ña ñuú Listra, ni ña ñuú Iconiú ne, kaka'an ná tsi dōo va'a ña'a Timoteu. ³Ntío Pablu é dadii kī'in ná ni ña, ntá tsi di'na te'nte

kúñū é ixi ñá vata koo é ña kadá kuení kini ña Israee, ñá ntoo mí k'ín ña, tsí ini ntíí ntíí ñá tsí uva ña ne, ña griegu. ⁴Un ntíí ntíí ñuu mí kaita nti'xin ñá ne, xé'e ñá é kútuni ení ña, ña kuínti'xe i san, tú'ün e táxnūu pustrú san ni ñata, ña odo nūu iña ña kuínti'xe i ñuú Jerusaleen, é kākā'an ñá ni ñá nté koo víí ña. ⁵Dukuān ne, díí díí ka ñíí kue'én ini ña'a san kuínti'xe ña Xuva kō. Utén utén kakutitín ña kuínti'xe i.

**Dā íni Pablu é kii dito úun
ñatíí, ña ñuú Macedonia**

⁶Ña ni xé'e Espíritū Sántu itsi é k'ín ña, kika'an ntódo ña tú'ün san ñuú Asia, tsí xio ñuu ntío ña é k'ín ña. Dukuān ne, ñuú Frigia ni ñuú Galacia ita nti'xin ña ne, ⁷xée ña diñi ñuú Misia. Kidáā ne, ntio ña é k'ín ña nte ñuú Bitinia, ntá tsi Espíritū Sántu sán ne, ña ni ntío xtúku ña é k'ín ñá ikān. ⁸Dukuān ne, ído ntúú ña ñuú Misia, kúntíí ña ñuú Troa, mí kanaxee tún ntóo na'nu. ⁹Niñu tsikán ne, xée nūú Pablu úun ñatíí, ña ñuú Macedonia. Ntitsí ña, kaka'an ña: “Kí'xi kudii nto ñuú ntí, dá xntii ntō ntí”, ka'an ña. ¹⁰Dá kuān o íni Pablú ne, xío ntíí ntí é k'ín ntí ni ña ñuú Macedonia, tsí kútuní ntí tsi mii Xuva ko kākana ña ntí é k'ín ntí, kika'an ntódo ntí nī ña ntoo Macedonia tú'ün va'á san.

Dā xé'e Pablu ni Síla ñuú Filipu

¹¹Kidáā ne, ñú'ū ntí tun ntóo ka'nu ñuú Troa, kue'en ntáa ntí ñuu é tuvi mé'ñu ntute ñu'u kán, ñuu é nani Samōtracia. Utén san ne, xée

ntí ñuú Neapoli. ¹²Da kidáā xé'e ntí ñuú Filipu, mí ntoo ña vé'xi ñuú Roma. Dívi ñuu é díí ka ka'nu é un ntíí ntíí ñuu é kāduku ntée ñuú Macedonia. Titín ntuvi intóo ntí ikān. ¹³Dā xee ntúvi iō dá'na ne, ntíí ntí diñi ñuú san, kue'én ntí diñi ntute ka'nu kán mí é dukuān xkoó ka'an ntá'ví ña'a san, kuíni ntí. Ikan tsi ñu'ú ntí, ntáka'an ntódo ntí ni ñadíí, ña náta'ká nuu ikān, tú'ün va'á iña Jesús. ¹⁴Un ña'a, ña nani Lidiá ne, ñuú Tiatira vé'xi ña. Doo kué'e kadiko ña. Ña sá'a ne, dōo kanuu iní ña Xuva kō. Xuva kō dé vitā ña nima ñá vata koo é kiní ña é kākā'án Pablú ne, kuínti'xe ña.

¹⁵Kidáā itsi ntuté ña ni ùn ntíí ntíí ñavi'i ña ne, kaka'an ñá nī ntí:

—Te kadē kuení nto é nuu é ntaā i e kuínti'xe kó Tó'o ko Jesúcristú ne, kí'xi nto, kixkúntōo nto nú vi'i kó kán —ka'an ña.

Xé'e kuétsi ña ntí é kuntōo ntí.

¹⁶Un ntuvi ñe'e xtúku ntí mí é dukuān xkoó ka'an ntá'ví ña. Dá kué'én ntí itsi kán né, tā'án ntí ni ùun ta'nú kuétsi, ta'nú nuu é ña vá'a nima í ne, dōo kue'é diu'un ni'í tun iña tó'o tún tsí kanakoto ntódo tun. ¹⁷Tá'nu sá'a ne, íntikín tun ntí ne, koó da kākachu'u ntáa tún, kaka'án tun:

—Ñatíí sa'a ne, ntáde tsiñu ña kuenta iña Xuva ko, ña e dōo ka'nu ne, ntáka'an ñá ni kō nté koo nakáku o nta'a Xuva kō —ka'án tun.

¹⁸Titín ntuvi kuan o dé tun, da nté ña ni kutíí ká Pablú nima ña. Kidáā né, xkokōto ña, kaka'an ñá nī é ña vá'a san é nuu nimá tun:

—Kuenta iña Jesúcristu, ntíin nimá tun —ka'an ña.

Ne, ura dú'va tsi i ntíi é ña vá'ā san.

¹⁹Tō'ó tun ne, dā kútuni ña tsí ña tuví ka nté koo ni'i ñá diu'ún ne, tñin ña Pablu ni Sílā, íntēka ña ña nta'a ña tsíñu i un tsi nte me'ñū i kán. ²⁰Ntāda ña ña kuenta ntá'a to'lo, kaka'an ña:

—Natií sal'a ne, ña Israee ñá ne, ntánatēñu nuu ña ña ñuú kō. ²¹Tsí un ntí'i é vatā xkoó ini ña ñuú ña kán ntánañē'e ñá kō ne, ña kúvi vii o, tsí xo'ō ne, ña ñuú Roma o —ka'an ña.

²²Kidáā ne, un ntíi ntíi ña'a san ínchu'vi ñá ña ne, xé'e tō'ó san itsi é nantíi ñá ña ne, dā natií nuu ña ña ntuku. ²³Un vá'a tsi natií nuu ña ñá ne, dā tsú'un kutu ña ña vi'i utun. Tēe tsíñu ña ña kade kuenta xí'i vi'i útun é kuēnta tsí vii ña vata koo é ña ntii ña. ²⁴Ña kade kuenta xí'i vi'i útun sán ne, dē ntaa ña é kākā'an tō'ó san ne, tsú'un kutu ña Pablu ni Sílā ūun tsi nte iní i kán ne, ini útun tsu'un ntido ña dī'in ña vata koo é ña kaka ña.

²⁵Dā kú dava ñuú ne, ñu'u Pablu ni Sílā, ntáka'an ntā'ví ña, ntaíta ña nchu'ún Xuva kō ne, ntaíni ntíi ntíi ña ñu'u kutū san. ²⁶Dā nēni ña dá un vá'a tsi ntii táan. Dá kanií vi'i utun san kantá nuu. Kidáā né, nākaan míi ūn ntíi ntíi xi'i vi'i utun sán ne, ntii nuu ta'an ntí'i kadena é odō kútu dī'in ña ñu'u kutū san. ²⁷Da kidáā ntóto ña kade kuenta xí'i vi'i útun san. Dā kútuni ña tsí kantii ntaa ntí'i xi'i vi'i útun sán ne, ura tsí i táva ña káa ña é kā'ni mii ña kúñu ña, tsi é ntíi ntí'i ña ñu'u kutū san, kuíni ña. ²⁸Ntá tsi Pablú ne, un ntii tsí ka'an ña:

—iÑá ku kuān xkoó de ntō! tsí ntí'i ne, i'a ñu'u ntí'i nti —ka'an ña.

²⁹Kidáā ne, ña kade kuenta xí'i vi'i útun sán ne, íkan ña ñū'ú ne, kaxkainu ña kukí'vi ña iní vi'i utun kán. Koó da kání'i ña inchíti ña nú dī'in Pablu ni Sílā. ³⁰Kidáā ne, nantíi ña ña vi'i utun sán ne, tsixe'e ña ña:

—Divi ntō, ínté ntu koo vii u é nakáku ú nta'a Xuva kō? —ka'an ña.

³¹—Kuinti'xe nto Tó'o ko Jesucristú ne, nakaku ntó nta'a Xuva ko, ni ūn ntíi ntíi ñavi'i nto di —ka'an ña ni ña.

³²Ne, ntáka'an ntódo ña ni ña tú'ún va'á iña Xuva kó, ni ūn ntíi ntíi ña ntōo nú vi'i ña kán di. ³³Divi tsi nīñú san ne, ña kade kuenta xí'i vi'i útun sán ne, nākate nuu ña mí ni'i kui'i Pablu ni Sílā. Kidáā né, itsi ntute ña, ni ūn ntíi ntíi ñavi'i ña di. ³⁴Kidáā ne, kúxee ni'i ña Pablu ni Sílā iní vi'i ña kán né, ikān xe'é ña é kā'xi ña. Dōo dīni ña ni ūn ntíi ntíi ñavi'i ña tsi e kuínti'xe ña Xuva ko vē.

³⁵Dā tuví ne, táxnūu to'lo san mau é kükoto ná te nantíi ña Pablu ni Sílā. ³⁶Kidáā ne, kākā'an ña kade kuenta xí'i vi'i útun san:

—É tā'xi to'lo itsi é nantíi ú nto. É kúvi ntii nto ve ne, vá'ā o vá'a tsi kuē'en nto —ka'an ña.

³⁷Ntá tsi Pablú ne, kaka'an ña:

—¿Mí'i ntū? Tsi ntí'i ne, ña ñuú Romá ntí ne, divi ña natií nuu ña ntí ntuku mé'ñū ña'a san dá vāta xntekú ku'vē ñá leí san iñá nti. Dotō tsi tsú'un kutu ña ntí vi'i utun. Veví ne, ntio ña é nantii xu'ū ñá nti. iÑá'a! Na ki'xi mii ña, dá nantii ña nti —ka'an ña.

³⁸Kidáa né, ntiko kōó maú san, kunú'u na ne, ntaa na ni tō'ó san é kākā'án Pablu. To'ó san ne, dōo u'ví ña da kútuni ña tsí ña ñuú Roma.

³⁹Kidáa ne, kué'en ña, kūnaka'nu ña iní Pablu ni Sílā ne, kidáa ne, nantíi ña ña, kaka'an ña:

—Vii nto da xe'e, ntii nto ñuú nti —ka'an ña.

⁴⁰Dā ntíi ña vi'i utun sán ne, kúnú'ú ña nú vi'i Lidia. Ikān náataká nuu ña un ntíi ntíi ení ña, ña kuínti'xe i sán ne, nāxnuu ka'nu ña iní ña. Da kidáa ntíi ña, kue'en ña.

Dā itsú'un ña ñuú Tesalonica

17 Kué'en Pablu ni Sílā, ita ntí'xin ña ñuú Anfipoli ni ñuú Apolonia, xée ña ñuú Tesalonica, mí tuví xúkūn ña Israee.

²Vata xkoó ini Pablú ne, ñé'e ña má ūkún kan ntūvi dá iō dá'na. Úni ito ñe'e ña é tíin ña ni ñā'a san, ³kanañē'e ña ña mí uve na'a Tú'un Xuva kō nte dí'na é da mií é ntō'lo Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō ne, da mií é ntotō xtuku ña te xi'i ña. Kaka'an ña:

—Divi tsi Jēsuu é kākā'án nti ni ntō né, divi ñā é Cristu ñā, divi ñā é taxnuu Xuva ko ñā —ka'an ña.

⁴Iō ñā Israee san ne, kuínti'xe ña é kākā'an Páblu ne, kúdadii ñā nī Pablu ni Sílā. Ná te da dii ñā griegu, ña é ntānuu iní i Xuva ko, ni ñadī'í, ña e dóo na'nu ña'a ne, kuínti'xe ña di. ⁵Ntá tsi ña Israee, ña é ña ni kuínti'xe i ne, kūne'u iní ña ni ñā. Kidáa né, ide ña é nataká nuu natii kini ntáa, na é dotō tsí ntāñi dú'xen nu â'ví kán. Nataká nuu na ne, dā nakutsú'un na da kanií ñuú san. Kidáa ne, ínti'u na nú vi'i ña nani

Jāsuun, ntánantuku nā Pablu ni Sílā é ntāda na ña kuenta ntá'a ña tsíñu i. ⁶Ntá tsi ña ni naní'i na ña. Mii tsi Jāsuun, ni túku ení ña, ña kuínti'xe i san naní'i na. Ntāñū'u na ña, kue'en ni'i na ña nta'a ña tsíñu i san ne, koó da vāntiñi na ntáka'an na, ntátsi'i kuétsi nā Pablu ni Sílā: —Ñā sāl'a ne, da kanií ñūxiví a ntaíka ña, ntánakutsú'un ña ñā'a. Vevii ne, un tsi nte í'a xee ñā ve ne, ⁷Jasuún san ne, xé'e ña vi'i ña é kuntōo ña. E ntāde ña sá'a ne, dōo xii kaa. Ná te kaiko ñu'u ña rei ñuú Roma, tsí ntáka'an ña é iō túku rei, ñā nani Jēsuu —ka'an na.

⁸Un ntíi ntíi ña'a san ni ña tsíñu i san ne, dōo itsu'un ña da téku ña sá'a. ⁹Kidáa né, kī'i ña diu'un Jāsuun ni ña ntii ní'i ña ne, nangáva ña ñā.

Dā intóo Pablu ni Sílā ñuú Berea

¹⁰Dā kuáa ne, táxnūu ña kuínti'xe i san Pablu ni Sílā é na kī'in ñā ñuú Berea. Dā xee ñā ikān ne, kué'en xtūku ña má ūkún ña Israee. ¹¹Ñā Israee, ñā ntoo ñuú Bereá san ne, dií ka vita ini ña é ña ntoo ñuú Tesalonica, tsí ñií kue'én ini ña ntaíni ña Tú'un Xuva kō ne, utén uten nántuku ñā mí ūve na'a Tú'un Xuva kō da nté kutuni ñā tē nuu é ntaā i é kākā'an ñā ni ñā. ¹²Dukuan ne, dōo titín ña Israee kuínti'xe ña, nī ña griegú di, tē tíí te ñadī'í, kuān te dóo na'nu ña'a ña ne, kuínti'xe ña di. ¹³Ntá tsi dā kútuni ñā Israee, ñā ntoo ñuú Tesalonica, é kākā'an ntódo xtuku Pablu tú'un Xuva ko ñuú Bereá ne, xée ñā é nakutsu'un xtūku ña ña'a san. ¹⁴Ntá tsi ña kuínti'xe i sán ne, ura tsí i táxnūu

ña Pablu é na kī'in ña nu ntute ñu'u kan. Mii tsí Síla ni Timōteu kántoo mii ña ñuú Berea. ¹⁵Ña ixntéka itsi Pablú ne, kué'en ña ni ñā un tsi nte ñuú Atena. Dā ntíko kōo xtúku ña, kaka'an ñā nī Síla ni Timōteu é na kī'in kantí'i ña, kíkuntóo ña nī Pablu.

Dā itúvi Pablu ñuú Atena

¹⁶Ni dukuān tuví Pablu ñuú Atena é kantétu ña Síla ni Timōteu ne, dōo dé kuení ña dá ini ña tsí ña ntoo ñuú Atená ne, da mií kue'en tsi sántu ntúv'a' naa iō iña ña. ¹⁷Dōo ki'in itō ñe'e ña má ūkún kán é natiin ña nī ña Israeé san ni ūn ntií ntií ña'a, ña ntánuu iní i Xuva kō. Utén utén ñe'e ña nu â'v'í kán dí, kaka'an ñā nī ña ntánataká nuu ikān. ¹⁸Ikān ne, xíō ña'a, ña ntántikin túku nchu'un iña ñā nani Epícúru ne, xíō túku ña'a, ña ntántikín nchu'un é nani ēstoicu. Ña sāl'a ne, ntáka'an ña:

—¿Neé ntu kani tú'un é kuān nte kaká'an ña? —ka'an ña.

Iō ñā ne, ntáka'an ña:

—Vata tē é tükú xuva ncho nañēē ñā kō —ka'an ña.

Tsí Pablú ne, kaka'an ntódo ña tú'un va'á iña Jésuú ne, kaka'an ñā e ntóto xtuku ña dá xi'i' ña. ¹⁹Kidáā ne, ntánteka ñā Pablu, kue'en ní'i ña ña uun mí nani Areōpagu, mí é dukuān ntánataká nuu ñata ña odo nūu, ntaxé'e ña itsi ña ñuú i san. Tsixe'e ñā Pablu:

—Ká'an kūdii ntó, na kīni nti neé nchu'un xee é vexní'i ntó. ²⁰Tsí nti'í ne, ñā te kãñe'e dikí nti é kãka'an nto, tsí tuku nchu'un é iní nti. Nañē'e kudii ntó nti nee é kani tú'un é kãka'an nto —ka'an ña.

²¹Tsí ña ñuú Atena ni ña da xee ntóo ikān né, da mií kué'en tsi nchó kini ña nee é dā ve kakuvi é natiin ña.

²²Kidáā ne, nákontitsí Pablu mé'ñū ña'a san Areopagu kán ne, kaka'an ñā ni ñā:

—Divi ntō, ña ñuú Atena, é iní u tsí dōo iō xuva ntō e ntánuu iní nto.

²³Dā itā nti'xin ú ñuú nto, kaito dītō u nee nti'í nti'í iña nto e ntánuu iní nto ne, nāni'í ko uun nú naa kan mí ūve na'a kaka'an: “Iña xúva kō, ña e ñā ini o xoo ñā'a”, ka'an. Divi tsi xuva ntō, ña e ñā ini ntó ne, divi Xuva kō é kãka'án u ni ntō vevii.

²⁴Tsí Xuva kō né, dē kú'vē ñā ñuxiví ni un nti'í é iō. Divi ñā Tó'ō e dukún kan ni ñuxiví a. Ña te ví'i mí de vá'a ña'a tuví ña. ²⁵Nté ña túvi nee iña é kúvi kué'e o ñā, tsí ña tuví nee iña é kãtaan núu ña. Mii ña kãta'xi ña ntuvi iña ko ni tatsin é ta'ni o, ni un nti'í é iō iña ko, xe un xé un ō.

²⁶Uun tsi niñi ko dé kú'vé Xuva ko un ntií ntií o é ntoo o da kani ñuxiví a. Mii ñā de kú'vē ña nté kaa ntuvi kúntoo o ñuxiví a nī mí'i ñuú kúntoo o, xe un xé un ō. ²⁷Kuān o dé Xuva kō, tsi ntío ña é nantuku o ñā, un ntií ntií o, da nté koo é nani'í ko ña. Ntá tsi ña te nté sa ikā tuví ña, ²⁸tsí divi ña ta'xi ña ntuvi iña ko, nī é kakantá nuu o, nī é tuví ō. Kuān ó uve na'a, kaka'an ñāta ntō, ña de vá'a tutú san, kaka'an ña: “Xo'ō ne, i'xá Xuva ko ō”, ka'an ña. ²⁹Tē nuu é ntaā i é i'xá Xuva kō kúvi ō ne, ña kúvi kã'an o é Xuva ko da nēé ka nti'í, tē kaá kuaan, tē kaá ku'i'xín, o xuu e ntáva'a naa ña'a vata ō dé kuení mii ña é vata

kaa Xuva kō. ³⁰Ntuvi di'na ne, dé ka'nu iní Xuva ko nī ña intóo kídaa e kuán o dé ña, tsí ña ni iní ña nté koo víi ña. Ntá tsi vevíi ne, ntio Xuva kō é nadama ō nima kīni kaa ko. ³¹Tsi e xtúví Xuva ko ūun ntuví é xntēkú ku've ñá da kanií ñūxivi. Tsí é nakaxnúu ña uun ñatíi, ña é xntēku kú've. É ini ó xoo ñá'a, tsí nantóto Xuva ko ña dá xi'i ña — ka'an ña. Dukuan ō ka'án Pablu ni ña.

³²Dā téku ña'a san é kākā'án Pablu é ntóto xtuku uun ña'a é xi'i ñá ne, iō ña ntáxkuntée ña ña. Iō ñá ne, ntáka'an ña:

—Dá nte ūun ká tuku ntuví ka'an ntó ni ntí sá'a —ka'an ña.

³³Kidāá né, kii Pablu, kué'en ña. ³⁴Iō ñá ne, kantikín ñá Pablú ne, kuínti'xe ña é kākā'an ña. Uun ña'a ña ne, Dionisiu nání ña; tsiñu ña Areopagu. Uun ñadī'í, ña nani Dāmarí di ne, ió ka tuku ña'a kuínti'xe i di.

Dā itúvi Pablu ñuú Corintu

18 Kidāá né, ntíi Pablu ñuú Atena, kué'en ña ñuú Corintu. ²Ikān nání'i ña uun ñatíi, ñá Israee, ñá nani Āquila. Ñuu é nani Pontu vé'xi ña. Vata e ná'a xee ña, ntuví ñá ñadī'í ña, ñá nani Prísila. Tsí e ntíi ña ñuú Italia da nakunú rei Claudiu ún ntíi ntíi ña Israee san ñuú Roma. Kué'en Pablu, kúkoto ní'ni ña ña ne, ³ikan tsí katúvi ña ni ña. Dadíi tsi de vá'a ña vi'i doo, tsí divi tsi tsiñu ini ñá di. ⁴Vatā dá iō dá'na ne, kañe'é Pablu má ūkún kan, kanañē'e ña ña Israee san nī ña é ña te ña Israee san di nté koo kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūristu.

⁵Dā xee Síla ni Timōteu, é vē'xi ña ñuú Macedoniá ne, nguentúvi kaka'an ntódo Pablu tú'un valá san, kaka'an ñá nī ña Israee san tsí Jesuú ne, divi ñá é Cristu, ñá nakaxnúu Xuva kō. ⁶Ña Israee san ne, naa núu ña ni ña ne, dōó kini ka'an ñá ni ña. Dukuān ne, Pablú ne, nākidí ña doo ña vata koo é kué'é ña kuenta é ña te vá'a ō ntáde ña. Kaka'an ñá ni ña:

—Kuenta iña mii nto ve te ña ní'i nto é vā'a nta'a Xuva kō. Xu'ú ne, ña túvi kuétsí ko, tsí é kākā'án u ni ntō. Vi'a ve ne, xio ñuú k'ín u, kíkā'an ntódo ú ni tūku ña'a, ña é ña te ña Israee —ka'an ña.

⁷Kidāá ne, ntíi ña má ūkún kán, kué'en ña má vi'i ñá nani Justo, ña dōo kanuu iní i Xuva kō. Etsin tsi mí ntitsi xúkūn san tuví vi'i ña. ⁸Ña odo nūu ini ukun, ñá nani Crispú ne, kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūristu ni ún ntíi ntíi ñavi'i ña. Ñá te da dii ña'a, ña ñuú Corintú di, dā téku ña é kākā'án Pablú ne, kuínti'xe ña ne, itsi ntute ña. ⁹Uun niñú ne, vata tsi tē ini Pablu é kākā'an Xúva ko ni ña:

—Ñá ku u'vī o é kākā'an ntódon. Kuan tsí koo ka'an vātā ó den, ¹⁰tsí xu'ú kunuu mé'ñū ú o. Xōxó kuvi víi i ni o, tsi dōo iō ñá'a ko ñuú sa'a —ka'an Xúva ko ni ña. ¹¹Kidāá ne, uun kuia nte dáva kátúvi ña ñuú Corintu, nakuá'a ña ña'a san tú'un Xuva kō.

¹²Ntuvi tsikán ne, dā inúu ñá nani Gáliuun, de kú've ñá ñuú Acayá ne, nātaká nuu ña Israee san ne, tñin ña Pablu, kue'en ní'i ña ña nta'a ña tsiñu i ne, ¹³ikān tsí'i kuétsi ña ña, ntáka'an ña:

—Ñatíí sa'á ne, kanañē'e ñá ña'a é kũnuu ini ñá Xuva kō, ntá tsi ña te vatá ó kaka'an leí san. Dōo xíí kaa é víi o é kākā'an ña —ka'an ña.

¹⁴Dā vata kani ntú'u Pablu ká'an ñá ne, di'na ña tsiñu ka'nu i Galiuún san kaka'an ñá nī ña Israeé san:

—Tē dí dōo xii kaa nti'xé nuu i é kanañē'e ña ne, kiní u é ntátsi'i kuétsi nto, ¿nté kui ña'a? ¹⁵Ntá tsi ntó'o ne, kūdii kuénta iña lei mii nto ntánāa núu nto. Mii nto kadā kúlvē ntó ve. Ñá te xū'u é kāduku ntée ú sá'a —ka'an ñá ni ñā.

¹⁶Kidāā ne, kii ñu'u ña ña kí'i kān ne, ¹⁷ñā ntāñī ntée kān né, ntāva ntodó ña ñá odo núu iña úkūn, ñá nani Sōstené ne, ikan tsi é'ni díín ña ña nuu ña tsiñu i san. Ntá tsi Galiuún san ne, ña ni íde ña kuenta.

Dā ntíko kōó Pablu ñuú Antioquiá ne, kué'en ña kūka'an ntódo ña é kuvi ũni íto

¹⁸Pablú ne, na'ā itúvi ña ñuú Corintu. Kidāā ne, kaka'an ñá ni ēnī ña ña kuínti'xe i san é nū'u xtúku ña ñuú Siria. Kánteká ña Prisila ni xíí ña Aquila, kué'en ña. Di'na dá ntáka ña ñuú Cencreá ne, kūntíí tdu'u díkí Pablu váta koo é kue'e ña kuenta tsí xe'é ña xu'u ña ni Xuva kō. ¹⁹Kidāā ne, nú'u ña tun ntōó ka'nu, xee ñá ñuú Efesú ne, ikān kantóo mii Prísila ni Áquila. Pablú ne, di'na dá ntaka ña ne, kué'en ñá má úkūn kān é kākā'an ñá nī ña Israeé. ²⁰Ñā Israeé san ne, ntáka'an ña:

—Vií nto da xe'e, kutuví ká nto nī nti —ka'an ña.

Ntá tsi ña ni ntío Pablu. ²¹Dā ntáka ña ne, kaka'an ña:

—Da mií é kantio é kutuví u ñuú Jerusaleen é kūvi viko. Te Xuva kō ntio ñá ne, nti'xi xtuku ú, ntixkoto ni'ni ú nto —ka'an ña.

Kidāā ne, nákunūu ña tun ntōó ka'nu da ntáka ña ñuú Efesu, kué'en ña. ²²Dā xee ñá ñuú Cesareá ne, di'na ñuú Jerusaleen ita ntí'xin ña é kākā'an ñá ntiusi nī ña kuínti'xe i sán ne, da kidāā ntíí ña, kue'en ña ñuú Antioquia. ²³Dā kú titín ntuvi itúvi ña ikān né, eni ntú'u xtuku ña ika ña. Ítā nti'xin xtuku ña ñuú Galacia ni ñuú Frigia é xntíí ña ña kuínti'xe Xuva ko, nátsu'un ka'nu ña iní ña.

Dá kakā'an ntódo Apolo ñuú Efesu

²⁴Ntuvi tsikán ne, xée uun ñatíí, ñá nani Āpolo, ñuú Efesu. Ñuú Alejandria vé'xi ña, ntá tsi ña Israeé ña. Ña sāl'a ne, dōo vā'a ó kaka'an ña, kaka'an ntódo ña; dōó ini ña tú'un Xuva kō é ũve na'a nte dí'na. ²⁵Dōo ini ñá nchu'un Xúva kō di. Nīí kue'én ini ña kaka'an ntódo ña ne, nuu é ntaā í un nti'í é kākā'an ñá iña Jéssuu, kuān te mii tsi é nakutsi ntute Juaan Bautista íni ña. ²⁶Ñá te kau'vī ña, kaka'an ntódo ña ini ukún ña Israeé san. Dā téku Prisila ni Áquila é kākā'an ñá ne, kāna xio ña ña ne, náñē'é ka ñá ña iña Xuva ko. ²⁷Apoló ne, ntio ña é kí'in ñá ñuú Acáya. Xíó ntaa iní ña kuínti'xe i san. Táxnūu ña tutú nta'a ña kuínti'xe i, ña ntoo ñuú Acaya, na vā'á koo nakuetu ña Apoló san tē xee ña ikan. Dā xee ñá ñuú Acayá ne, dōó kue'e xntíí ña ña kuínti'xe i Jesuu, tsí dōo vā'a o dé Xuva ko ni ñā. ²⁸Tsí Apoló ne, dōó ini ña nté koo ka'an ñá nī ña Israeé san mé'ñū ña'a san, kanañē'e ñá ña tsí nuu é

ntāa ntí'xe i tsí Jesuú ne, divi ñā é Cristú, divi ñā é nakaxnúu Xuva ko ñā é kodo nuú ñā, vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō nte dí'na.

Dā itúvi Pablu ñuú Efesu

19 Nii dukuān tuví Apolo ñuú Corintú ne, kué'en Pablu, ita ntí'xin ñā itsí rkì uku kan, xée ñā ñuú Efesu. Ikān nání'i ñā titín kudii ñā kuínti'xe i san. ²Pablú ne, kaka'an ñā ni ñā, katsixe'e ñā ñā:

—¿Inúu ntu Espíritū Sántū nima nto da kuínti'xe nto? —ka'an ñā.

—Á te ñā'a. Ntē vata kiní nti xoo é Espíritū Sántū —ka'an ñā.

³Kidāā né, katsixe'ē xtuku Pablu: —¿Neé ntu nchu'un e ini nto dá itsi ntute nto? —ka'an ñā.

—Nchu'un é kākā'an Juaan Baútista —ka'an ñā.

⁴Pablú ne, kaka'an ñā:

—Tsí Juaán ne, náakutsi ntūte ñā ñā'a vata koo é kué'ē ñā kuenta é nādama ñā nima káni kaa ñā. Ntá tsi Juaán ne, kaka'an ñā te kuínti'xe ko uun ñā'a, ñā é dā ve vé'xi. Ñā tsikán ne, e xée ñā. Jesuu nani ñā —ka'an ñā.

⁵Dā téku ñā'a san é kākā'an ñā ne, itsi ntute xtuku ñā, ntákaku ni'i ñā Tó'o ko Jēsuu. ⁶Kidāā né, dā xntékú Pablu ntá'a ñā diki ñā ne, ínūu Espíritū Sántū nima ñā ne, eni ntu'u ñā ntáka'an ñā tuku tú'un e ñā ini ñā ne, ntáka'an ñā tú'un é xe'ē Xuva ko ñā. ⁷É un nti'i ñā ne, iō ñā te ūxuvi ñā'a ñā.

⁸Uní xóo ñe'ē Pablu má ūkún ñā Israee. Ñā ni u'vī kue'en ñā é kākā'an ñā. Kaka'an ntódo ñā, kaka'an ñā tsí Xuva kō né, divi ñā é kadē kú'vē ñā. Kaka'an ñā ni ñā é vā'a vata

koo é kuínti'xe ñā Tó'o ko Jēsuu.

⁹Ntá tsi iō ñā ne, dōó ka'xi nima ñā. Ñā ni ntío ñā kuínti'xe ñā ñā. Ntáka'an xení ñā iña tú'un va'á san. Kidāā ne, xio kue'en Pablu, tsóo mii ñā ñā ne, kántēka ñā ñā kuínti'xe i san, kue'en ni'i ñā ñā nú vi'i skuela mí nakuā'a ñā nani Tiranú ne, ikān natíin ñā ni ñā utén uten. ¹⁰Uvi kuíā é kuān o dé ñā. Dukuān ne, un ntií ntí ñā'a, ñā ntoo da kaníi ñūú Asia, tē ñā Israee, tē ñā é ñā te ñā Israee ne, tēkú ñā tú'un Tó'o ko Jēsuu. ¹¹Xuva kō ne, xé'e ñā é kūvi víi Pablu nuu i e dōo na'nu é nté uun ito vata kiní ñā'a é kuān koo kúvi. ¹²Ntāñe'e ni'i ñā'a san da nēé ka doo é tiin nta'a Pablu, te doo dúkūn, o tē doo núu ne, ntáxe'ē ñā ñā nchokuví san ne, ntuvá'a ñā. Ntií nti'i é ñā vā'a é ñū'u nima ñā dī.

¹³Ntūvi tsikán ne, iō ñā Israee é ntaíka ñā, ntánatava ñā é ñā vā'a é ñū'u nima ñā'a san. Ntákaku ni'i ñā Tó'o ko Jēsuu dá natavā ñā ne, ntáka'an ñā:

—Kuenta iña Jēsuu, ñā é kākā'an ntódo Pablu iña i, ka'án u ni iō: iNtiín nima ñā! —ka'an ñā.

¹⁴Du'va ō dé u'xe éni, i'xá dutu ñā odo nūu iña ñā Israee, ñā nani Ēseva. ¹⁵Uun ntuvi ne, nantíko kōo é ñā vā'a san:

—Xu'ú ne, iní u xoo e Jēsuu. Iní u xoo é Pablú dī. Ntá tsi nto'ó ne, ¿xóo ntu ñā'a nto? —ka'an.

¹⁶Kidāā ne, kūdiin ñā ñū'u é ñā vā'a san nima í, ntāva ntodó ñā ñatíi, ñā u'xe ñā'a san. Kūvi dé e ñā vā'a sán ni ñā ni'i kuí'i ñā ne, koó dā ntántíi ñā kii ñā nú vi'i ñā. ¹⁷Un ntií ntí ñā'a, ñā ntoo ñuú Efesú, tē ñā Israee, tē ñā é ñā te ñā Israee ne,

kūtuni ñá nte o kúvi ne, dōo u'ví ña ne, dōo vá'a ka'an ñá iña Tó'o ko Jéssuu.

¹⁸Ñá te da dii ña kuínti'xe i xee ña é nāna'ma ña kuétsi ña mē'ñú ña'a san. ¹⁹Ñá te da dii ñá tātán xee ñá di. Xee ní'i ña tutu é ntánakoto ntodó ña. Kidáā né, ē'mi ña tutú san mé'ñú ña'a san. Kántē'ví tutú san nté kaa xee tá'an xá'vi i ne, ínū á'vi te ūvi díko u'xi miil diu'un kuí'xin. ²⁰Dukuān ne, ñá te da dii ña'a kuínti'xe ña tú'un Xuva kō, tsi kūtuni ña tsí Xuva kō né, dōó iō ntíi tū'ún ña.

²¹Rkontúví dá ita ntí'xin sá'ā ne, kaka'án Pablu é kī'in ña, kikoto ni'ní ña ña ntoo ñuú Macedonia ni ñá ntoo ñuú Acaya nté o de ña ne, dá kī'in ña un tsi nte ñuú Jerusaleen.

—Tē ntáka ú ñuú Jerusaleén ne, kuétsi é kī'in u ñuú Roma —ka'an ña.

²²Kidáā ne, táxnū ña uvi ña'a, ña é xntii ñá, ñá nani Timōteu ni Rastú ne, odo nuú ñá, kue'en ña ñuú Macedonia. Nii dukuān kúkuif ka Pablu itúvi ña ñuú Asia.

Dā ítsu'un ña ñuú Efesu

²³Ntuvi tsikán ne, kuvi du'xen kuēnta iña tú'un va'á iña Jéssuu. ²⁴Tsí uun ñatii, ñá nani Dēmetriú ne, káa kuí'xín kade tsiñu ni'i ña, kantavá'a naa ña xúkun kuetsi vata ntáa xúkūn santu é naní Diana. Titín ña'a ntáde tsiñu ni'i ñá ne, kué'ē diu'un ntáni'i ña. ²⁵Demetriú ne, kána ña ña ntáde tsiñu ni'i ña ni un ntí'i ñá'a, ña ntáde tsiñu sá'a. Nataká nuu ña ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Divi ntō ne, ini ntó tsi dóo va'á ntuvi iña ko é ntáde o tsiñu sá'a.

²⁶Ntá tsi é kūtuni nto tsí kaika uun ñatii, ñá nani Pablu, kaká'an ntódo ña, kaka'an ñá tsi santu é ntavá'a nāá ña'a ne, ñá tē nuu é ntaa i é Xuva kō. Ne, kūvi idé ña e dóo titín ña'a kuínti'xe ña é kākā'an ña. Ñá te da mii tsi ñuū ko, tsí da kanií ñuú Asia. ²⁷Sá'ā né, dōo xii kaa; tē ña'á ne, ntí'i tsiñu kō. Ñá te da mii tsi tsiñu kō dí, tsí dí'i kō Dianá di ne, ñá kuiko ñu'ū ká ña'a xúkun ñá. Tsí dí'i kō né, dōó ka'nu ña'a ña. Da kanií ñuú Asiá ne, da kanií ñuxivi ntaíko ñu'u ñá'a san ña —ka'an ña.

²⁸Dā téku ña'a san é kākā'an ñá ne, dōo kúdiin ña. Un tsi vāntiñi ña ntákachu'u ña, ntákā'an ña:

—iDōo ka'nu dí'i kō Diana, tó'o ñuú Efesu! —ka'an ña.

²⁹Kidáā né, tñi ña uvi ña'a, ña ñuú Macedonia, ña íka dadíi nī Pablu, ñá nani Gayu ni Áristarcú ne, ntaíñu'u kaduun ña ña ini nto'o mí nataká nuu ña'a. ³⁰Pablú ne, ntio ña é kī'vi ña di é ká'an ñá ni ñá'a san, ntá tsi ña ni ntío ña kuínti'xe i san é kī'vi ña. ³¹Uun ña'a ña vá'a tiin ni'i ña, ña odo nū ñuú Asia dí ne, táxnū ña tutú nta'a Pablu é ña ku kī'vi ña íkān. ³²Un tsi vāntiñi ñá'a san, ntákachu'u ña ne, é tūku e tūku nuu i ntákā'an ña. Dōo titín ña ne, ntē ñá ini ña nee tsíñu nataká nuu ña. ³³Kidáā ne, ña Israeé san tsí'i ntido ñá uun ña'a, ñá nani Alejandru, é na ká'an ntódo ña ni ñá'a san. Alejandrú san ne, kade ña nta'a ña é diin diin tsi na kuntōo ña'a san, tsí ntio ña nada'an ñá ña Israeé san. ³⁴Ntá tsi dā kūtuni ñá'a san tsí Alejandrú ne, ña Israeé ñá ne, koó da vāntiñi ña ntákachu'u ña. Úvi ūra ntákachu'u ña, ntákā'an ña:

—iDōo ka'nu dī'i kō Diana, tó'o ñūú Efesu! —ka'an ña.

³⁵Kidáā né, kúvi dé strivanu, intóo kadin ñá'a san. Ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Ō ná ñuú Efesu, kini nto é ká'án nti ni ntō. Ini ntíí ntíí ña'a tsí ñuu ko Éfesú ne, kaduku ntée ñuu ko é vii ó kuenta xúkun iña dī'i kó Diana, ña é dóo ka'nu, é vii ó kuenta sántu ña é kō'xó e dukún kán. ³⁶Xōxó kuvi ka'an i te ñá'a. Dukuān né, diin diin tsi kuntōo nto. Di'na kada kuení nto nté koo vií nto. ³⁷Tsí ñatíí sá'a, ña é vēxní'i ntō ne, ñá ni ká'an kíni ña iña dī'i ko. ³⁸Tē nee iña é tsí'i kuétsi Demetriu ni ña ntáde tsiñu ni'i ña ne, kantií vi'i me'ñú kán; ntōo ña ntáxntēkú kū've. Na kī'ín ka ña, kika'an ñá ni ña tsiñu i te neé nuu i tsi'i kuétsi ta'an ña. ³⁹Tē neé ka tuku nuu i é ntio nto ka'an ntó ne, kuvi ka'an nto dá kōo junta. ⁴⁰Tsi dóo ió kuenta te kūdiin ña tsiñu ka'nu i ñuú Roma é kuān ó de ō. Tsí du'xen iña ña tsiñu ka'nu i ntáde ō vevii, kuiní ña. ¿Neé ntu ka'an o ni ña te tsixe'e ña kō nté kui vāntiñi ntu o ntóo ō i'a? —ka'an ña. ⁴¹Dā kúvi ka'an ñá ne, nantáka ña ñá'a san, kunú'u ña.

Dā itúvi Pablu ñuú Macedonia ni ñuú Grecia

20 Dā intóo kadin ña'a sán e dóo itsu'un ña ne, Pablú ne, kána ña ña kuínti'xe i san é kué'e ña ña itsi. Kidáā né, nánume ta'an ña ne, dā ntíí ña, kue'en ña ñuú Macedonia. ²Dā mí'i ká ñuu mí kaika ña ne, dóo kaka'an ñá ni ñá'a san vata koo é kíi nima ña. Kidáā ne, xée ña ñuú Grecia. ³Uní xóo

katúvi ña ikān. Kidáā né, ntío ña é ku'un ña tun ntóo ka'nu é nū'u ñá ñuú Síria dá kútuni ña tsí ntántukū nuu iní ña Israeé san. Dukuān ne, ntíko koō ñá itsi ñuú Macedonia, kunú'u ña. ⁴Titín kudii ña'a kue'en ni'i ñá dī. Kue'en ní'i ña Sopater, i'xá Piru, ña ñuú Berea; ni Arístarcu ni Ségundu, ña ñuú Tesalonica; ni Gáyu, ña ñuú Derbe; ni Timōteu; ni Tiquicu ni Trófimú, ña ñuú Asia. ⁵Odo nuū ñá, kue'en ña ñuú Troa ne, ikān intétu ña ntí. ⁶Ntí'í ne, dā inú kava viko é ntaé'xi ña tañú'u dukuān ne, ntii ntí ñuú Filipu. Nū'ū ntí tun ntōo, kué'en ntí. Dā kúvi ū'un ntúvi ne, xée ntí, nāni'i ta'an ntí ña ñuú Troa. Ikān ne, uun vité intóo ntí.

Dā itúvi Pablu ñuú Troa

⁷Kuaá sabadu nátaská nuu ntíí ntí é nakatsin dava ntí tañú'u, vatā o dé kú'vé Tó'o ko Jesūcristu. Pablú ne, kuan tsí ó kaka'an ntódo ká ña dá ku davā ñuú, tsí ntaka ñá teváa san. ⁸Kué'e ñu'u kaí'xi iní vi'i nínu kán mí nátaská nuu ntí. ⁹Uun natii, ná nani Eüticu ne, ntéku na ventana kan. Dā dóo na'a kaka'án Pablú ne, xée nā ma'na ne, uun ito tsi kídí na. Kidáā ne, kó'xo na un tsi nte ñú'u kán. Tsí vi'i sán ne, úni ōdo ntí'i ta'an. Dā ínaki'í ña na ne, e xí'i nā. ¹⁰Pablú ne, nūu ña mí tuví na ne, katavi ntódo ña na, nánume ña na ne, kaka'an ñá ni ñá'a san: —Ñá ku dē kuení nto. iKantító na! —ka'an ña.

¹¹Kidáā ne, kúxēe xtúku Pablu má vi'i nínu kán ne, dā nátaskin dava ña tañú'ū san, da e'xí ña ne, dá kakā'an ntódo xtuku ña un tsi da

nté tuvi. Da kidāā ntáka ña, kunú'u ña. ¹²Ña'a sán ne, kunu'u ní'i ña natíi san, ntúka'nu iní ña tsí kantító na.

**Dā ntáka ña ñuú Troa,
kué'en ña ñuú Miletu**

¹³Ntí'í ne, odo nūú nti, naku'ún nti tun ntōo, ñé'ē ntí ñuú Asuun. Pablú ne, dī'ín ña kaika ña. Nakunúu ña tun ntōó san té xee ña, ká'an ña. ¹⁴Nāni'í ta'án nti ña ñuú Asuún ne, ikān nakú'un dadíi ntí ni ña tun ntōó san, dá kué'én nti ni ña ñuú Mitilene. ¹⁵Tévāā san ntíi ntí, kue'én nti, ído ntúú nti ñuú Quio. Tévéā xtuku ne, xéé ntí ñuú Samu. Íntōo da'na ntí ñuú Trogiliu ne, dá tevāā xee nti ñuú Miletu. ¹⁶Ntio Pablu é kuído ntúu ña ñuú Efesu váta koo é ña kukuíi ña ñuu Ásiā, tsí ntio ña é kantí'i xee ña ñuú Jerusaleen, váta koo é kutuví ñá te kúvi viko é kākā'an ñá Israee é viko é kanakué'e ña sintiá'vi iña é tāta.

**Dá kakā'an ntódo Pablu
ni nātā, ña ñuú Efesu**

¹⁷Dā xee nti ñuú Miletú ne, taxnūú Pablu tú'ün é kī'xi ntíi ntíi ñata, ña odo nūú iña ña kuínti'xe i ñuú Efesu. ¹⁸Dā xee nātā sán ne, kaka'án Pablu ni ña:

—Íni nto nté ō dé u é tuví u ni ntō nté ntūvi dá xee ú ñuu Ásiā ā. ¹⁹Tsí kuenta iña Xúva kō kade tsiñu u. Nā te kā'nu ncho víi u. Íni nto nté kaa ntute nūú ko éti ú kuenta iña ntó ne, nté ō ntó'o kó nta'a ña Israee san dā ntúku nuu iní ña nté koo víi ña ní ko. ²⁰Nā te ni dē víni u é kākā'an u ni ntō nee ntí'i ntí'i é kántio é kūtuni nto. Tsí kanakuā'á

u nto mé'ñū ña'a ne, nú vi'i mii nto nakuā'á u nto dī. ²¹Dadíi tsi kaka'án u ni ñā'a, te ñá Israee, te ña é ña te ña Israee ñá ne, na xtuví mii ña é kīni kaá ne, na víi ña é vā'a. Kaka'án u ni ña te kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūcristu. ²²Ví'a ve ne, da mii é kī'ín u ñuú Jerusaleen, kaka'án Espíritū Sántu ní ko. Ntē ñá iní u nté koo kuvi ko íkan tē xee u. ²³Divi tsí é dā mī'i ká ñuú kañé'ú u ne, kata'xi Espíritū Sántū é kūtuní ko tsí da mii é ntó'o kó, da mii é xnuu kutu ñā kó ví'i utun te xee u ñuú Jerusaleen. ²⁴Ntá tsi ñá té ini kuān té kuví u, te kāda ntāá ú tsiñu e tá'xi Tó'o ko Jēsuu é víi u: divi tsi tsiñu ko é kākā'an ntódo u tú'ün va'á iña Xuva ko e dóo kakuinima ñá kō.

²⁵Divi ntō ne, é kākā'an ntódo ú ni nto iña Xuva ko, nté koo kuntuo o ntā'a ñá ne, iní u tsí ña kiní ka nto kó ñuxiví a. ²⁶Dukuān ne, kini vá'a nto é kākā'án u ni ntō, tsí nté uun nto ña kuvi ká'an nto te ña ni de ntāá ú iña nto. ²⁷Tsí ña te ni dé vini kue'én u é kākā'an u ni ntō é un ntí'i é kākā'an Xúva kō. ²⁸Kuenta tsí víi ntō kúñu nto ni ūn ntíi ntíi ña kuínti'xe i san é tá'xi Espíritū Sántū é divi nto kodo nuū ntó iña ña. Víi nto vatā ó de paxtu é kade ña kuenta á le'ntu ña. Kuenta tsí víi nto un ntíi ntíi ña kuínti'xe i Tó'o kō san, tsí niñi mii ña éti ña kuenta iña ña dá xi'i ña. ²⁹Iní u tsí rkontuvi dá ntaka ú ne, ki'xi ña'a é nakutsu'un ña nto, vata tsí ó de xteé, kití diin, é ña te kántuntā'ví ini tí a le'ntú san. ³⁰Iō ñá'a iña ntó dī ne, kuān koo víi ña dī. Tsí ka'an ñá dovete é ntio ña é kintikin ña

kuínti'xe i sán ña. ³¹Kuenta tsí víi nto é ña kani nta'ví ña nto. Ná ku kūnáa ini ntó tsí xu'ú ne, uni kuía katúvi u, naku'áa ú nto nte ntúvi nte níñu ne, ñá te un siin ntute nūú ko éti ú kuenta iña ntó xe un xé un ntó.

³²Vi'a ve né, kuntoo ni'i nto Xuva kō. Kuntoo ni'i nto tū'un va'a san é kaka'an ñá di. Tsi dóo kaidiá'vi tú'un Xuva kō é kūtú've nto, vata koo é ni'i nto é vā'a é kāduku ntée i'xá Xuva kō, vata koo é dadii kuve ta'an nto ni ūn ntíí ntíí ña é nakaxnúu Xuva kō é kūvi i'xá mii ñā. ³³Xu'ú ne, ñá tē ni ntío ko nee iña, ō diu'ún ne, ō doo vá'a iña ñā'a. ³⁴Ini nto tsí mii ú dé tsiñu ú vata koo é ni'í ko nee iña é ntio kó, nee iña é ntio ña ntíi ni'í ú di. ³⁵Dukuan tsí o dé u vata koo é nañ'elé u nto nté koo víi nto. Tsí te kuan kōo ne, kuvi xntii o ta'an kō nee é kataan núu ña. Tsí naka'an ko tū'un é kaka'an Tó'o ko Jēsuú ne: “Díí díí ka dñiñ ña kaxe'é san é ña kanakí'i san”, ka'an ña. —Sá'a ka'án Pablu ni ña.

³⁶Dā kūvi ka'an ñá ne, ínchiti ñā, kaka'an ntā'ví ña ni ñatā san. ³⁷Ēku ntíí ntíí ña. Kidāā né, nanume ta'an ña ni Pablu, e'xí ña xu'u ña. ³⁸Dōo u'vi kūvi ña tsí kaka'an ña tsí ña kiní ka ña ña. Kidāā ne, kue'en ní'i ñā Pablu un tsi nte mi túvi tun ntóo san.

Dá kué'én Pablu ñuú Jerusaleen

21 Dā tsóo mii tā'an ntí ni ñatā, ña ñuú Efesú san ne, nakú'ūn ntí iní tun ntóo san é kī'ín ntí. Kue'en ntāa ntí ñuu é naní Koo. Uun ká tuku ntuvi xéé nti

ñuú Ródā ne, da xéé nti ñuú Patara. ²Ikān nání'í nti uun tun ntóo é kī'ín ñuú Fenicia. Ní'ū ntí tun ntóo san, kue'én ntí. ³Dā kíí ditó nti ñuú Chipré ne, ido ntúú nti diñi datsin ntí ne, dá kué'én ka ntí ñuú Siria. Dā xéé nti ñuú Tirú ne, ikān itúvi da'na tun ntóo san vata koo é natavā ña xídō san. ⁴Ikān nání'í nti ña kuínti'xe i Jesuú ne, dadii intóo ntí ni ña ūun vite. Un ntíí ntíí ñá ntáka'an ñá ni Pablu:

—Ná ku ñe'ē ntó ñuú Jerusaleen
—ka'an ña.

Tsi é xe'e Espíritū Sántū san kútuni ña te dóo nto'o Pablu te kī'ín ñá ikān. ⁵Ntá tsi da xee tá'an ntuvi ne, ntíi ntí, kue'én ntí. Íntēka itsi un ntíí ntíí ña'a sán nti ni ñadi'í ñá ni i'xā ñá, íntēka ña ntí nte díñi ñuú kān. Dā xéé nti ni ña diñi ntute ñu'u kān ne, ntānchití ntí, ntáka'an ntā'ví ntí. ⁶Kidāā né, nānume ta'an ntí ni ña. Dā náku'ún nti iní tun ntóo san ne, kún'ú ña'a san.

⁷Ntíi ntí ñuú Tiru, kué'en ntí ñuú Tolemaida. Ikān ixkoto ní'ni nti ení kō, ña kuínti'xe i san. Uun ñūú kantóo ntí ni ñā. ⁸Dá tevāā ne, ntíi ntí, kue'én ntí ñuú Cesarea. Ikān ñe'le nti nú vi'i Fēlipe, ña kaka'an ntódo tú'ūn va'a san. Divi ñā é nakaxnúu ña da nakaxnúu ña u'xe ñá'a, ña é xntii san. ⁹Ío kimi dióko ñā, ta'nú ña ni tánta'a, ta'nu ntáka'an náa Xuva ko. ¹⁰Dā kú titín ntuvi ntoo ntí ikān ne, xée uun ñatíi, ña vé'xi ñuú Judea, ñá nani Āgabu. Ña ka'án naa Xuva ko ñá di, tsí kaxé'e Xuva ko kūtuni ña nté koo kuvi. ¹¹Dā xee ñá mí ntoo ntí ne, kī'i ña nguenuu í'xi Pablu, ki'ní nuu ña nta'a ña ni dī'ín ña, kaka'an ña:

—Kaka'án Espíritū Sántū tsí kuān koo kuvi tó'ō nguenuu sá'a, tsí ña Israee, ñá ntoo ñuú Jerusaleén ne, kuān koo ki'ni ña ña ne, dá ntāda ña ña kuenta ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee —ka'an ña.

¹²Dā téku nti é kaka'an ñá ne, un ntíí ntíí nti ni ña ntoo ikān ne, ntáka'án nti nī Pablu:

—Vií nto da xe'e, ñá ku ñe'e ntó ñuú Jerusaleen —ka'án nti.

¹³Ntá tsi Pablú ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dóo ntánti'i iní nto kuenta iñá ko? Tsí dóo u'vi kúvi ko é kuān ó ntáka'an nto. Vevíí ntiká nimá ko. Xu'ú ne, é iō tu've ko. Ñá té ini, kuān té koo kútu u, kuān té kuví u ñuú Jerusaleen kuénta iñá Tó'o ko Jēsuu —ka'an ña.

¹⁴Dā ña ni kuvi vií nti ni ñá ne, ñá ni ká'án ka nti. Mii tsi é kaka'án nti:

—Ñá kuvi nee iñá é ntio Xuva ko —ka'án nti.

¹⁵Kidáa ne, natsoo vá'a ntí iñá nti, dá küntáa ntí nī Pablu ñuú Jerusaleen. ¹⁶Dadii kue'en nti nī ña kuínti'xe i, ña vé'xi ñuú Cesarea. Kue'en ní'i ñá ntí nú vi'i mí kuntōo ntí, vi'i ñatíi, ña vé'xi ñuú Chipre, ñá nani Nāsuun. Divi ñá ne, nté ntūvi di'na kuínti'xe ña Jesuu.

**Dá kuē'en Pablu, kúkoto
ní'ni ña Jacóbo**

¹⁷Un ntíí ntíí ta'an ko, ña kuínti'xe i sán ne, dōo diní ña dá xeé nti ñuú Jerusaleen. Dōo vá'a o dé ña nī ntí. ¹⁸Dā kúvi uvi ntúvi ntoo ntí ne, ñé'ē ntí nī Pablu, ixkoto ní'ni ntí Jacóbo. Ikān ntoo ntíí ntíí ñata, ña odo nūú san di. ¹⁹Pablú ne, kaka'an ñá ni ñá ntusi ne, dá

kantaa ña ni ñá é un ntí'í é xe'é Xuva kō e kúvi idé ña mé'ñū ña é ña te ña Israee. ²⁰Dā téku ña é kaka'án Pablú ne, dōo ntákaku ní'i ña Xuva kō. Kidáa ne, kaka'an ñá nī Pablu:

—Ini ntó, eni, tsí ña te nté kaa miil ta'an ko ña Israee é kuínti'xe ña Tó'o ko Jesūcristu. Un ntíí ntíí ñá ne, ntáka'an ñá tsi da mii é káda ntaa o lei é xtúví Muisee. ²¹Tsí e téku ña tsí divi ntó né, kanakuā'a nto ña Israee é ntoo xio ñuú é ña kantío é káda ntaa ña lei é xtúví Muisee, é ña kantío é ká'nté ña kúnū é ixi i'xá ña ne, é ña kantío é vii ñá vata xkoó ini o di. ²²Vi'a ve ne, ¿nté ntu koo vii o ve? Tsí da mii é nataká nuu ña tē kútuni ñá tsi é xeé nto. ²³Sá'a vii nto: I'á ntoo kimi ñátii, ña é xe'é xu'u i Xuva kō tsí iō é vii ña. ²⁴Kuē'en ní'i nto ñátii sa'a é dadii ntuntoo nto ni ña nta'a Xuva kō. Xntii nto ña nēe kataan núu ña di, vata koo é kūvi kuntíí diki ña. Dukuān koo kutuni ntíí ntíí ña'a san tsí ñá tē nuu é ntaā i é ntáka'an ñá iñá nto. ²⁵Kutuni ñá tsí divi ntó ne, kade ntaa ntí'i nto leí san. Ña kuínti'xe i san, ña é ña te ña Israee ne, e táxnūu ntí tutú nta'a ña te mii tsi sá'a é ña kuvi vií ña: ñá ká'xi ñá kúnū é xntáa ntēé ña'a san nú ña ña; ñá ká'xi ñá niñi kíti; ñá ká'xi ñá kúnū kíti é kué'ne; ñá vii ña é kini kaa ni ñad'i tá'an ña. Sá'a tsi kakā'án nti ni ñá é ña vii ña — ka'an ñátā san ní Pablu.

**Dā tñin ña Pablu má
ūkún ña Israee san**

²⁶Kidáa ne, kue'en ní'i Pablu kimi ñá'a, ñatíi san. Utén san ne, dadii ntúntoo ña ni ña ntā'a Xúva kō ne,

da kí'vi ña ini ukún ka'nu é kuē'é ña kutuni dutú san nté kaa ntuvi da nte te kuvi ntúntoo ña, tsí da kidáa ká'mi ña kiti nú nāa kan é kuē'é ña doméni iña Xuva ko.

²⁷Ntá tsi dá dokó sa xee tá'an u'xe ntúvi ne, ña Israee, ña vé'xi ñuu Ásiā né, dā íni ña tuví Pablu má ukún kán ne, náakutsu'un ña ün ntíí ntíí ña'a san. Tíin ña Pablú ne, ²⁸koó da vāntiñi ña, ntáka'an ña: —iŌ né, ña Israee, xntii ntō ntí! Ña sá'á ne, divi ña é kaika ña dá kaniñ ñūxivi, kanakuá'a ña ña'a é ká'an ntée ña ko, xo'o ña Israee. Kaka'an ntée ña lei Muíseé ne, ñá te kaiko ñu'u ña xūkún sa'a. Vevíí ne, ntíi ni'i ña ña é ña te ña Israee, kakí'vi ni'i ña ña má ukún a ne, ntáde dentu ña xūkún sa'a e dóo kuíko —ka'an ña.

²⁹Sá'ā ntáka'an ña, tsí nté vi'i íni ña é ntíi ni'i Pablu úun ñatíi, ña vé'xi ñuú Efesu, ñá nani Trōfimú ne, te kī'ví ni'i ña ña ini ukún ka'nu kán, kuiní ña.

³⁰Dōo ntaítsu'un ña'a san da kaníi ñūu san. Un ntíí ntíí ña'a san ne, koó dā ntáxkainu ña, vé'xi ña. Tíin ña Pablu, ntáñū'u ña ña, nátavā ñá ña má ukún kan ne, dā nákadí kutu ña xi'i úkūn san. ³¹Vevíí tsi ka'ní ña Pablu dá xee tú'un ntā'a tó'ō sntadun ñuú Roma tsí dóo ntaítsu'un ña'a san da kaniñ ñūú Jerusaleen. ³²Ura tsí i kána ña sntadún san ni ña odo nūú iña ñá ne, koó dā ntáxkainu ña, xee ña mi nátaká nuu ña'a san. Dā íni ña'a san tsí e xee tó'ō sntadún san ni ün ntíí ntíí sntadún san ne, tée da'na ña e ntaé'ní ña Pablu. ³³Kidáa ne, xée ētsin tó'ō sntadún san, tíin ña

Pablú ne, kaka'an ña é kōo kútu ña ūvi kádena. Da kidáa tsíxe'e ña xōo ñá'a ña ne, nté ō dé ña. ³⁴Ntá tsi koó da vāntiñi ñá'a san, ntákachu'u ña ne, é tūku e tūku nuu i ntáka'an ña. Ntē ña ni kuvi tekú tó'ō sntadún san é ntáka'an ña. Dukuān ne, kaka'an ña é kī'in ni'i ñá Pablu mí ntoo sntadún sán. ³⁵Dā xée ētsin ña nú rkuei kán ne, da mií é intéku doko sntadún san Pablu, tsí dóo ntákudiin ñá'a san. ³⁶Ntántikin ntíi ntíí ña'a san ña, ntákachu'u ña: —iKa'ní nto ña! —ka'an ña.

Dá kakā'án Pablu ni ñá'a san, kanadá'an ña kúñu ña

³⁷Dá dā vé kukí'vi ña ni ña iní i mí ntoo sntadún san ne, kaka'án Pablu ni tó'ō sntadún san: —iŌ nuu i é ká'án u ni ntō —ka'an ña.

—¿Vá kakā'an ntún tú'ūn griegu? —ka'an tó'ō sntadún san—, ³⁸¿Ñā ntu te dívín é ña ñuú Egíto, ña e dóo nakutsú'un ña'a sán kidáa é vii ñá du'xen iña ña tsiñu ka'nu i, ña é nteka kimi míil ña díki dú'xen san má kú'u kan? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

³⁹—iÑā'á ni san! —ka'án Pablu—. Xu'ú ne, ña Israee u. Vē'xí u ñuú Tarsu, ñuu é káduku ntée ñuú Cilicia, é ña te ñuú lu'nti. Vii nto da xe'e, ta'xi kudii nto itsi é ká'án u ni ñā'a san —ka'an ña.

⁴⁰—Ká'an kán ní —ka'an tó'ō sntadún san.

Kidáa ne, ntitsí Pablu nú rkuei kan, kade ña ntá'a ña tē diin diin tsi kuntōo kadin ña'a san. Dā intōo kadin ña ne, eni ntu'ū Pablu kaká'an ñá ni ña tú'ūn hebreu:

22 —Un ntí'i kuē'en dú'va nto, te kuetsi te na'nu ntó, kini

nto é kākā'an u ni ntō é kanada'an
ú kúñū ko —ka'an Pablu.

²Dā téku ña'a san tsí tú'ün hebreu
kaká'an ña ne, diin diin tsi kantóo
ña. Pablú ne, kaka'an ña:

³—Xu'ú ne, ña Israeé u. Tsí
kaku ú ñuú Tarsu é kāduku ntée
ñuú Cilicia, ntá tsi é'nu ú ñuú
Jerusaleen. I'a nakua'á u nta'a
mastu Gámaliee. Kútú'vē kó un
ntí'i vatā ó kaka'an lei e xtúvī
ñata kō, ña intóo di'na. Xu'ú ne, ñi
kue'én ini ko dé ntaa u é un ntí'í é
kākā'an Xúva kō, vata tsí ó ntáde
ntí'í ntí'í ntó vevii. ⁴Ixtí'kín ú ña
kuínti'xe i Jesuú san ne, ntuku kuí'í
u ña, e ntío ko é kúvī ntí'í ña. Ixtí'ín
ú ña, te tí'í, te ñadi'í ñá, e tsú'un
kutū ú ña vi'í utun kán. ⁵Iní dutu
ñá odo nūú ni ūn ntí'í ntí'í ña tsiñu
i san tsí nuu é ntaa i é kākā'an u ni
ntō. Tsí ñi'í ña tá'xi ña tutu é kī'in
ní'í ú iña ñá Israee, ñá ntoo ñuú
Damascu. Ikān ñe'é u ínantukū ú
ña kuínti'xe i san e kī'in ní'í u ña
ñuú Jerusaleen váta koo é ní'í ña é
ntó'o ña.

**Dá kantāa Pablu ni ña nté ō kúvī da
kuínti'xe ña**

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Dá nūu ú itsi kán é dokó sa
xee ú ñuú Damascú ne, dā ká'ñu
ntuvi ne, dā nēnī ko xi'í nuu ñu'u
ntí'kō diñi ko, ñu'u é dóo kaxi'í nuu
é vē'xí e dukún kán. ⁷Uun ito tsi
nantúvē ú ñu'u kán. Kidāa téku kó
tatsin é kākā'an ní ko: “Saúlū, Saúlū,
¿nté kui kantukun kui'in ntún ko?”,
ka'an tátsín san. ⁸Kidāa ne, tsixe'e
u: “¿Xoó ña'a ntu nto, Tó'ō?”, ka'an
u. ñi'í ña ne, kaka'an ña: “Xu'ú
ne, Jesuu, ñá ñuú Nazareé u. ñi'í

u é kantukun kui'in ko”, ka'an ñá
ní ko. ⁹Ña ntí'í ní'í ú ne, dā kúdu'va
ña dá ini ña tsí kaxi'í nuu, ntá tsi
ña ni tekú ña tatsin é kākā'an ní
ko. ¹⁰Xu'ú ne, kaka'an u: “¿Neé
ntu ntio nto é ví'í u ve, Tó'ō ko?”,
ka'an u. Kidāa kākā'an Tó'ō ko ní
kó: “Nakuntí'sin ve. Kue'én kán ñuú
Damascu. Ikan tá'xi ñá kutuni o
un ntí'í nté ō kukú've tsiñu é viin”,
ka'an ña. ¹¹Xu'ú ne, kukuāá u da
xi'í nuu ñu'ú san. Dukuān né, ña
ntí'í ní'í ú ne, ntáñu'u ña ko, ixntéka
ña kó ñuú Damascu.

¹²Ikān tuví uun ñatí'í, ñá nani
Anānia, ñá e dóo kade ntaa lei
Muísee. Un ntí'í ntí'í ña Israee, ñá
ntoo ñuú Damascú ne, dóo vá'a
ka'an ñá iña ña. ¹³Xée ña, ntí'sí ña
diñi kó ne, kaka'an ñá ní kó: “Ō éni
Saúlū, na nāxi'í nuu nto”, ka'an ña.
Ura tsí i naxi'í nuú ko ne, kakuvi
kainí u ña. ¹⁴Kidāa ne, kaka'an ñá
ní kó: “Xuva kō, ña é inuu ini ñata
kō ne, nté ntúvi di'na é nakaxnúu
ña nto é kūtuni nto nee iña é ntio
ña, é kiní ntó I'xá ña, ña e dóo va'a,
é tekū ntó tatsin ñá di. ¹⁵Tsí ntaa
nto ni ña'a un ntí'í é ini nto; ká'an
ntí'í nto ni ñá é un ntí'í e téku nto
é kākā'an Xúva ko ni ntō. ¹⁶Vi'a ve
ne, ñá ku kukuí'í ka nto. Kue'én ntó,
kukutsí ntute nto. Nakate nto kuétsi
ntō, kaku ní'í nto ñi'í Jesuu”, ka'an
ñá ní ko.

**Dá kantāa Pablu nté ō táxnuu
Xuva ko ñá é kī'in ña, kíkā'an
ntódo ña ní ña é ña te ña Israee**

¹⁷Dā ntí'kō kōo u, naxee ú
Jerusaleén a ne, ñé'e ú, ixka'an
ntá'vī u má ūkún ka'nu kán. Kidāa
ne, vata kúvī é nakuení u, ¹⁸iní

u Tó'o ko Jēsuu, kaka'an nā nī kó: “Kantí'i sá ku'ēn. Ntakan nūú Jerusaleén ve, tsí nā ntoo i'a ne, nā kuintí'xe nā é kākā'an kuenta iñá ko”, ka'an nā. ¹⁹Ne, kaka'án u ni nā: “Xuvā kó, é ini ntíi ntíi nā'a san nté o dé u é nē'é u má ūkún kán, e íxtiin ú nā kuintí'xe i nto. Tsi dóo naká'xi va'á u nā ne, da tsú'un kutū ú nā vi'i utun kán. ²⁰Ntitsi dító u da xe'é xuu nā'a san Ésteba, nā kaka'an ntódo tú'un ntō. Tsi kúdadii ko é ka'nī nā nā ne, xu'u íto ú doo nā ntáxe'é xuu nā”, ka'án u ni nā. ²¹Ntá tsi kaka'an xtúku Tó'o ko nī ko: “Kue'ēn kán ni, tsí taxnūu ú o e dóo ika kī'in. Tsí kī'in mí ntoo nā'a, nā é nā te nā Israee”, ka'an nā nī ko —ka'án Pablu.

Dā itúvi Pablu nta'a tó'o sntadún san

²²Ntaíni nā'a san é kākā'án Pablu da nté kaka'an nā tsí kī'in nā mí ntoo nā'a, nā é nā te nā Israee. Kidāá né, eni ntu'u nā ntákachu'u nā:

—iKa'ní nto nā! iÑā kúvī ká kutuvī nā nūxiví a! —ka'an nā.

²³Kuan tsí ó de nā'a san, ntákachu'u nā ne, ntántata ntaā nā du'nu nā, ntánantavā nā xáka di. Nā ni ntío nā kuntōo kadin nā. ²⁴Dukuān ne, kaka'an tó'o sntadún san é naki'vī nā Pablu iní i mí ntoo sntadún san ne, dā naká'xi va'ā nā nā da nte koo e ntíka nā xu'u nā. Tsí ntio nā é kútuni nā nté kuān nte ntákudiin nā'a san ni nā. ²⁵Ntá tsi da kí'ni nā Pablu é nakā'xí va'a nā nā ne, katsixe'e Pablu sntadun nā odo nūú san, tsí ikan tsí ntitsí nā:

—¿Ñā ntu te dóo xii kaa te nakā'xí va'a ntó ko é nā nūú Romá u? Ntē

vata kuntekú kú'vé iñá ko —ka'an nā.

²⁶Sntadun nā odo nūú san ne, dā téku nā é kākā'án Pablú ne, kué'en nā, kūkoto nā tó'o nā, kaka'an nā: —¿Nté koo víi nto nā tsikan? Tsí nā nūú Roma nā —ka'an nā.

²⁷Kidāá ne, kué'ēn tó'o sntadún san mí tuví Pablu, tsíxe'e nā:

—¿Nuu é ntaā ntú i é nā nūú Roma nto? —ka'an nā.

—Nuu é ntaā i —ka'án Pablu.

²⁸—Divi ú ne, dóo kue'é diu'un nantí'i u é víi u nā nūú Roma —ka'an tó'o sntadún san. Pablú ne, kaka'an nā:

—Ntá tsi divi ú ne, dukuān nā nūú Romá u nté dā káku u —ka'an nā.

²⁹Kidāá né, kii nteé xio ta'an sntadun, nā é dā vé naká'xi vā'á Pablu, xtuví mii nā nā. Tō'ó sntadún san ne, ú'vī nā da kútuni nā tsí nā nūú Roma nā, tsí divi nā é kākā'an nā é kōo kútu nā.

Kaka'án Pablu ni náta nā odo nūú iñá nā Israee

³⁰Tō'ó sntadún san ne, ntío nā kutuni nā nté kui ntátsi'i kuetsi ntí'xe nā Israee san Pablú ne, utén san ne, nántii nūu nā kadena é kánú'ni Pablu. Kidāá né, kāna nā nā odo nūú iñá dutu nā Israee ni nāta nā odo nūu, é víi nā junta, da nātavā nā Pablu, kue'en ní'i nā nā mé'nū junta.

23 Pablú ne, ito nā nā'a san mé'nū juntá ne, kaka'an nā:

—Ēní, nté ntūvi da káku ú un tsi nté vevíi ne, kade ntaá u é kākā'an Xúva kō. Nā kākutuní ko te kīni kaa é kade u —ka'an nā.

²Kidāā ne, tó'ō dutu, ñá nani Anāniá ne, kaka'an ñá nī ña ntāñi étsin san é kātú nuu ña xu'u Pablu. ³Pablú ne, kaka'an ña:

—iKuān koo víi Xuva ko ni o, xō'on é kaden uvi nuu i! ¿Nté kui i'a tuvín kaxntēkún kū'ven iñá ko vatā ó kaka'an leí san ne, xō'ón ne, kaidon ntítan leí san é kākā'an te ka'ní ña ko? —ka'an ña.

⁴Ña ntāñi étsin sán ne, ntáka'an ñá nī Pablu:

—¿Ñá káu'vī ntú o te dóo kini o kākā'an ni tó'ō dutu Xúva kō? —ka'an ña.

⁵—Ēní, ñá nī iní u te tó'ō dutu ña. Tsí uve na'ā Tú'un Xuva kō é ña kuvi ka'an kīni o iñá ñá odo nūú ñuu ko —ka'an ña.

⁶Kidāā né, kūtuní Pablu tsí dava ña ntáde juntá san ne, ntántikīn ñá nchu'ún ña saduceu; dava ña ne, ntántikīn ñá nchu'ún ña fariseu. Ne, un ntii tsi kākā'an ña:

—Ēní, xu'ú ne, ña fariseú u, tsí ña fariseu úvā kó di. Divi tsi nuu ī é ntáxntēkú ku've ntó iñá ko vevii. Tsí kakuinti'xe ko tsí ntoto xtúku o tē xī'i o —ka'an ña.

⁷Du'va ō ka'an ñá ne, ura tsí i eni ntū'ū ña fariseú san ntánaa núu ña nī ña saduceú san. Uun ito tsi te'nte núu juntá san. ⁸Tsí ña saduceú san ne, ñá ntákuinti'xe ña te ntoto xtuku o tē xī'i ó, ntē ña ntákuinti'xe ña te ió ánje. Ntē ña ntákuinti'xe ña te ió nima ko. Ntá tsi ña fariseú san ne, ntákuinti'xe ña é un ntí'í nuū i sá'a. ⁹Un tsi vāntiñi ña'a san, ntánaa núu ña. Ió mastu lei ñá fariseú ne, nākuiñi ña, ntánantiko koō ña é ntáka'an ña saduceú san, ntáka'an ña:

—Ñatíí sa'á ne, ña túvi nee nuu i ni idé ña. Te kākā'an ntí'xe ánje ni ñá ne, ña kúvi naa núu o ni Xuva kō —ka'an ña.

¹⁰Uun ito tsi kúdiin kué'én ña'a san, ntánaa núu ña. Tō'ó sntadún san ne, ú'vī ñá te nī'i kui'i Pablu. Dukuān ne, táxnūu ña sntadún san é kūnatáva ña Pablu mé'ñū juntá san ne, da ntíxnteka ña ña, nakunuu vá'a ña iní i mí ntōo sntadún kán.

¹¹Kuáa ūtén san ne, ntitsí Tó'o ko Jesūcristu díñi Pablu, kaká'an ñá nī ñá:

—Ñá ku dē kuení o, Pablu, tsí kuan tsi koo ka'an kuénta iñá ko ñuú Roma váta tsí ó é kākā'an kuénta iñá ko ñuú Jerusaleén a —ka'an ña.

Da ntántukū nuu iní ña Israeé san nté koo ka'ní ña Pablu

¹²Tévāá san ne, uun tīñ ña Israeé san nátee ta'an ña xu'u ña, ntukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña Pablu, ntáka'an ña:

—Xo'ō ne, ña ko'o o, ña ká'xi o tē ña ká'ni o Pablu. Na ta'xi Xuva kō é nto'o ko tē ña kuan koo víi o —ka'an ña.

¹³Ñá te da ūvi díko ñatīi, ñá xe'é xu'u i é kuān koo víi ña. ¹⁴Kué'en ña, kūkoto ña tó'ō dutu ni ñátā san, ntáka'an ña:

—Ntí'í ne, e xé'ē ntí xu'u nti é ña ka'xí kue'én nti da nté kūvī ka'ní nti Pablu. ¹⁵Divi nto ni ūn ntí'í ntí'í ñatā, ña ntáde juntá san ne, kákan nto ntā'a tó'ō sntadun te tevāa nāntixnteka ña Pablu mé'ñū juntá san vata koo é tsixe'ē ká nto ña. Ntá tsi ntí'í ne, koo tú've nti é ká'ní nti

ña itsi kân di'na dá xēe ña mí ntoo nto —ka'an ña.

¹⁶Ntá tsi téku a kuetsi Pablu é ntáka'an ña nté koo víi ña. Kidáa ne, kué'en na ví'i mí ntoo sntadún san, xé'e ña é kütuní Pablu tsí ntántukū nuu iní ña Israeé san nté koo ka'ní ña ña. ¹⁷Pablú ne, kána ña sntadun ñá odo nūu, kaka'an ña: —Kué'en ni'i nto ná kudií sa ntā'a tó'o ntō, tsi iō é ká'an ná ni ña —ka'an ña.

¹⁸Kue'en ní'i ña na mí tuví tó'o sntadún san, kaka'an ña:

—Ñá nuu kutū, ñá naní Pablú ne, kána ña kó, kaka'an ñá tē kī'in ni'í u na kudií sa mí tuví nto, tsi iō nuu i é ká'an ná ni ntō —ka'an ña.

¹⁹Tō'ó sntadún san ne, írkāa ña nta'a na, kué'en xio ña ni ña né, katsixe'e ñā:

—¿Neé ntu ncho ka'an ní ko? —ka'an ña.

²⁰Ne, kaka'an na:

—Ña Israeé ne, é xiō ntaa iní ña é kakān ñá nta'a nto te kīntéka nto Pablu tevāa mé'ñū junta san é tsixe'e ká ña ña. ²¹Ntá tsi ña ku kuintí'xe nto é ntáka'an ña, tsí ña te nuu é ntaā i. Tsí ña te da uvi díko ña'a ñatii ntánti'u ñá itsi kân. É xē'é ña xu'u ña nta'a Xuva kō tsí ña kó'o, ña ká'xi ña da nté kūví ka'ní ña Pablu. Veví ne, da mii tsí e ntántétu ña nté koo ka'an nto —ka'an na.

²²Kidáa ne, nantíi tó'o sntadún san na, kúnū'ú na ne, kaka'an ñá ni ña:

—Ñá ku ká'an ni ña'a te kaká'an ní ko —ka'an ña.

Dā ntáda ña Pablu kuénta ntá'a ña tsiñu ka'nu i Feli

²³Kidáa né, kána tó'o sntadún san uvi ña'á sntadun ñá odo nūu, kaka'an ñá ni ña:

—Nākoo tú'vē ntó uvi sientú sntadun, ni ūni díko u'xi sntadun, ñá ntántodó idu, ni ūví sientu ñá odō kaa, tsí kaeku iin níñu ve kī'in ntó ni ña ñūú Cesarea. ²⁴Nākoo tú'vē ntó idú di é kuntēkú Pablu, vata koo é vā'á koo xee ñá nta'a ña tsiñu ka'nu i Feli —ka'an ña.

²⁵Kidáa ne, de vá'a ña tutú táxnūu ña nta'a ña tsiñu ka'nu i san, kaka'an ña:

²⁶“Xu'ú, Claudiu Lisia, táxnūú u ntiusi nto. ²⁷Sá'a tsí é ká'an u ni ntō: Tsí ña Israeé san ne, é tiin ña ña sá'a é ncho ka'ní ña ña. Ntá tsi dá kutuní ko tsí ña ñuú Roma ñá ne, ñé'ē ú ni sntādún ko é nakākú nti ña. ²⁸Ntio kó kutuní ko nee núu i é ntátsi'i kuétsi ña ña. Dukuān ne, ñe'e ní'i ú ña mé'ñū junta iña ñá Israeé san. ²⁹Ntá tsi kūdii iña lei iña mii ña é ntátsi'i kuétsi ña ña. Ña túvi nēe nuu i é ká'ní o ñā. Ntē ña tuví nee nuu i é kunuu kutu ñā.

³⁰Ntá tsi é kütuní ko tsí ña Israeé san ne, ntántukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña ña. Dukuān ne, ntada ú ña kuenta ntá'a nto. Ne, é kākā'an u ni ña Israeé san tē kíka'an ñá ni nto te nēe nuu i é ntátsi'i kuétsi ña. Sá'a tsí é ká'an u ni ntō”, ka'an tó'o sntadún san ini tutú san.

³¹Niñú sá'a ne, kué'en sntadún san, kue'en ni'i ñá Pablu. Xee ñá ñuú Antipatri. ³²Tévāá san ne, ntiko koo ntíi ntíi sntadún san, ntafka ña dí'in ña, kúnú'u ña ví'i sntadún san. Mii tsí sntadun, ñá ntántodó idú san ne, kué'en ká ña ni Pablu. ³³Dā xee ñá ñuú Cesarea ne, xé'e ña tutú san nta'a ña tsiñu ka'nu i san ne, dā ntáda ña Pablu kuénta ntá'a ña.

³⁴Dā kúvi nakua'a ña tsiñu ka'nu

i san tutú san ne, tsix'e'le ñā Pablu mí'i ñuū ñā. Dā ka'an ñā tsi ñuú Ciliciá ne, ³⁵kaka'an ñā tsiñu ka'nu i san:

—Kini ú nee é ntáka'an ñā iña nto tē xee ñā ntátsi'i kuétsi nto —ka'an ñā.

Kidāā ne, kaka'an ñā te kunuu kutū Pablu má vi'i ka'nu iña rei Heródē.

**Dá kanada'ān Pablu kúñu
ñā nta'a ñā tsiñu ka'nu i**

24 Dā kúvi u'un ntúvi ne, xéē tó'ō dutu, ñā nani Anānia, ni ñātā sán, ni uun ñā kanada'ān, ñā nani Tērtulu. Xéē ntíí ntíí ñā nta'a ñā tsiñu ka'nu i san é tsí'i kuétsi ñā Pablu. ²Kidāā kána ñā Pablu é kī'xi ñā ne, da éni ntu'u Tērtulú san katsi'i kuétsi ñā ñā. Kaka'an ñā nī ñā tsiñu ka'nu i, ñā nanī Felí san:

—Divi ntō é kade nto e dóo vā'ā ó ntoo ntí. E dóo ini nto nté koo kadā kú've nto ne, é kantuvá'a ñuu kó vevii. ³Divi ntō né, dōó ka'nu ñā'a nto. Dā mí'i ká ntoo ntí ne, da mii kuē'en tsi e ntánakué'e ntí sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña nto, é kuān nte vā'ā ó kade kú'vē nto. ⁴Vi'a ve ne, ñā ntio ntí natekū du'xén ntí nto. Uun da'na tsi kini kudii nto é kā'án ntí ni ntō. ⁵Tsí ñatíí sa'á ne, dōó du'xen de ñā. Da mii kuē'en tsi é kanakutsu'un ñā ñā Israeé san dā mí'i ká ñuu. Tsí odo nuū ñā iña ñā ntántikin Jéssu, ñā ñuú Nazaree. ⁶Ntío ñā é nativi ñā xúkun kā'nu ntí di. Kidāā né, tñin ntí ñā. Tsí ntio ntí é xntēkú kū'vé ntí iña ñā vatā ó kaka'an leí ntí. ⁷Ntá tsi ura tsí i xee tó'ō sntadun,

ñā nanī Lisiá ne, dá kuétsi nangava ñā Pablu da tñin ntí ñā. ⁸Kidāā ne, kaka'an ñā nī ntí é kī'ín ntí, kitsi'i kuétsi ntí ñā nta'a nto. Te mii nto tsix'e'le nto ñā ne, kutuni nto nee ntí'i ntí'i nuū i é ntátsi'i kuétsi ntí ñā —ka'an ñā.

⁹Un ntíí ntíí ñā Israeé san ne, ntāda ntaa ñā é kākā'an ñā. ¹⁰Kidāā ne, ēde ñā tsiñu ka'nu i san ntá'a ñā é kā'án Pablu. Pablú ne, kaka'an ñā:

—Vi'a ve ne, dōo diní ko é nakākú u kúñu kó nta'a nto, tsí iní u tsí divi ntō ne, é tñín kuia kadē kú'lvē ntó ñuú sa'a. ¹¹Kuvi ntada ntaa nto tsí da ve kúvi uxuvi ntúvi xee ú Jerusaleen é nanu'u ú iní ko Xuva kō. ¹²Ñā tē neé ni ide u. Ñā te ni nāa núu ú ni ñā'a san; ñā te ni nakutsu'ūn ú ñā, nté ini ukún ka'nu kan, nté ini ukún kuétsi, nté itsi kán di. ¹³Ñā kúvi ntāda ntaa ñā nuu i é ntátsi'i kuétsi ñā kó vevii. ¹⁴Mii tsi nuū i sá'a é nuu é ntaā i é ntáka'an ñā iñā ko: Tsí kanuu iní ko Xuva kō, ñā é inúu ini ñatā ntí, ntá tsi kanuu iní ko ñā vatā ó de ñā ntántikin Jéssu, é ntáka'an ñā é tūku nchu'un. Ntá tsi kakuinti'xe ko un ntí'i vatā ó kaka'an lei Muísee ni ún ntí'i é ūve na'a, ntáka'an ñā ka'án naa Xuva ko nté ntūvi di'na. ¹⁵Vata tsí ó kuinti'xe ñā Xuva kō né, kuan tsí ó kakuinti'xe kó tsí ntoto xtúku o tē xi'i ó, kuān te vā'a o, kuān té ñā vā'a ō. ¹⁶Dukuān ne, kaxió ntii u é kāda ntaa ntí'i u é kākā'an Xúva kō, vata koo é ñā koo kuétsi ko nta'a Xuva ko ni tā'an ko. ¹⁷É kú titín kuia é kaika ú xio ñuú ne, ntiko kōó u ñuú ko é kixnī'í u diu'un é xntii ú ñā ñuú ko, é kixkué'e ú doméni iña Xuva kó di.

¹⁸Sá'a tsí é kade ú da íni ña Israeé san kó, ña vé'xi ñuú Asia, dá түví u má үкүн ka'nu kán. Xu'ú ne, é ntüntoo ú nta'a Xuva kó dá ini ña ko. Nte'vi tsi ña'a ntoo ña nī ntí má үкүн kán ne, diin diin tsi ntoo ntí ni ñā; ñā te ni itsu'un ñā. ¹⁹Tē dí ni ki'xi ña tsíkán ne, kuvi ka'an ñā te nee iñā ni idé u é tsi'i kuétsi ña ko. ²⁰Ntá tsi kuvi ka'an ñā ntoo san tsí ña te nee iñā ni idé u dá түví u mé'ñū junta iña ñā Israeé san.

²¹Uun tsi nuu i é kúvi tsi'i kuétsi ñā kó ne: tsí un ntii tsi kākā'án u ni ñā: “É kaxntékú ku'vē nto iñā ko vevii, tsí kakuinti'xe ko tsí ntoto xtuku o tē xi'i o.” Kuan ō ka'án u ni ñā — ka'án Pablu.

²²Felí ne, é dōo kue'e íni ña nchu'un iña Jesuú ne, ntio ña é nainú kava ña nuu i sá'a. Dukuān ne, kaka'an ña:

—Te kī'xi tó'ō sntadun, ñā nani Lisiá ne, da kidāa kīnī ka ú nuu i sá'a —ka'an ña.

²³Kidāa ne, kaka'an ñā nī sntadun ñā odo nūú te kōto ká ña Pablu, ntá tsi ñā te kunuu kutu kuē'en ña, tsí kuvi kaka kudii ña ne, kuvi ki'xi ña vá'a tiin ni'i ñā é xntii ña ña tē nee iña é kātaan núu ña.

²⁴Dā kú titín ntuvi ne, ntí'xi xtuku Feli ni ñadī'í ña, ñā nani Drūsila. Divi ñā ne, ña Israee ña. Kidāa kána ña Pablu é ká'an xtúku ña ni ña iña é kuinti'xe ko Jesucristu. ²⁵Pablú ne, kaka'an ñā ni ña iña é ña vií ō é kīni kaa, é kadā kuení va'a kó nté koo vii o, tsi vé'xi ntuvi é xntékú kū'vé Xuva ko iña ko. Kidāa ne, ū'ví Feli é kuān ó kaka'an ñā ne, kaka'an ñā nī Pablu:

—Kuē'ēn kán ve. Tē amá kune'é ko ne, kana xtukú u o —ka'an ña.

²⁶Tsí kadē kuení Feli te kué'e Pablu diu'un vata koo é nantii ña ña. Dukuān ne, ki'in itō kána ña ña é ká'an ñā ni ñā. ²⁷Ítā nti'xin uvi kuia é kuan ō dé ña. Da kidāa ne, ngāvá Feli, nákunūu ñā nanī Porciu Festu tsíñu ña. Felí ne, kuan tsí ó xnúu kutu mii ñā Pablu, tsí ntio ña é vā'á koo ka'an ñā Israeé san iña ña.

Dá ntitsí Pablu nuú Festu

25 Da kidāa xéé Festú san é nākunūu ña tsiñu é vii ñā ña tsiñu ka'nu i. Dā kúvi uni ntúvi xee ñā ne, ntāka ña ñuú Cesarea, kuntāa ña ñuú Jerusaleen. ²Dā түví ña ikān ne, xéé tó'ō dutu ni ñā odo nūu iña ñā Israeé san nta'a ña e tsi'i kuétsi ña Pablu. ³Íkan ña nta'a ña te vii ñā da xe'e taxnūu ña tú'ūn é nāntixntéka ña Pablu ñuú Jerusaleen. Tsí ntántukū nuu iní ña nté koo ka'ní ña ña ítsi kán. ⁴Ntá tsi Festú ne, tuku ō dé kuení ña. Kaka'an ñā ni ñā:

—Pablú sa ne, nuu kutu ña ñuú Cesarea. Xu'ú ne, dā ve ki'in xtúkū ú ikān. ⁵Vá'a ó tē dí kī'ín nti ni ña odo nūu iña nto. Tē neé kuetsi ío iña ñā ne, kuvi tsi'i kuétsi nto ña ikān —ka'an ña.

⁶Kūvi ka úna u'xi ntúvi itúvi ña ñuú Jerusaleén ne, dā ntíi ña, kue'en ña ñuú Cesarea. Utén san ne, nákutüví ña me'ñú juntá ne, dā táxnūu ña ña é kīnantéka Pablu.

⁷Ura tsí i dá xee ñā ne, nataká nuu ña Israee, ña vé'xi ñuú Jerusaleen, ntíkō diñi ña ne, ñā te da díí kuetsi ka'nu dá'vi ña ña. Ntá tsi ña ni kuvi vií ña ntada ntaa ña é ntáka'an ña.

⁸Pablú ne, kanada'an ñā kúñu ña, kakā'an ña:

—Ña túvi nēe kuetsí ko. Ñá tē nee iñá ni ide ú e ña vá'a iña lei ñá Israee, nté iña xukun san, nté iña rei ñuú Roma —ka'an ña.

⁹Festú ne, ntio ña é vā'á koo ka'an ñá Israee san iña ña. Dukuān né, katsixe'e ña Pablu:

—¿Ntío ntu nto ki'in ntó ñuú Jerusaleen váta koo é ikan xntēkú kū'vé u iña nto? —ka'an ña.

¹⁰—Ñā'a ni san —ka'án Pablu—. Xu'ú ne, i'a tuví u mé'ñū junta iña rei ñuú Roma. Da mií é xntēkú ku'vē ntó iñá ko ve. É ini vá'a nto tsí ña tuví nee kuetsi é kūvi dá'vi ña Israee san ko. ¹¹Tē dí nee iñá ni ide ú e dóo xii kaá ne, kuvi ka'ní nto ko, ¿nté kui ña'a? Ntá tsi kūdií dovete ntáka'an ñá iñá ko. Ñá te nuu é ntaā i é ió kuetsí ko. Dukuān né, xōxó kuvi vii i ntadá ko kuenta ntá'a ña. Xu'ú ne, ntio ko é mií rei ñuú Romá san xntēkú ku'vē ñá iñá ko —ka'an ña.

¹²Kidāā ne, natíin Festu ni ñá tsiñu i san ne, dá kakā'an ña:

—É kākā'an ntó tsí ntio nto é mií rei ñuú Romá san xntēkú ku'vē ñá iña ntó ne, kuan kōo. Da mií é kī'in ntó nta'a ña ve —ka'an ña.

Dá ntitsí Pablu nuú rei Agripa

¹³Dā kú titín ntuvi ne, xēe rei, ñá nani Āgripa ni tá'an ña, ñá nani Berēnice, ñuú Cesarea, vexkóto ni'ni ña Festú san. ¹⁴É ku titín ntuvi ntóo ña ne, dá kakā'án Festu ni ña kuénta iñá Pablu:

—I'a ne, nuu kutu uun ña'a ñatíi, ña é xnuu kutu mií Feli da ngáva ña tsiñu ña. ¹⁵Dā ñé'ē ú Jerusaleén ne, un ntíí ntíi tó'ō dutu nī ñáta ña odo nūu iña ñá Israee san ne,

ntátsi'i kuetsi ña ña. Ntio ña é kué'é u itsi é ka'ni ñá ña. ¹⁶Kaka'án u ni ñá tsí ntí'i é ña ñuú Romá nti ne, ñá kuān xkoó iní nti. Ñá iní nti é dotó tsi kué'ē ntí itsi te ka'ni ñá ña'a tē ña di'na xntēkú kū'vé nti iña ña, vata koo é kūvi ka'an ñá nuu ñá kaka'an véte san é nada'an ñá kúñu ña. Dukuan ō ka'án u ni ña.

¹⁷Dā xee ñá i'a ne, ñá ni kukuíi ko é xntēkú kū'vé u iña ña. Tsí utén san ne, kutúvi u mé'ñū junta. Kidāā kána ú ñatíi san. ¹⁸Dā nakuntāñi ña Israee san, ntátsi'i kuetsi ña ña ne, tē dóo ka'nu kuetsi da'ví ña ña, kuiní ko. ¹⁹¿Mí'i ntú? Tsí kūdii núu i iñá nchu'ún mii ñá ntánāa núu ña ni ña: Ntánatíin ña iña uun ñatíi, ña nani Jēsuu. E xí'i ña, ntá tsi Pablú san ne, kaka'an ñá tsi kantíto ña. ²⁰Xu'ú ne, ñá ni iní u nté koo xntēkú kū'vé u nuu i sá'a. Dukuān né, tsixe'e ú ña te ntio ña é kī'in ñá ñuú Jerusaleen váta koo e íkan xntēkú kū'vé u iña ña. ²¹Ntá tsi ña ni ntío ña. Kunuu kutu mii ña dā nté mií rei ñuú Roma kúvi xntēkú ku'vē ñá iña ñá, ka'an ña. Kidāā ne, kaka'án u te kunuu kutu mii ká ña da nté kūvi ntada ú ña kuenta ntá'a reí san —ka'an ña.

²²Agripá ne, kaka'an ñá ni Festu: —Ntio kó kiní u ñatíi sa'a —ka'an ña.

—Kuvi ni. Utén kiní nto ña —ka'án Festu.

²³Utén san ne, xée Āgripa ni Berénice. Dōo ntáde na'nu ñá dá vē'xí ña é kī'ví ña iní vi'i mē'ñú kan ni ūn ntíí ntíí sntadun ñá odo nūú, ni ñā'a, ña e dóo na'nu ña'a. Festú ne, kána ña Pablu é kī'xi ña.

²⁴Kidāā ne, kaka'an ña:

—Ō rei Agripa, ni un ntĩ'i kue'en dú'va nto, ña ntoo i'a ne: é ini ntó ñatĩi sa'a. Un ntĩi ntĩi ña Israee, ña ntoo ñuú Jerusaleen, ni ña ntoo ñuú sa'lá ne, da mii ku'e'en tsi é ntátsi'i kuétsi ña ña. Koó da vāntiñi ña, ntáka'an ña nĩ kó é kūvi ña. ²⁵Ntá tsi xu'ú kuiní ko ne, ña te neé ni ide ña é kūvi ña. Mii ña ntio ña é ntāda ú ña kuenta ntá'a rei ñuú Romá ne, kuān koo vií u. ²⁶Ntá tsi ña iní u nté koo kada vá'a u kuétsi ña é taxnūu ú ña nta'a reí san. Dukuān ne, i'a vexni'i ú ña di'na nta'a nto, rei Agripa, ni ún ntĩi ntĩi ntó é ntoo nto, vata koo é tsixe'e nto ña ne, dá kūvi ka'an ntó nté koo kada vá'a u kuétsi ña. ²⁷Tsí ɛntē ntú koo vií u taxnūu ú ña nta'a reí san tē ña tuvi kuétsi ña? —ka'an ña.

**Dá kanakākú Pablu kúñu
ñā nta'a rei Agripa**

26 Kidāā ne, kaka'an Ágripa
ní Pablu:

—Vi'a ve ne, ta'xi ú itsi te kā'an ve,
te ncho nakākun kúñu ō —ka'an ña.

Pablú ne, nakāā ña nta'a ña ne, da
éni ntu'u ña kāka'an ña:

²—Kini ntō, rei Agripa, dóo diní
ko tsí i'a ntitsí u nuu nto vevii é
nantiko kōó u un ntĩ'i nuū i é ntátsi'i
kuétsi ña Israee san ko. ³Tsí divi ntō
né, dōo vá'a ini nto vata xkoó ini o,
xo'o é ña Israee ne, dōo vá'a ini nto
é un ntĩ'i nuū i é ini natfín o ni ta'an
kō. Dukuān ne, vií nto da xe'e, kini
kúdií nto é kā'an u ni ntō.

**Ntuvi iñā Pablu dá vāta
kuínti'xe ña Jesuu**

⁴'Ini ntĩi ntĩi ña Israee san nté
kaa ntuvi iñā ko nte da ku lú'nti u.

⁵Ini ñā ko nte da káku ú ñuú mii
kó ne, dā é'nu ú ñuú Jerusaleen.
Ēmá tsi ini ñā ko. Tē dí ntio ña
ne, kuvi ka'an ña tsí xu'ú ne, ña
fariseú u. Ini nto tsí ntĩ'i ña fariseú
ne, divi nti é díí díí ka dé ntaa ntí
lei Muísee. ⁶Vevii ne, da mii sá é
kantétu u tē amá ntuntaa tú'ūn
é kāka'an Xúva ko ni ñata kō, ña
é intōo nte dí'na, dá kakā'an ñā
tsí nantoto xtuku ñā ko tē xi'i o.
Kuenta iña i sá'ā é ntátsi'i kuétsi
ñā kó vevii. ⁷Ne, divi tsi nuū i é
ntantétu uxuvi tátá ko ña Israee tē
amá ntuntaa. Dukuān né, ntē ntúvi,
ntē níñu ntānan'ū u ñā iní ña Xuva
kō. Kini ntō, reí, divi tsi nuū i é
ntátsi'i kuétsi ña Israee san ko. ⁸¿Vá
ñā kákuinti'xe ntu nto te kūvi vií
Xuva kō é nantoto xtuku ña ko tē
xi'i o?

**Dá kantāa Pablu nté o dé ña dá
ntuku kui'i ñā ña kuínti'xe i san**

⁹Xu'ú ne, dē kuení ko di'na tsí vá'ā
o é kade ú é kaínchu'ví u ña kuínti'xe
i Jesuu, ñā ñuú Nazaree. ¹⁰Kuan ō
dé u dá itúvi u ñuú Jerusaleen. Ñā
te da dii ña kuínti'xe i san é tsu'un
kutū ú ña vi'i utun. Tsí mii tó'ō dutú
san tá'xi ña itsi é kuān koo vií u ne,
kūdadii kó ni ñā dá kakā'an ñā tsiñu
i san te kuvi ña. ¹¹Ki'in itō nanto'ó u
ñā má ūkún kán vata koo é kā'an ña
tsí ña te nuu é ntaā i e ntákuinti'xe
ñā Jesuu. Īnchu'vi kué'ēn ú ña. Un tsi
nté xio ñuú ñe'é u íntuku kui'í u ña.

**Dá kantāa Pablu nté ō kúvi da
kuínti'xe ña**

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²'Divi tsi tsiñu é ñe'é u ñuú
Damascu. Tsi tó'ō dutú san táxnūu

ña ko é kuān koo vií u é kī'ín u. ¹³Vi'a ve ne, kál'ān ú ni ntō, rei, nté ō kúvi ko dá kaika ú itsi kán. Dā ká'ñu ntuví ne, da nēnī ko íni ú ñu'u é vē'xí e dukún kán. Kaxi'í nuu ñu'ú san ntí'kō diñi kó ni ña ntíi ni'í u. Díí díí ka kaxi'í nuu ñu'ú san é ngántii. ¹⁴Uun ito tsi nantúve ntíí ntíí nti itsi kán. Kidáā ne, tēkú ko uun tatsin é kākā'an ní ko tú'un hēbreu: “Saúlū, Saúlū, ¿nté kui kuān ó kantukun kui'ín ko? Dá kantukun kui'ín mīn kúñu ō é kuān ó kaden”, ka'an ña. ¹⁵“¿Xoó ñā'a ntu nto, Tó'ō?”, ka'án u. Ne, kaka'an Tó'ō ko nī kó: “Xu'ú ne, Jesuú u. Divi ú é kantukun kui'ín ko. ¹⁶Vi'a ve ne, nakuntítsin ve, tsi fō nuu i é ntii ditó u é kīnín ko: tsí nakaxnúú ú o é víin tsiñu ko. Ntio ko é ntaan ni ñā'a tsi é ínín ko veví ne, kuan koo ntaan ni ñā é nañē'le u o rkontuvi. ¹⁷Xu'ú ne, kūnuu mé'ñu, kūnuu davá u o tē nee iña é ncho vii ña Israeé san ni ō né, o tē nee iña é ncho vii ña tuku ñuú san ni ō. Tsi táxnúú u o ve é kī'ín xío ñuu, ¹⁸é nañē'len ñā'a san xoo é divi u, da nte koo é xtuví mii ña itsi mi dóo nee iña tó'ō é ña vā'á sán ne, kuntikín ñā itsi vā'á iña Xuva ko, itsi mi dóo vā'a kaxi'i. Kidáā né, tē kuínti'xe ña kó ne, kada ka'nu iní Xuva ko ni ña kuētsí ña ne, dadíi ni'í ña é vā'á nta'a Xuva ko ni ūn ntíí ntíí ñā'a, ña é nakaxnúu Xuva kō é kúvi i'xá mii ñā”, ka'an ñā nī ko.

Nté ō dé ntaá Pablu é kākā'an Xúva ko ni ñā

¹⁹Dukuān ne, rei Agripa, dé ntaa ntí'í ú é nañē'e Xúva kō ko. ²⁰Di'na ñē'le u ñuú Damascu ne, dá ñē'le u

ñuú Jerusaleen, ni ún ntíí ntíí ñuu é ntáduku ntée ñuú Judea. Da kidáā ñē'le u un tsi nte mi ntóo ñā'a, ña é ña te ña Israee. Nē'ē ú, ixka'an ntódo ú ni ña te tsoo mii ña kuētsí ña ne, ntuvá'a ña ni Xuva kō ne, dá vii ñā é vā'á vata koo é kūtuni ñā'a tsi é ni'í ña nima vā'a ña nta'a Xuva kō. ²¹Tsíkan tsi é tíin ña Israeé san ko ini ukún ka'nu kán é ncho ka'ní ña ko. ²²Ntá tsi Xuva kō inuu mé'ñu ña kó ne, kuan tsi ó kainuu mé'ñu ña kó veví di. Dukuān ne, i'a ntísi u, kaka'an ntódo ú ni nto, un ntí'í kuē'len dú'va nto, te kuetsi te na'nu nto. Tú'ūn é kākā'án u ni ntō né, divi tsi tú'ūn e ntáka'an ñā ka'án naa Xuva ko nte ntúvi di'na, ni Muisee, ntáka'an ntódo ña ni ñā'a nté koo kuvi. ²³Tsí ntáka'an ñā tsí Cristu, ña nakaxnúu Xuva kō né, da mii é ntō'o ña ne, di'na ña ntoto xtuku ña tē xi'í ñā ne, kidáā ka'an ntódo ña ni ñā'a, ña Israeé san ni ña tuku ñuú san, tsí ni'í ña é vā'á nta'a Xuva ko tē kuínti'xe ña ña. Dukuan ō ka'an ñā ka'án naa Xuva kó san —ka'án Pablu.

Ntio Pablu é kuínti'xe Agripa

²⁴Festú ne, koó da kakachu'u ña é kuān ó kaka'án Pablu.

—iDá kakūlukun mīn, Pablu! E kuān nté kue'e kánakuā'an tutú san, tsíkan kāde i é kākulukun ve —ka'an ña.

²⁵—Ñā te kākulukú u. Nuú é ntāa ntí'xe i é kākā'án u ni ntō. Nā te da kaka'án u. ²⁶Kini ntō, rei Agripa, dívi nto ini nto é kākā'án u. Nā te kaū'ví ko é kākā'án u ni ntō nuu i sá'a. ¿Va ñā ini ntú nto nté ō kúvi Jesucristu? Nā te iō xu'u é kuan ō

kúvi. ²⁷Kini ntō, rei Agripa, ĩñā ntu te kákuinti'xe nto é ntáka'an nā ka'án naa Xuva kó san? Kakuinti'xe nto, ĩnté kui nā'a? —ka'an nā.

²⁸Agripá ne, kaka'an nā ni Pablu: —iDókō sá ni kūvin viin é kuĩnti'xe kó Jesuu! —ka'an nā.

²⁹—Kuān te uun dá'na tsi, kuān te dóo na'a kūkuií ne, kaikán u nta'a Xuva ko te ñi'vi nto ni ũn ntíí ntíí nā ntoo san, nā ntaíni é káka'an ú ni ntō ne, kudadii nto ni ko. Ntá tsi nā ntío ko é kōo kútu ntō —ka'an nā.

³⁰Kidáa ne, nákuñtāñí reí san ni nā tsiñu ka'nu i san, ni Berēnice, ni ũn ntíí ntíí nā nguií san, ³¹ntíí nā. Ntátĩn nā ni tā'an nā, ntáka'an nā:

—Ntíí sá'a ne, nā te nee iñá ni íde nā é kūvi nā; ntē nā tuví nee nuu i é kunuu kutu nā —ka'an nā.

³²Kaka'an Ágripá san ni Festú san:

—Kuvi ntii nā vi'i utun tē dí nā ni ká'an nā tsí ntio nā é mií rei ñuú Roma xntékú ku'vē nā iñā nā —ka'an nā.

Kué'ën Pablu ñuú Roma

27 Dā xee ntúvi é kī'ín Pablu ñuú Romá ne, ñé'e ú ni nā ñi. Pablu ni túku nā ñu'u kutū ne, ntūvi nā kuenta ntá'a sntadun nā odo nūu, nā naní Juliú. Odo nuū nā uun sientú sntadun íñā rei ñuú Roma. ²Ñú'ū ntí ni nā tun ntōó ka'nu é vē'xí ñuú Adramitu. Te kué'ën tun ntōó san ne, kuítā nti'xin ñuu é ntoo ñi'ni ntute ñu'u kán, ñuu é káduku ntée ñuú Asia. Kué'ën ntí iní tun ntōó san ne, dadii kue'ën ntí ni Arístarcu, nā vé'xí ñuú Tesalonica, ñuu é káduku ntée ñuú

Macedonia. ³Utén san ne, xéé ntí ñuú Siduun. E dóo kaiko ñu'ū Juliú san Pablú ne, xé'e nā itsi é kī'ín nā nú vi'i nā vá'a tiin ni'i nā vata koo é xntii nā Pablú tē nee iñā é kátaan núu nā. ⁴Dā ntáka ntí ñuú Siduún ne, kué'ën ntí ñi'ni ñuu é naní Chipre, mí e díí ka nā kadúku tatsin, tsí dóo kainu tatsin mí kue'ën ntí. ⁵Kidáa ne, kué'ën ntí mé'ñu ntute ñu'u kán, ído ntúu ntí ñuú Cilicia ni ñuú Panfilía ne, da xéé ntí ñuú Mira, ñuu é káduku ntée ñuú Licia.

⁶Ikān ne, naní'i tó'ō sntadún san uun tun ntōo é kī'ín ñuú Italia. Ñuú Alejandria vé'xi. Kaka'an nā é kū'un ntí iní tun ntōó san ne, dá kué'ën xtúku ntí. ⁷É tĩtĩn ntuvi kue'ën ntí ne, kukuií kukuií tsi ntaíka ntí. Dá kué'tsi xéé ntí ñuú Nidu. Nā ni kúvi kī'ín ntáa ká ntí, tsi de dóo tatsín ne, kidáa kué'ën ntí ñi'ni ñuú Creta, mí nā dóo nēé kaduku tatsin. Ído ntúu etsin ntí ñuú Salmuun. ⁸Kidáa ne, dá kué'tsi kakuvi kaika tun ntōó san ñi'ni ntute ñu'u kán, xéé ntí mí é naní Bueno Puertu, étsin ñuú Lasea.

⁹E dóo kúkuíí ntí ne, dōó ío kuenta te kī'ín ka ntí, tsí e dokó sa xee ntúvi ví'xin. Dukuān ne, xé'ē Pablu itsi nté koo víí nā, ¹⁰kaka'an nā:

—Ō ne, rōo, kakutuní ko tsí dóxo kini o te kī'ín ka ō. Tsí kunaá tun ntōó san ni xídó i ne, kunaá ō dí, kuiní ko —ka'an nā.

¹¹Ntá tsi sntadun nā odo nūú san ne, nā ni íde nā kuēnta é káka'an Pablu. Mii tsi íde nā kuenta é ntáka'an nā kanakáká tun ntōó san ni tó'o i. ¹²Tsi mí ntoo da'na ntí ne, nā vā'a o é kuntōo ntí dá

ntūvi ví'xin, tsí dóo kaduku tátsin. Dukuān ne, dókō sá un ntíí ntíi ñá ntio ña é kī'ín ka ntí ntute ñu'u kán da nté xēé ntí ñuu é nani Fēnice, túku ñuu é tuví xio diñi ñuú Cretá ne, ikan kuntōo ntí dá ntūvi ví'xin. Tsí ikān ne, ña dóo nēé kaduku tatsin é vē'xi nínu kán.

**Dā dóo ntii kainu tatsin davi
mé'ñu ntute ñu'u kán**

¹³Dā iñi ntu'u kaínu kudii tatsin ka'ní san ne, vá'a koo kuvi te kī'ín ntí, kuiní ña. Kidáa ne, naki'i ña káa é katiin ntíi é kōó da'na tun ntōó san ne, dá kuē'én ka ntí, ntaíka etsin ntí ntí'kō diñi ñuú Creta. ¹⁴Ntá tsi da nēní ntí iñi ntu'u é dóo ntii kainu tatsin é vē'xi nínu kán. ¹⁵Un ntii tsi káduku ntée tatsín san tun ntōó ntí ne, ñá ni kūtíi ka kī'ín mí vē'xí tatsín san. Tsíkān ne, ñá ni xió ntíi ká ntí é kī'ín ntí. Dotō tsí kue'én ntí mí kati'vi tátsín san ntí. ¹⁶Íta nti'xin ntí mí tuví ñuú lu'nti é naní Claudia, mí kaedí nuu kudii tatsín san ne, dá kuētsi kúvi náki'ni kutú ntí tun ntōó lu'nti é kántikin áta tun ntōó ka'nu san. ¹⁷Nādita ntí ne, dā náxntékú va'á ntí iní tun ntōó ka'nu kán. Kidáa né, náxnuu nenu ña xo'o ata tún ntōó ka'nu san vata koo é ña ntii nuu tá'an. Ú'vī ñá te dūku ntée tun ntōó san de've nú ñuti é kādita. Dukuān ne, naki'i ña doo ntakin é kādita tatsín san ne, dotō tsí xtuví ñá é kāka tun ntōó san. ¹⁸Ñá ni xió kadin kue'én tsi tatsín san. Utén san ne, ení ntu'u ña ntaété nuu ña xido san ntute ñu'u kán. ¹⁹Dā kúvi uní ntúvi ne, mii ntí éte nuu ntí utun tún ntoo ni dōo é kādita

tatsín san. ²⁰Titín ntuví ita ntí'xin e ña díto ngántii, nté xntívi. Da mii kuē'en tsí tatsín san kainu. Kidáa né, da mii é kunaá ntí, kuiní ntí.

²¹É kú titín ntuví ñu'u ntité ntí ne, kidáa ne, náku'ntí Pablu, kaká'an ña:

—Ō ne, róo, tē dí ni kuintí'xe nto é kāka'án u ni ntō né, tē ña ni ntáka o ñuú Cretá ne, ñá kuan ō ni kunáa iña nto. ²²Ntá tsi kiní nto é kāka'án u ni ntō ve: Ñá ku dē kuení nto, tsí nté uun ō ñá kunáa o. Mii tsi tun ntōó san kunaa. ²³Iní u, tsí xu'ú ne, iña Xúva kō u; kuenta iña ñá kade tsiñu u. Vetún ne, xée ūun ánjē e táxnuu Xuva kō, ntii díto ña nuú ko ne, ²⁴kaka'an ñá nī ko: “Ñá ku ú'vī ó, Pablu, tsí da mii é xēen mí tuví rei ñuú Roma da nté xntékú ku've ñá iña o. Dukuān ne, kunuu mé'ñu Xuva ko o ni ūn ntíí ntíi ña ntaíkan ni'in. Nté uun ña ña kunáa ña kuenta iña o”, ka'an ñá nī ko. ²⁵Dukuān ne, náku'ūn ka'nu nima ko, un ntíí ntíi o. Tsí kaku'ntí'xe ko tsí kuan koo kuvi vata ō ka'an Xúva ko nī ko. ²⁶Mii tsi é dūku ntée o uun ñuu é tuví mé'ñu ntute ñu'u kán —ka'an ña.

²⁷Dā kú xe'un ntúvi ntaíka ntí ne, dotō tsí ntaíka ntí mé'ñu ntute ñu'u é naní Adria. Dā kú dava ñu'u ne, kūtuni ñá ntánakaka tun ntōó san tsí ña te íka ntōo ntí ñu'u kán. ²⁸Kí'i kú've ña nté kaa kúnú ntute sán ne, xée tā'an oko xe'un uun métrū. Kué'én ká ntí un siin né, kī'i kú've xtúku ña. Kidáa ne, oko ú'xē métrū. ²⁹Ú'vī ñá te dūku ntée ta'an tun ntōó san xu. Dukuān ne, nantíi ña kīmi káa í é katiin ntii áta tún ntōó san, ntáka'an ntā'vī ña te

tūví náne'e. ³⁰Ña ntánakaka tun ntōó san ne, ntukū nuu iní ña nté koo nakakū ña kúñu ñā. Kidāā ne, nanúu ña tun ntōó lu'ntí san vata tsi te nantii xtúku ña káa i é katiin ntii nuu i kan. Ntá tsi ña te nuu é ntaā i, tsí ncho kunu ñā. ³¹Pablú ne, kaka'an ñā nī tó'ō sntadún san nī ūn ntíí ntíí sntadun ñā:

—Da mií é naku'un mii na iní tun ntōó san. Tē ñā'á ne, kunaa ntíí ntíí o —ka'an ñā.

³²Kidāā né, ē'nté sntadún xo'o é kantikin tún ntōó lu'ntí san vata koo é ki'in ni'i ntuté san.

³³Dā dokó sa tuví ne, kaka'án Pablu nī ūn ntíí ntíí ñā'a san te ká'xi kúdii ñā. Kaka'an ñā nī ñā:

—É kū xe'un ntúvi é ña ntaé'xi nto, é da mii tsí é ntántétu nto. ³⁴Vi'a ve ne, víi nto da xe'e, ka'xí kudii nto, na naku'ún ntii ntō, tsí nté uun nto ñā kunāa nto —ka'an ñā.

³⁵Kūvi ka'an ñā ne, dā kí'i ña tañú'u sán ne, dā naku'é ña sintiá'vi nta'a Xuva kō mé'ñu ūn ntíí ntíí ñā'a san. Kidāā né, kátsin dava ña tañú'u sán ne, dā é'xi ñā.

³⁶Kidāā ne, náku'ún ka'nu nima ñā, un ntíí ntíí ñā ne, kuan ō kí'i ña tañú'u sán, dā é'xi ñā. ³⁷Tsí uví sientu úni díkō xé'un uun ñā'a ntí é ñū'u ntí tun ntōó san. ³⁸Dā kúvi é'xi nta'a ntí ne, eni ntu'ū ntí ntaété nuu ntí trigu é ntoó san iní ntute ñu'u kán vata koo é ntūkamá kudii é kuido tun ntōó san.

Dā ntíí nuu ta'an tun ntōó san ntute ñu'u kán

³⁹Dā tuví ne, ñā nī iní ñā ntánakaka tun ntōó san mī'i ñuú xeé ntí. Ntá tsi díto uun itsí mī ió

ñuti, mī vā'á o é nākutúvi tun ntōó san. Tē dí kuvi ne, ntío ñā é naki'vī ñā tun ntōó san ikān. ⁴⁰Dukuān né, ē'nté ña xo'o é kántikin káa i é ntátiin ntíi sán, tsóo mii ña iní ntute ñu'u kán né, dā nántuté ña xo'o é ntánu'ní utun é ntánakaka nuu ña tun ntōó san. Kidāā ne, náxnteē ñā doo ntakin é ká dita tatsín san núu i kán ne, dá kué'én ntí nte mī ió ñuti san. ⁴¹Ntá tsi dā ntaíka ntí mī e dóo kaido ntute sán ne, dúku ntéé ntí de've nú ñuti é tuví má ntute kán. Tíin nuu kue'en núu tun ntōó san nú ñuti san. Áta i ne, uun ito tsi ntíi nuu ta'an da dóo ntíi duku ntée ntute san.

⁴²Kidāā né, ntío sntadún san é kuan tsí koo ka'ní ña ña ñu'u kutū sán vata koo é ña kunu ñā. ⁴³Ntá tsi tó'ō sntadún san ne, ñā nī xel'é ña itsi é kuān koo víi ñā, tsí ña nī ntío ñā é kúví Pablu. Kaka'an ñā tē xoo é kúvi duté i ne, di'na ña nako'xó nuu ña kúñu ña iní ntute kán ne, dá kī'in ñā, kiduté ña te kúvi ntíi ña diñi i kán. ⁴⁴Ña nguii sán ne, kúvi kí'i ña rkunū sán ne, o da nēé ka ta'vi i tun ntōó san é dute núu ña tē ntíi ña diñi i kán. Dukuān ne, vā'a tsi ō ntíi ntíí ntíí ntí diñi i kán.

Dā itúvi Pablu ñuú Malta

28 Dā nakákū ntíí ntíí ntí diñi ntute ñu'u kán né, tā'xi ñā é kūtuní ntí tsí Malta nani ñuú tsikan é tuvi mé'ñu ntute ñu'u kán. ²Ña ñuu íkán né, dōo va'á ñā'a ña nī ntí. Tūun ña ñu'u é tūnī ntí, tsí kuan tsí ó kakiin daví san ne, dōo ví'xin. ³Pablú ne, nākuído ñā tutun sán ne, da ve katsu'un ña nchú'un kán da kíi koo, tíin tí nta'a ñā. ⁴Ña

ñuu íkân né, dā íni ña tsi tñin ti nta'a ña ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Ña tsikán ne, á te ña'a é'ni ña. É ntaā í nakáku ña kúñu ña ntute ñu'u kân, tsí kuví ña ve, tsi ío kuetsí ña nta'a Xuva kō —ka'an ña.

⁵Ntá tsi Pablú ne, dā nákidí ña nta'a ña ne, kó'xō nuu ti nchú'un kân. Ña té ni kūvi ña. ⁶Tsí te ūra tsí i tsitu ña ne, ō kuví ntii ñā, kuiní ña'a san. Dā kú e ví'i ntántétu ña te nté koo kuví ña ne, dā íni ña tsí ña té neé ni kūvi ña ne, nativi iní ña. Kidáā né, eni ntu'u ña ntáka'an ñá tsi Pablú ne, xuva ña ñā, ka'an ña.

⁷Etsin tsi mí ntoo ntí ne, iō ñú'ū é kāduku ntée ña odo nūú ñuú tsikan, ñá naní Publiu. Divi ña kākā'an ñá te kuntōo ntí nú ví'i ña kân. Úni ntūvi intóo ntí nú ví'i ña kân ne, dōo vālā o dé ña nī ntí. ⁸Publiú san ne, nchokuví uva ñā. Ka'ni kaxé'e ña ne, da'xin kaxío ña di. Kué'en Pablu, kúkoto ní'ni ña ña ne. Dā kúvi ka'an ntā'ví ña iña ñá ne, xntēe tá'an ña nta'a ña ña ne, ntūvā'a ña. ⁹Kidáā ne, xéē ntíí ntíí ña nchokuví san, ña ntoo ñuú tsikán ne, ntūvā'a ña di. ¹⁰Dukuān né, dōo íko ñu'u ña'a san ntí. Dōo kue'é doméni tá'xi ña ntí. Dā xee ntúvi é ntāka ntí ñuú ña ne, tsū'un ña iní tun ntōo san un ntíí ntíí é ntio ntí.

Dā xéé Pablu ñuú Roma

¹¹Uni xóō intóo ntí ñuú íkân. Dā ntáka ntí ne, nākú'ūn ntí tun ntōo é itúvi dá ntūvi ví'xin. Ñuú Alejandria vé'xi tun ntōo san. Uve santu ntúvā'a nāa nuu i é nani Cāstoo ni Pólu. ¹²Kué'en ntí iní tun ntōo san, xéē ntí ñuú Siracusá ne,

íkân intóo ntí uni ntúvi. ¹³Kidáā ne, kué'en ntí, ntaíka ntí ntíko diñi ntute san, xéē ntí ñuú Regiu. Utén san ne, iñi ntú'u káinu tatsin é vē'xí máa i kân. Kidáā ne, kué'en xtūku ntí ne, da kúvi uvi ntúvi ne, xéē ntí ñuú Puteuli. ¹⁴Ikân né, nāni'i ta'án ntí ña kuínti'xe i. Ntáka'an ñá te kuntōo kudii ntí uun vite. Kidáā ne, kué'en ká nti ñuú Roma. ¹⁵Ña kuínti'xe i, ña ñuú Romá san ne, tēkú ña tsí kí'ín ntí ne, véxkuntētu ña ntí un tsi nte ñuu é naní Foro de Ápiu ni tūku ñuu é naní Uni Tabérna. Dā íni Pablu ñá ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, dōo nakunúu ka'nu nima ña. ¹⁶Kidáā né, dā xéē ntí ñuú Romá ne, ntāda tó'ō sntadún san ña ñu'u kutū san kuenta ntá'a tó'ō sntadun, ntá tsi xe'é ña é xio kutūví Pablu má ví'i mii ñā. Mii tsí é tuvi ni'i ña uún sntadun é vii ñá ña kuenta.

Dá kakā'an ntódo Pablu ñuú Roma

¹⁷Dā kúvi uni ntúvi ne, kāna Pablu un ntíí ntíí ña odo nūu iña ñá Israee, ña ntoo ñuú Roma, nátaaká nuu ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ení, xu'ú ne, ñá tē nee nuu i é kini kaa ni ide ú ni tā'an ko ñá Israee, nté ña te nee ni ka'an ntée u nte xkoó ini ñáta kō, ña intóo nte dí'na. Ntá tsi xnúu kutu ñā kō ñuú Jerusaleén ne, dā ntāda ña kó kuenta ntá'a ña ñuú Romá san. ¹⁸Kidáā né, dā kúvi tsíxe'e ñá kó ne, ntio ña é nantii ña ko, tsí ña tuví nee kuetsí ka'nu iñá ko vata koo é kūví u. ¹⁹Ntá tsi ña Israee san ne, ña ni ntío ña é nantii ña ko. Dukuān ne, kuétsí é kaikán u te mii rei ñuú Romá san xntēkú ku'vē ñá

iñá ko, kuān té ña tuví nēe nuu i é tsí'i kuétsi ú ña ñuú ko. ²⁰Dukuān é kākānā u nto, un ntíí ntíi nto, é kāl'án u ni ntō, tsí kuenta iñá Cristu, ña é ntantétu o, xo'ō ña Israee, é odō kútu ú kadena vévii —ka'án Pablu.

²¹Ña Israee san ne, ntáka'an ña: —Ñá íní ntí. Nté ñá ntoo ñuú Jerusaleén san ñá ni taxnúu ña tú'un iña nto. Nté ña vé'xi ikān ne, ñá ni kāl'an kīni ña iña nto. ²²Ntí'í ne, ntio ntí kiní ntí nee é kākuinti'xe nto. Tsí da mii tsí iní ntí tsí da kanií ñūxiví ne, dōo ntáka'an ntée ña ña kuínti'xe i Jesuu —ka'an ña.

²³Dukuān né, xtuví ñá uun ntuví é nāni'i ta'an ñá nī Pablu. Kidāā ne, díí ka kue'e ñá'á xee ña nú vi'i mí tuví ña. Pablú ne, nté tevāa un tsi da nte kuāa kaka'an ntódo ña ni ñā. Kaka'an ñá nté ō dé Xuva ko kadē kú'vē ña, kanatfín ña ni ñā da nte koo e kuínti'xe ña Jesuu, tsí kanañē'e ñá ña mí ūve na'a kaka'an léi Muísee, nté o kaka'an tú'ūn é de vá'a ña é xe'é Xuva kō é kūtuni nté koo kuvi. ²⁴Ío ña Israee san ne, kuínti'xe ña é kākā'án Pablu, ntá tsi iō ná ne, ña ni íde ña kuēnta tú'ūn é kākā'an ña. ²⁵Ñá ni xīo ntaa iní ña ni tā'an ña. Kuan tsi ō kīí nteé xio ña, kunú'u ña. Uun sá nuu i é kākā'án Pablu ni ña dá vāta ntaka ña:

—Espíritū Sántū né, dōo íni ña nté koo ka'an ñá tú'ūn é xe'é ña é kāl'an

ñá ka'án naa Xuva ko, ña Isaíá, ni ñata kō, ña é intōo di'na, kaka'an ña:

²⁶Kuē'én, kūka'an ni ñá Israee san:

Kuān té dá'a sa tekú nto, ntá tsí ña kuínti'xe nto. Kuān té dá'a sa kóto nto, ntá tsi ña kutúni nto.

²⁷Tsi dóo ka'xī nima nto, dóo lo'ō ntō, é nuu ntí'u ntúxnūu nto. Tsi ña ntío nto kiní nto, ñá ntío nto kutuni nto, ñá ntío nto kuínti'xe nto, ñá ntío nto natu'vi nto kuétsi ntō

vata koo é ntav'a'a ú nto.

Kuan ō xe'é Espíritū Sántū é kāl'an Ísaia ni ñata kō kídaā. ²⁸Kini nto tsí vi'a ve ne, taxnuu Xuva kō tú'ūn va'á iña Jesúcristu ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee san. Divi ñā ne, kuínti'xe ña —ka'án Pablu.

²⁹Dā kúvi ka'an ña sá'a ne, ntíi ntíí ntíí ña Israee san ne, da mii kuē'en tsi é ntánatfín ña tú'ūn é kākā'an ña.

³⁰Pablú ne, uvi kuíā katúvi ña ikān né, mii ñā ntá'vi ña vi'i mí katúvi ña. Dōo diní ña dá vē'xí un ntíí ntíí ña'a, ña vexkóto ni'ni i ña.

³¹Kaka'an ntódo ña ni ña iña mí kadē kú'vē Xuva ko, kanakuā'a ña ña iña Tó'lo ko Jesúcristu. Ñá te kaū'ví kue'en ña é kāl'an ñá ni ñā né, ntē xoxo ni edí nuu i é kāl'an ña.